

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

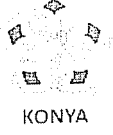
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE
MÜKEMMELİYETÇİLİK VE DEĞERLER
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Mehmet ULUBEY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç.Dr. Selahattin AVŞAROĞLU

KONYA- 2016

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin

Adı Soyadı Mehmet ULUBEY

Numarası 128301051011

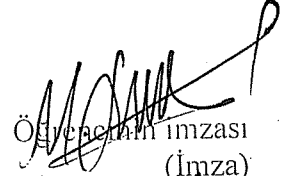
Ana Bilim / Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık / Eğitim Bilimleri

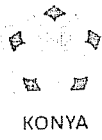
Programı Tezli Yüksek Lisans

Tezin Adı

Üniversite Öğrencilerinde Mükemmeliyetçilik ve Değerler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin

Adı Soyadı

Mehmet ULUBEY

Numarası

128301051011

Ana Bilim / Bilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık / Eğitim Bilimleri

Programı

Tezli Yüksek Lisans

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Selahattin AVŞAROĞLU

Tezin Adı

Üniversite öğrencilerinde mükemmelliyetçilik ile değerler arasındaki ilişkisini incelemesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan başlıklı bu çalışma .11../04./2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Doç. Dr. Selahattin Avşaroğlu

Doç. Dr. Yasemin Yavuzer

Doç. Dr. Nurten SARKIN

ÖNSÖZ

"Üniversite Öğrencilerinde Mükemmeliyetçilik ve Değerler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve destek olan değerli danışman hocam sayın Doç. Dr. Selahattin AVŞAROĞLU' na sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Araştırma sürecinde uyguladığım ölçeklere samimi cevap vererek bana yardımcı olan Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerine yürekten teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırmamın yazımı ve düzenlenme aşamasında bana yardımcı olan ve emeği geçen Mustafa BAL' a teşekkür ederim.

Çalışmalarım boyunca yardımını hiç esirgemeyen, her zaman yanımda olan değerli eşim Esra Ulubey'e, maddi manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan aile büyüklerime sonsuz teşekkür ederim.

Sevgi ve saygılarımla...

Mehmet ULUBEY

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet ULUBEY	
	Numarası	128301051011	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri /Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç.Dr. Selahattin Avşaroğlu	
	Tezin Adı	Üniversite Öğrencilerinde Mükemmeliyetçilik ve Değerler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	

ÖZET

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçiliği ile sahip oldukları değerler arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma grubu 2013-2014 eğitim öğretim yılında Necmettin Erbakan üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi'nin farklı bölüm ve sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrencilerden tesadüfi yöntemle seçilen 92'si erkek, 226'i kız olmak üzere toplam 318 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında Dilmaç ve Arıcak (2012) tarafından geliştirilen Değerler Ölçeği ve Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate (1990) tarafından geliştirilen Özbay ve Mısırlı-Taşdemir (2003) tarafından türkçeye uyarlanan Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin özlük nitelikleriyle ilgili bilgileri elde etmek için ayrıca kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Araştırma genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişkiyel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde Korelasyon ve Regresyon Analizi Tekniği kullanılmış ve istatistiksel analizler SPSS 15. 00 paket programında yapılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda toplumsal değer ile düzen ve kişisel standartlar arasında; kariyer değeri ile kişisel standartlar, aile beklentisi ve düzen arasında; entelektüel değer ile kişisel standartlar ve düzen arasında; maneviyat ile düzen ve aile eleştirileri arasında; materyalistik değer ile aile beklentisi arasında; insan onuru ile düzen ve kişisel standartlar arasında; özgürlük ile kişisel standartlar ve düzen arasında; fütüvvet ile kişisel standartlar ve düzen arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Romantik değer ile mükemmeliyetçilik alt boyutları arasında anlamlı ilişkinin olmadığı grlmştr.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Mükemmeliyetçilik, niversite ğrencileri

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet ULUBEY	
	Numarası	128301051011	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri /Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç.Dr. Selahattin Avcıaroğlu	
	Tezin İngilizce Adı	Investigation of the Relationship Between Values and Perfectionism in College Students	

ABSTRACT

The aim of this research is to analyze the relationship between the values that they have and the perfectionism of the university students. The study group consists of 92 male and 226 female in total 318 students, who are studying in Necmettin Erbakan University, Ahmet Keleşoğlu Educational Faculty's different departments and classes, 2013-2014 academic year, and they are chosen randomly sample method. While gathering the datas, we have used "The Scale of Values" which is reformed by Dilmaç & Arıcak (2012) and "The Scale of Multi Dimensional Perfectionism" which is reformed by Frost, Marten, Lahart and Rosenblate (1990). Personal information form is also used to get the information about the students' personal qualities.

Model used for the research is relational survey model which is a subtype of general survey model. Correlation and regression analysis were used to analyze data. For statistical analysis of data SPSS 15.packet program was used.

As a result of these analyzes, there have been statically meaningful relations between the social value, order and high personal standards; between the career

values,high personal standards,high parental expectations and order; between the intellectual value, high personal standards and order; between the spritual value and high parental criticism; between the materialisticvalue and high parental expectations; between the honor of humanity, order and high personal standards; between the freedom, high personal standards and order; between the futuwat, high personal standards and order. There have been none meaningful relations between romantic value and perfectionism subtypes.

Key Words: Values, Perfectionism, University Students

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	ii
Tez Kabul Formu.....	iii
Önsöz / Teşekkür.....	iv
Özet.....	v
Abstract.....	vii
İçindekiler.....	ix
Tablolar Listesi.....	xi
BİRİNCİ BÖLÜM - GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	7
1.1.1. Alt Amaçlar.....	7
1.2. Araştırmanın Önemi.....	8
1.3. Sınırlılıklar.....	10
1.4. Varsayımlar (Sayıltılar).....	10
1.5. Tanımlar.....	10
İKİNCİ BÖLÜM	12
2.1. Değerler.....	12
2.1.1. Değerlerin Tanımı.....	12
2.1.2. Değerlerin Oluşumu.....	13
2.1.3. Değerlerle ilgili kavramlar.....	14
2.1.3.1. Din İlişkisi.....	14
2.1.3.2. Tutum İlişkisi.....	15
2.1.3.3. Norm İlişkisi.....	17
2.1.3.4. Örf ve Adet İlişkisi.....	17
2.1.4. Değerler İşlevi.....	18
2.1.5. Değerlerin sınıflandırılması.....	18
2.1.5.1. Milton Rokeach'ın Değerler Sınıflandırması.....	19
2.1.5.2. Hofstede'nin Değerler sınıflandırması.....	21
2.1.5.3. Schwartz'ın Değerler sınıflandırması.....	23
2.1.5.4. Graves'in Değer Sınıflandırması.....	26

2.1.5.5. Allport, Vernon ve Lindzey'in Değer Sınıflandırması.....	27
2.1.5.6. Spranger Değer Sınıflandırması.....	28
2.1.6. Değerler Sistemine Bilim Dallarının Bakışı.....	29
2.1.6.1. Psikolojide Değer Kavramı.....	29
2.1.6.2. Felsefede Değer Kavramı.....	30
2.1.6.3. Sosyolojide Değer Kavramı.....	31
2.1.7. Değerlerle İlgili Araştırmalar.....	32
2.2. Mükemmeliyetçilik.....	42
2.2.1. Mükemmeliyetçilik Tanımı.....	43
2.2.2. Mükemmeliyetçiliğin Oluşumu.....	44
2.2.3. Mükemmeliyetçilik İle İlgili Yaklaşımlar.....	46
2.2.3.1. Psikanalitik Yaklaşım.....	46
2.2.3.2. Bireysel Psikoloji Yaklaşımı.....	47
2.2.3.3. Bütüncül Yaklaşım (Horney Yaklaşımı).....	48
2.2.3.4. Akılcı-Duygusal-Davranışsal Yaklaşım (Albert Ellis).....	48
2.2.3.5. Tek Boyutlu Bakış Açısından Mükemmeliyetçilik.....	49
2.2.3.6. Çok Boyutlu Bakış Açısından Mükemmeliyetçilik.....	49
2.2.3.6.1. Hewitt ve Flett'in Mükemmeliyetçilik Anlayışı.....	50
2.2.3.6.2. Frost ve Diğerlerinin Mükemmeliyetçilik Anlayışı.....	51
2.2.4. Mükemmeliyetçilik İle İlgili Araştırmalar.....	52
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – YÖNTEM.....	71
3.1. Araştırmanın Modeli.....	71
3.2. Çalışma Evreni –Örnekleme.....	71
3.3. Verilerin Toplanması.....	75
3.3.1. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ).....	76
3.3.2. Değerler Ölçeği.....	77
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu.....	79
3.4. Verilerin Analizi.....	79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM – BULGULAR	80
Bulgular.....	80
BEŞİNCİ BÖLÜM - TARTIŞMA VE YORUM	91
Tartışma ve Yorum.....	91
ALTINCI BÖLÜM - SONUÇ VE ÖNERİLER	100
Sonuç ve Öneriler.....	100
Kaynakça.....	104
Ekler.....	125
Ek I - Kişisel Bilgi Formu.....	126
Ek II - Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği.....	127
Ek III - Değerler Ölçeği.....	130

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Değer ve tutum arasındaki fark.....	17
Tablo 2. Cinsiyete İlişkin Frekans Tablosu.....	72
Tablo 3. Yaşla İlişkin Frekans Tablosu.....	72
Tablo 4. Anabilim Dalına İlişkin Frekans Tablosu.....	73
Tablo 5. Sınıfa İlişkin Frekans Tablosu.....	73
Tablo 6. Yerleşim Yerine İlişkin Frekans Tablosu	74
Tablo 7. Annenin Eğitim Durumuna Göre Frekans Tablosu.....	74
Tablo 8. Babanın Eğitim Durumuna Göre Frekans Tablosu	75
Tablo 9. Sosyo- Ekonomik Düzeyine İlişkin Frekans Tablosu.....	75
Tablo 10. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik ve Değerler Ölçeğinden Alınan Puanlar arasındaki Korelasyonlar, Ortalamalar ve Standart Sapmalar	80
Tablo 11. Değerler Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	82
Tablo 12. Değerler Ölçeğinin Kariyer Değeri Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	83
Tablo 13. Değerler Ölçeğinin Entellektüel Değer Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	84
Tablo 14. Değerler Ölçeğinin Maneviyat Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	85
Tablo15. Değerler Ölçeğinin Materyalistik Değer Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	86
Tablo 16. Değerler Ölçeğinin İnsan Onuru Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	86
Tablo 17. Değerler Ölçeğinin Romantik Değer Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	87

Tablo 18. Değerler leğinin zgrlk Alt Boyutuna İlişkin oklu Regresyon Analizi	
Sonuçları	88
Tablo 19. Değerler leğinin Fütüvvet Alt Boyutuna İlişkin oklu Regresyon Analizi	
Sonuçları	88
Tablo 20. Değerler leğinin Toplam Değer Alt Boyutuna İlişkin oklu Regresyon	
Analizi Sonuçları.....	89

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Zamana ve mekâna göre değişen, insanlar tarafından farklı derecelerde önem oluşturan kavramlar topluluğunun adı olan “Değer” kavramı insanoğluna özgü bir durumdur. Doğru-yanlış, güzel-çirkin, iyi-kötü şeklinde tanımlanan şeyler değerlerdir. Güzel-çirkin sanatsal değerlerin ölçüsü, iyi-kötü ahlaki değer ölçüsü, helal-haram ise dini değerlerin ölçüsü olarak değerlendirilebilir. İyi-kötü ve güzel-çirkin kavramları görecelidir, kişiden kişiye ve mekândan mekâna değişebilir. İnsanlar tarafından belirlenen değerler insanlar arasındaki ilişkiye önderlik eder, toplumlar tarafından belirlenen değerler toplumsal düzeni sağlar. Her toplumu oluşturan fertlerin kişisel değerleri olduğu gibi topluma ait sancak, bayrak, vatan, toprak gibi milli değerleri de vardır. Bireylere ait farklı değerler kişisel farklılıkları ortaya çıkartır.

Bireyleri, toplumları ve ulusları etkileyen, ilişkileri düzenleyen, kişilik farkları ve toplumsal farkları ortaya çıkaran bu “değer” kavramı tam olarak nedir?

TDK (2014) sözlüğünde değer; “Bir varlığın ruhsal, toplumsal, ahlaksal ya da güzellik yönünden taşıdığı düşünülen yüksek ya da yararlı nitelik”, felsefede “kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey”, sosyolojide “bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tanımlanmıştır.

Sosyal ve kültürel yönleriyle bireyleri farklı şekilde etkileyen değerler, bireyin davranışlarında tek yönlü ve birebir olmadığından bireylerin var olan veya sonradan kazanılan davranışları ile ilişkili olmalıdır. Bu yönüyle değerler bireylerin davranış, düşünce, tutum ve yapıtlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkar ve toplumsal bütünselliğin ayrılmaz bir ögesini oluştururlar (Dilmaç, Deniz ve Deniz, 2009).

Bireylerin yaşantılarında önem verdikleri tutum ve değerler vardır. Bu tutum ve değerler bireylerin yaşam felsefesini, davranışlarını ve amaçlarını belirler,

inançlarını ve yaşamdaki temel prensiplerini yansıtır. Tutum ve değerlerin oluşmasında toplumun genel yapısı, yaşantısı, örf ve adetleri etkilidir. Davranış türlerini seçmede, toplumsal yaşamın değerlendirilmesinde değerler yol göstericidir. Değerler davranışların kaynaklarını oluştururken ölçütlerini de belirler bu yönüyle davranışın meydana gelmesinde etkin olan değer, o davranışın nasıl bir davranış olduğuna da karar verir. Bundan dolayı sosyal grupların ve bireylerin benimsediği inançlar, standartlar ve moral ilkeleri değerlerdir (Aktepe ve Yel, 2009).

Toplumsal yapıyı oluşturan ve işleyişi sağlayan temel kurumların hepsinin kendisine ait değerleri vardır. Nasıl ki bu kurumların işleyişini birbirinden ayrı düşünemiyorsak değerleri de bu şekilde birbirinden bağımsız düşünemeyiz (Özensel, 2003).

Bireylerin toplumsal uyumları ve davranışları arasındaki tutarlılık ve çevresine olan uyumunu zorunlu kılan şartlarından biri değerler arasındaki üst düzeydeki ilişki ve ahenktir. Böyle bir aheng sonucu bireyler ortak tutum ve davranış sergileyebilmektedir(Memiş ve Gedik, 2010).

Bireyin davranışını ve yaşam tarzını bir diğerinden daha anlamlı ve üstün kılan toplumsal değerler, toplumdan topluma ve zaman içinde değişen, birey yaşamında önemli bir yer tutan inançtır. Toplumlar, sadakat, nezaket, sevgi, hoşgörü gibi değerleri doğrultusunda bazı davranışların sergilenmesini takdirle karşılar. Toplum için önemli olan değerlere uygun hareket eden bireyler toplum gözünde değerlidir. (Dökmen, 2004). Bireylerin toplumsal değerleri oluşturabilmesi, yaratıcılık ve tutarlılığı en üst düzeyde gerçekleştirebilmesi için etik değerlere uyması ve genel kabul gören değerlere sahip olması gerekmektedir. Toplum tarafından kabul gören bu değerler bir sonraki nesle aktarılarak varlıklarını devam ettirirler (Aktepe ve Yel, 2009).

İnsan yaşamını her açıdan etkileyen değerler, bireysel olarak standart, güdü, karar verme ve davranış yaptırımı olarak, toplum içinde ise siyasi ve ideolojik tercihlerde, toplumsal yargılamalarda, gruba uyumda kullanılır (Özensel, 2003).

Sürekli aktif bir yapı olarak toplumu ayakta tutan değerler, gelişen teknolojiyle birlikte farklı tutum ve düşünceler kazandırarak insan davranışlarını yönlendirebilmekte ve şekillendirmektedir (Gömleksiz, 2007). Duyuşsal boyutlu bir alan olan değer bilişle birlikte uyum içinde olurlarsa toplumun ve bireyin ilerlemesi ve gelişmesi gerçekleşebilecektir (Tokdemir, 2007). Değerlerle bilişin böyle bir uyum içerisinde olabilmesi noktasında ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin değer sistemleri, geleceğin yetişkinleri olan çocukları biçimlendirmede kuşkusuz hayati öneme sahiptir (Şahin, Fırat ve Açıkgöz, 2012).

Bireyin çevresinde gerçekleşen olayları belli bir süzgeçten geçirip davranışlarımıza yön veren değerler, olaylar karşısındaki davranışlarımızı şekillendirmekte ve tercihlerimize yön vermektedir. Değerlerimizin bilinmesi etrafımızda olan olaylar karşısında nasıl davranacağımızı öngörmemizi sağlar. Dolayısıyla insanların davranışlarını değerlendirmede, mantıklı kılmada ve haklılıklarının temelini oluşturmada bir ölçüt olarak değerlerden faydalanırız (Ruyter, 2002).

Değerler uzun yıllardır üzerinde çok sayıda araştırma yapılan, sosyal bilimlerin merkezinde yer alan bir konudur. Dolayısıyla değer konusunda birçok araştırmacı ve teorisyen tarafından içerisinde benzerlikler ve farklılıklar bulunan birçok tanımlama ve sınıflama yapılmıştır. Bazı araştırmacılar değerleri bilimsel, sosyal, ekonomik, politik, estetik, dini değerler olarak sınıflandırırken (Spranger, 2001) bazı araştırmacılar ulusal ve evrensel değerler olarak sınıflandırmıştır (Ercan, 2001). Değerleri amaçsal-araçsal değerler, bireysel-iş değerleri, milli-manevi değerler şeklinde sınıflandıran araştırmacılar da olmuştur. Araştırmacılar tarafından belirli temeller üzerinde çeşitli değer sınıflamaları yapılsa da aslında kültürden kültüre, aynı kültür içerisinde hatta kişiden kişiye değişen sayısız değer sınıflaması yapılabilir. Örneğin bazı toplumlarda para çok öncelikli bir değerken bazı toplumlar için çokta öncelikli olmayabilir. Benim için sevgi, saygı bir değerken, polis için güvenlik, sanatçı için estetik, hukukçu için adalet bir değerdir. Aslında tüm bu çeşitlilik toplumsal ve bireysel farklılıkları ortaya çıkarmaktadır. Bunca çeşitliliğe farklılığa rağmen toplumları, bireyleri bir arada tutan güç yine değerlerdir.

Bireyleri bir arada tutan en önemli etmen ortak değerlerdir. Ortak değerlerin toplumsal yaşama katkı getirici nitelikte olması toplumun bir bütün olarak gelişmesi için önemlidir. Oysa günümüz Türkiyesinde bir değer bunalımı yaşanmaktadır. Bir yandan toplumun ortak değerleri azalırken diğer yandan toplumun çıkarına ters düşen değerler önem kazanmaktadır. Örneğin eskiden toplumumuz için önemli bir değer olan dürüstlük, çalışkanlık yerini kısa zamanda köşeyi dönme arzusu almış, namusu koruma adam öldürmeye dönüşmüş, hoşgörü ise neredeyse unutulmuştur. Bireysel çıkarlar ve hesaplar giderek büyümeye, rüşvet alma ve verme doğal karşılanmaya başlanmıştır. Toplumumuzdaki bu değer bunalımı eğitim kurumlarımıza da yansımaktadır. Eğitim sistemimizdeki yarışmacılık öğretmenleri sadece belli konularda bilgi aktaran kişiler haline getirmiştir. Öğrencilere milli ve kültürel değerlerin kazandırılması ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirilmesi geri plana itilmiştir (Demir ve Köçer, 2006).

Değerler, sosyal dayanışma oluşturarak toplumu bir arada tutan ve devamlılığını sağlayan en önemli öğedir. Bundan dolayı toplumsal değerlerde olan bir yozlaşma toplumun birlik ve beraberliğine olumsuz etki etmektedir (Yaman, Taflan ve Çolak, 2009).

Bütün toplumlar kendi kültürel değerlerini yeni kuşaklara aktarmak isterler. Gelişmekte olan toplumlar eğitime önem vermelidirler. Çünkü toplumlar kültürel değerlerini, çağın değişen teknolojisini, bilgi birikimini ve değerini yeni kuşaklara ancak eğitim yoluyla aktarabilmektedir (Yavuz, 2004).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun, Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları bölümünün, ikinci maddesinin ikinci bendinde; Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmekten bahseder. Bu özelliklere sahip insanların bazı sınırları vardır. İnsan yaşadığı toplumun kurallarına, örf ve adetlerine göre kendi sınırlarını belirler. İnsanın yaşadığı toplum içinde önemli olarak

nitelendirdiği şeyler vardır bunlara ‘değerler’ denir. Değerlere gösterilen özenin derecesi ise ‘mükemmeliyetçilik’ i ortaya çıkarır.

Eğitim yoluyla her bireyin, performansını en üst düzeye çıkarması için fırsatlar tanınması toplumun en önemli görevlerindedir. Literatürde performansı üst düzeyde kullanma, mükemmeliyetçilik kavramıyla karıştırılmaktadır. Mükemmeliyetçiliğin literatürde tanımlanan özellikleri arasında en çok göze çarpan yönü performansın üzerinde aşırı derecede yüksek kişisel standartlar oluşturmadır (Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate, 1990).

Mükemmeliyetçilik insan davranışlarını etkileyen önemli kişilik özelliklerinden biridir ve bireyden bireye farklılık göstermektedir. İnsanlar yaşamları boyunca, farklı açılardan kendilerine göre ya mükemmel olmuşlar ya mükemmel olmaya çalışmışlar ya da mükemmel başkalarında aramışlardır. İnsanların mükemmel olmaya çalışmaları, bir taraftan onları şu anki halinden memnun olmama gibi olumsuz bir durum içine sokabilmekte, diğer taraftan da gelişmenin kapısını onlara ardına kadar açabilmektedir. Böyle bir durum da doğal olarak mükemmeliyetçilikle ilgili olumlu-olumsuz farklı bakış açılarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kıral, 2012).

Sorunlara karşı özgüveni tam, sorunlar karşısında ezilmeyen ve öz saygısı yüksek bireyler ruh sağlığı yerinde olarak kabul edilir. Öz saygı, bireyin kendisini tümüyle kabul etmesi, değer vermesi ve güvenmesidir (Avşaroğlu ve Üre, 2007). Bireyin ruh sağlığını korumak ona özgüven aşılaktan ve en başta kendisine vermiş olduğu değeri artırmaktan geçer. Yüksek benlik saygısı mutlu olmaya ve yaşam alanlarından olumlu çıkarımlar yaparak iyimser bir bakış açısı geliştirmeye katkı sağlamaktadır (Parmaksız ve Avşaroğlu, 2012). Bunu yapmanın yolu belirlenmiş bir sınır dahilinde karşılaşılabilecek engelleri aşmanın yollarını göstermek için öncelikle korunması gereken değerleri öğretmek ve bunları derecelendirmektir. Türk eğitim sistemi de milli değerleri de içeren tüm toplumsal değerleri bireylere aşılama bazı standartlar belirlemiştir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun, Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları bölümünün, ikinci maddesinin birinci bendinde; Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmekten bahseden bu maddeye göre amaç Türk toplumunun sahip olduğu ve kutsal kabul ettiği değerleri toplumun tüm fertlerine empoze ederek toplumsal değerlere karşı bilinçlendirme yapılmaya çalışılmaktadır. Bunun yanı sıra aynı maddenin üçüncü bendinde; İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktan bahseden maddeye göre ise belirlenen bir standart ortaya çıkmıştır ki bu da mükemmeliyetçiliği öne çıkarmaktadır. Milli eğitim sisteminin hedeflediği gibi ruh sağlığı yerinde insan, değerleri olan onları koruyan ve saygı duyan insandır, sahip olduğu değerlere karşı üst düzey özen gösteren insan ise mükemmeliyetçi insan olarak düşünülebilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; bireyler arasındaki etkileşimin temelinde yatan değerler ile bireyleri diğerlerinden ayırt eden kişisel standartlardaki aşırılık anlamına gelen mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkilerin, kültürel farklılığın ve etkileşimin en fazla olduğu üniversite öğrencileri örnekleminde incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1.1.1. Alt Amaçlar

- Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçiliği ile değer alt boyutları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi Toplumsal Değerleri anlamlı düzeyde yordamaktadır mı?
- Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi Kariyer Değerlerini anlamlı düzeyde yordamaktadır mı?
- Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi Entelektüel Değerleri anlamlı düzeyde yordamaktadır mı?
- Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi Maneviyatı anlamlı düzeyde yordamaktadır mı?
- Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi Materyalistik Değerleri anlamlı düzeyde yordamaktadır mı?
- Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi İnsan Onuru anlamlı düzeyde yordamaktadır mı?
- Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi Romantik Değerleri anlamlı düzeyde yordamaktadır mı?

- Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi Özgürlük değerini anlamlı düzeyde yordamaktadır?
- Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi Fütüvvet değerini anlamlı düzeyde yordamaktadır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Bireylerin davranışlarına yön veren, sosyal yaşamı dengeleyen ve bireyler arası bağlılığı artıran değer, yüzyıllardır üzerinde çalışılan; felsefe, sosyoloji, psikoloji, sosyal antropoloji gibi birçok bilimin üzerinde araştırma yaptığı bir konudur. İnsanı, toplumu anlama noktasında değer konusu farklı disiplinler tarafından oldukça önemli görülmüş, birçok araştırmacı tarafından farklı kuram ve yaklaşımlar ortaya konmuştur. Tüm bunlara rağmen insanoğlunun fazlalığı ve bir o kadar farklı kişilik ve değerlere sahip olduğu düşünüldüğünde yapılan sınırlı sayıdaki araştırma insanoğlunu anlama ve anlatmada yetersiz kalmaktadır. Yapılan bu çalışmanın insanı anlama noktasında küçükte olsa psikoloji bilimine katkısının olacağı düşünülmektedir.

Psikolojide değerlerle ilgili çalışmalara 1928 yılında Spanger'in değerlerle kişilik tipolojisi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yaptığı çalışmayla başlanmış ve günümüze kadar değerlerle ilgili yüzlerce çalışma yapılmıştır. Son yıllarda değer kavramı kişilik özellikleri (Yıldız ve Dilmaç, 2012), öznel iyi oluş (Seki ve Dilmaç, 2015), demografik özellikler (Keskin ve Sağlam, 2014), nevroz (Özden, 2007), epistemolojik inançlar (Başçıftçi, Güleç, Akdoğan ve Koç, 2011) gibi pek çok konu ile ilişkilendirilmiştir. Yapılan literatür taraması sonucunda değerler ile bir kişilik özelliği olan mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Alanda yapılan ilk çalışma olması açısından yapılan çalışmanın literatüre önemli katkısının olacağı düşünülmektedir.

Psikoloji, değerlerin bireylerin davranışlarında yön verici olarak oynadığı role önem vermiştir. Değerler çevredeki psikolojik obje, durum ve davranışlara karşı tavrı alışımıza etki ederler. Yani bireylerin neden o şekilde davrandıklarının

belirleyicilerinden biridir. Değerler bireylerin bir şeyler hakkındaki yargısını sağlar, tercihlerini, tutumlarını, davranışlarını şekillendirir ve bireylerin düşünme, karar verme işlevlerine yön verir (Bektaş ve Nalçacı, 2012). Değerler konusunda yapılan bu çalışmanın psikolojik danışmanların danışanlarını tanımalarına ve danışanlarının davranışlarını anlamasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Günümüzün en önemli sorunlarından biri gençlerin gelişmiş bir kişilik yapısına ve değerler sistemine sahip olamamasıdır. Toplumumuz bir değer bunalımı yaşamaktadır. Dürüstlük, çalışkanlık, hoşgörü gibi değerler gittikçe önemini yitirmekte ve gençlerde sağlıksız biliş yapısı, nevrotiklik, mükemmeliyetçilik gibi kişilik sorunları gittikçe artmaktadır. Bir kişilik özelliği olan mükemmeliyetçiliğin oluşmasında hem genetik hem de çevresel faktörler etkilidir. Alana katkı sağlayan araştırmacıların çoğu mükemmeliyetçiliğin çocuklukta geliştiğini, ebeveyn tutumlarının bu özelliğin ortaya çıkmasında önemli etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Yine değerlerin oluşmasında aile son derece etkilidir. Değerlerin kazandırılması ailede başlayıp eğitimle devam eden bir süreçtir. Bu nedenle değerlerin kazandırılması eğitimin temel işlevlerinden biridir. Eğitim bireyin davranışlarında istedik değişiklikler meydana getirme sürecidir. Bu süreçte kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler bireylerin karakterlerini şekillendirir. Gelişmiş bir karaktere, değerler sistemine sahip, bilgi ve becerilerle donatılmış olan gençler ise toplumsal yapı üzerinde olumlu değişimler ve gelişmeler meydana getirir (Akbaş, 2004). Geleceğin çalışanları, anne babaları olacak olan üniversite öğrencileri üzerinde bu araştırmayı yapmanın sağlıklı kişilik yapısına sahip bireylerin yetişmesine ve gelişmiş bir toplum yapısının oluşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkiye'de bulunan üniversitelerde ulusal ve uluslararası kültürler yer almaktadır. Kültürel çeşitliliğin en fazla olduğu üniversitelerde belirli yaş aralığında bulunan bireyler, farklı bireysel ve toplumsal değerlere sahiptirler. Birbirinden çok farklı davranışlar sergileyen, farklı yaşam şartlarından, farklı dil, din ve ırktan bir araya gelen bireylerin oluşturduğu üniversite ortamlarında her birey kendi toplumunun sahip olduğu sınırların dışında kendine çizdiği yeni sınırlar dahilinde

yeni bir karakter ortaya çıkartır. Üniversite eğitimi boyunca her birey değerlerine duyduğu saygının ölçüsüne göre ya kendini mükemmel kabul eder ya da karşısındakinde mükemmelliği arar, hep bir arayış ve bir kıyas içerisindedirler, bu şekilde uzmanlık alanlarının dışında değerler eğitimi de almış olurlar. Bu kültür yoğunluğundan çıkan birey kazanımları olan yeni değerleri kendi toplumuna aşılacak ve süreli bir kültürel farklılaşma olmaya devam edecektir. Durmaksızın değişen değerler ve bunların standartlarını taşıyan mükemmel bireyleri tanıyabilmek adına bu tür araştırmaların kesintisiz devam etmesi gerekmektedir.

1.3. Sınırlılıklar

- a. Araştırma, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılmıştır.
- b. Ölçme aracı olarak sadece Değerler Ölçeği ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenleri kullanılan ölçeklerin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
- c. Araştırmanın bulguları üniversite öğrencilerinin ölçeğe verdikleri cevaplar ile sınırlı kalmıştır.
- d. Araştırma ulaşılan kaynaklar ve süre ile sınırlıdır.
- e. Araştırma 2013-2014 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.4. Varsayımlar (Sayıtlar)

- a. Araştırmada seçilen örneklemin evreni temsil ettiği
- b. Araştırmada katılımcıların kullanılan ölçeklere samimi ve içten cevaplar verdiği, geliştirilen ölçeklerin ölçmek istediği değerler ve mükemmeliyetçiliği ölçtüğü varsayılmıştır.

1.5. Tanımlar

Mükemmeliyetçilik: Kişinin aşırı derecede yüksek standartlar oluşturması ve kendisini aşırı derecede eleştirme eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Flett ve Hewitt ,2002).

Değer: Değer; davranışlarımızı şekillendiren, kararlarımızı etkileyen, çeşitli inanç ve eylemlere ilişkin değerlendirmelerimize yön veren, dolayısıyla kişisel bütünlüğümüzü oluşturan ilke, inanç, fikir ve yaşam standartlarıdır (Halstead ve Taylor, 1996).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde ‘Değerler’ ve ‘Mükemmeliyetçilik’ ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra kronolojik olarak bu konularda yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Değer Nedir?

Yüzyıllar boyunca üzerinde konuşulan, tartışmalar yapılan inançla, yaşamla, kişisel yargılar ve ahlaki kurallarla ilişkilendirilen değer kavramı üzerinde uzlaşamamış ve farklı şekillerde birçok tanımı yapılmıştır (Akbaba-Altun, 2003). Çünkü reel olmayan soyut bir kavram, bireylerin düşüncelerinde netlik oluşturmadığından aynı kavramlara farklı anlamlar yükleyerek farklı şeyler ifade edilmektedir (Kuçuradi, 2010).

Değer kavramı ‘kıymetli olmak’ ve ya ‘güçlü olmak’ anlamına gelen latince ‘valere’ kelimesinden türemiş ve ‘genellikle benimsenen, özenilen, önemsenen, üstün tutulan şey’ ve ya ‘insan için önem taşıyan, insan için geçerli olan’ anlamlarına gelmektedir (Timüçin, 1994; Aydın, 2003; Aslan ve Acat, 2012).

2.1.1. Değerlerin Tanımı

Değer kavramıyla ilgili bugüne kadar pekçok bilim adamı tarafından birçok araştırma ve tartışma yapılmasına rağmen henüz tam olarak üzerinde uzlaşılabilen bir tanımı yapılamamıştır. Bundan dolayı bazen değerlerin objektif olmadığı, sübjektif bir nitelik taşıdığı varsayılmıştır. Farklı birçok bilim dalının değer konusuyla ilgilenmesi ve kuramcılarının birçoğunun değerleri çeşitli kavramlarla ilişkilendirerek açıklamaya çalışması değer kavramının tanımını oldukça güçleştirmektedir. Her disiplin değerini kendisiyle ilgili olan kısmını inceleyip diğer kısmını göz ardı ettiği için üzerinde genel kabul görmüş bir tanımlaması yapılamamıştır (Büyükyıldırım, 2013). Tüm bu farklılıklara rağmen değer konusunda ortak bir kabul vardır ki bu da değerlerin insan ile ilgili bir alan olmasıdır (Topçuoğlu, 2010).

Bu bağlamda değeri tanımlanmak gerekirse tek bir tanım yapılamayacağından değişik tanımlamaların yapılması daha işlevsel olacaktır. Değer, sosyal eylemin yöntemi, araçları ve amaçları içinde seçimi etkileyen, doğrudan ve ya dolaylı olarak bireyin ya da grubun özelliklerini ayırt edici bir kavramlaştırma değildir. Bu kavramlaştırma, yani değer, kültürle ya da sosyal yapıyla karşılaştırılabilen mantıklı bir yapıdır (Parsons, 1962). Güngör (2000) ise değeri bir şeyin arzu edilebilir ve edilemez olduğu hakkındaki inanç olarak tanımlar. Erdem (2003) e göre değer, belli bir durumu diğerine tercih etme, Dilmaç (2007) a göre ise insanı insan yapan özelliklere sahip olan ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde barındıran inançlar bütünüdür.

2.1.2. Değerlerin Oluşumu

Joas (1999), felsefe ve sosyolojinin değerlerin nasıl meydana geldiği problemi üzerinde durmamış olmalarından yakınmaktadır. Değerlere büyük önem atfedilse de onlar, mevcudiyetleri sorgulanmadan kabul edilmiştir. Fakat bu durum 19. yüzyılın başlarından itibaren değişmiş ve 1930' lara kadar William James, George Herbert Mead, Emile Durkheim, George Simmel, Max Scheler ve John Dewey tarafından değerlerin nasıl oluştuğuna dair bazı teoriler geliştirilmiştir. Günümüzde bütün bu sorgulamalar unutulmuş ve bu husus yeniden 1980' lerde Charles Taylor tarafından ele alınmaya başlanmıştır. Bu düşünürlerin ortaya koymuş oldukları fikirler ışığında Joas değerlerin nasıl meydana geldiği konusunu irdelemiş ve kendi tezini ortaya koymuştur (Akt: Köse, 2011).

Joas, öncelikle kendi düşüncelerini faydacılık (utilitarizm) ve normativizm akımlarından -değerler konusunda birçok fikir ortaya koymalarına rağmen- değerlerin nasıl oluştuğuna dair düşüncelerinin yetersiz kalmasından dolayı ayırmaktadır (Akt: Köse, 1999). Bu nedenle Joas, değer konusunda, bir pragmatist olarak insanı merkeze alarak tezini ortaya koymuştur. Joas'a göre 'Değer, insanın kendini inşasındaki deneyimlerinden ve kendi aşkınlık tecrübesinden meydana gelir' (Akt: Köse, 1999). Fakat buradaki aşkınlık kavramı aşkın bir varlığa atıfta bulunmamakta, insanın kendi dışına çıkıp kendisini aşması anlamına gelmektedir.

İnsanın kendini inşa etmesi ise, kendisini diğerlerinden ayıran kimlik kazanma sürecini ifade eder.

İnsan varoluşunun temelini kendini bilme ve eylem açısından değerler olduğu söylenebilir. Değerler insanın tarih ve kültür varlığı olarak kendini gerçekleştirmesi bakımından olduğu kadar, kendisinin ne olduğunu bilmesi ve kendisini sorgulaması bakımından da büyük önem taşır (Günay, 2003).

Değerlerin aşılması ailede başlayıp eğitimle devam eden bir süreçtir. Bireylerin değerlerinde bu süreçte değişimler görülmektedir. Bundan dolayı değerlerin kazandırılması eğitimin temel işlevlerinden biridir. Değerlerin temel taşıyıcısı olan öğretmenler kendi değerlerini öğrencilere aktardığından öğrenciler de bir yönüyle öğretmenlerinin değer yargularını yansıtır (Yapıcı, Kutlu ve Bilican, 2012).

Değerler öğretilir ve öğrenilebilen olgulardır. Ancak değerleri klasik eğitim anlayışımızla öğretebilmemiz mümkün olmamaktadır. Bundan dolayı değerler öğretilirken yaşamın içinden uygulamalara gereksinim vardır (Dökmen, 2002).

2.1.3. Değerlerle İlgili Kavramlar

Değerlerle ilişkili bazı kavramlar aşağıda açıklanmıştır.

2.1.3.1. Din İlişkisi

Din ve değer arasındaki ilişki teolog, sosyolog ve psikologlar tarafından araştırılmış ve bu iki kavram oldukça ilişkili bulunmuştur. Din, değerlerin şekillenmesini sağlayan kaynaklardan biridir ve bireyin kişiliğinin en derin yapıcı unsurudur (Ayhan, Hökelekli ve diğerleri, 2004). Maneviyat bireyin değer sistemini oluşturur. Büyüme, gelişme ve yaratıcılık kapasitesini artırır (Özdoğan, 2006).

Din, belirli değerlere uyma konusunda mensuplarını teşvik eder. Dinin temel amacı insanı iyiye doğruya yöneltip kötülüklerden uzak tutmaktır. Kişiyi dünya ve ahiret mutluluğuna ulaştırmaktır. Bu amaçla din insana iyiliği, doğruluğu,

cömertliği, dürüstlüğü vb. emreder; yalan söylemeyi, cimriliği, kıskançlığı, hırsızlığı vb. de yasaklar (Aydın, 2011). Din acıları öğrenmeye, düşmanlığı işbirliğine, kayıtsızlığı sevgiye dönüştürür (Özdoğan, 2006).

Değerler, toplumdaki insanların dini, ahlaki, estetik v.b. eylemlerini belirlemenin yanında, insanların davranışları ile şekillenmektedir. Değerler, bireyler önem verdiği sürece toplumda değerlidir. Toplumsal yaşamın temelinde dinin olduğu bir toplumda, değerlerin kaynağı da din olacaktır. Dinin toplumsal yaşamdaki bu merkezi konumu değişirse, değerler ve değerlere ilişkin algı ve yaşam şekli de değişecektir. Bu değişime bağlı olarak toplumsal birliğin ve dayanışmanın sağlanmasında ilk olarak bir arayış dönemi yaşanacak ve zaman içerisinde başka değerler önem kazanacaktır (Topçuoğlu, 2010).

2.1.3.2. Tutum İlişkisi

Tutum bireylerin insanlara, nesnelere, konulara, olaylara karşı olan zihinsel eğilimleridir (Özgüven, 1999). İnceoğlu (2004) na göre bireyin kendisine ve ya çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve motivasyonuna dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir. Farklı tanımları yapılan değerler, tutum açısından incelendiğinde bireyin belli bir duruma verdiği tepkiyi etkileyen farklı tutumların zihinsel temsilcileri olarak karşımıza çıkar (Devrani, 2010). Bundan dolayı insanların farklı durumlara yönelik tutumlarının oluşmasında, şekillenmesinde ve değişmesinde değerlerin önemli bir rolü vardır (Bektaş ve Nalçacı, 2012).

‘Değer ve tutum’ kavramları birbirini besleyen birbirine kaynaklık eden iki kavramdır. İkisi arasında şöyle bir fark vardır. Tutumlar gözlenemez ama davranış hazırlayan etken olarak değer yargılarıyla davranışa dönüşür ve değer aracılığıyla tutumları, bireyi davranışa hazırlayan eğilim olarak yorumlayabiliriz. Bireyin yaşadığı sosyal çevrede yaşantısındaki olay ve olgular karşısında bireyin davranışlarına yön veren, davranışlarına yön verdiği sırada değer yargılarını karar verme sürecinde kullanan bu sebeple de olayı ve olguları değerlendirirken tutumlar,

değer yargılarının da etkisiyle duyguların, düşüncelerin, davranışların olumlu ya da olumsuz olmasına sebep olan en büyük tepki verme yöntemidir.

Değerler ve tutumlar çok sıkı bir ilişki içindedirler. Çünkü davranışlarımızla ilgili pek çok sorunun çözümünde yer alan tutumlarımızın oluşmasını sağlayan bireyin kazandığı veya bireyin sahip olduğu değerlerdir (Balcı, 2008). Aşağıdaki Tablo 1’de değer ve tutum arasındaki farklar verilmiştir.

Tablo 1. Değer ve tutum arasındaki fark

DEĞER	TUTUM
Davranış olarak bir standarda sahiptir.	Bir standarda sahip değildir.
Değerler nesne ve durumların üstündedir.	Belirli bir nesne ve durumlara odaklanmış haldedir.
Değer aynı zamanda inançtır.	Tutum, değer gibi bir inancın değil, inançların organizasyonudur.
Bireyin inançları kadar değerleri vardır. Bunlar davranış tarzları veya ulaşılmak istenen hedeflerle ilgilidir.	Kişinin tutumları doğrudan ve dolaylı olarak nesne ve durumlara ilişkin sayılamayacak kadar çoktur.
Değerler, kişinin kendini savunma, kendini gerçekleştirme işlevleriyle doğrudan ilgilidir.	Tutular ise doğrudan sonuç olarak yani davranış olarak ortaya çıkar.
Değerler, kişiliğin oluşmasında ve bilişsel sistemde merkezi bir öneme sahiptir. Dolayısıyla değerler, tutumları ve davranışları tayin edici bir durumdadır.	
Değer, tutumdan daha dinamik bir içeriğe sahiptir.	

Kaynak: Rokeach’dan aktaran Balcı, 2008.

Bilgilerimizle birlikte sahip olduğumuz değerler ve tutumlar eylemlerimizin kaynağını oluştururlar (Doğanay, 2009). İnsanın davranışları büyük ölçüde tutumlarına bağlıdır, tutumların dayanak noktası ise değerlerdir (Tokmak, 2009). Bir şeyler hakkında insanların yargısını sağlayan, tercihlerini, tutumlarını, davranışlarını şekillendiren ve insanların düşünme, karar verme işlevlerine yön veren değerlerdir (Bektaş ve Nalçacı, 2012).

2.1.3.3. Norm ilişkisi

Norm; belirli bir durumla ilgili olarak insanların ne yapması ya da yapmaması, ne söylemesi ya da söylememesi gerektiğini gösteren yazılı olmayan kurallar ve ya standartlardır (Şişman, 2007).

Sosyalleşme sürecinin önemli bir parçası olan normların öğrenilmesi ve benimsenmesiyle bireyler toplumun bir ferdi haline gelir (Güngör, 1997). İnsan davranışlarından doğan normların, temeli değerlere dayanırlar. Bir toplumun normları ile değerleri arasında daima pozitif bir ilişki vardır. Çünkü bireylerin üzerinde uzlaştıkları değerler kültüre anlam kazandırır. Bu şekilde değerler ve normlar toplumu işleyen bir bütün hâline getirir (İşci, 2000). Beklenen ve istenilen davranış kuralları olan normlar, sosyal yaşamdaki değişkenlere göre doğrusal gelişir ve değişir. Birey değerleri ve normları toplumda hazır bulur ve kabullenir, bu şekilde toplumsal düzenin sürekliliği sağlanır (Çavdarcı, 2002).

Bireyler, içinde buldukları toplumun değerlerini benimserler. Bu değerleri karar ve seçimlerinde birer ölçüt olarak kullanırlar. Böylece daha iyi, güzel, doğru ve adil gibi genel yargılara varabilirler. Toplumdaki normal ve anormal davranışların belirlenmesinde önemli rol oynayan toplumsal ve ahlaki değerler, bireysel tutum ve davranışları etkisi altına alır. Ancak değerler; normlar içerisinde somutlaşır ve normlar sayesinde etkinlik kazanır (Dilmaç, Ertekin ve Yazıcı, 2009). Normlar, kaynağını değerlerden almakta, değerlere göre biçimlenmektedir (Şişman, 2007). Dolayısıyla normların temeli değerlerdir denilebilir.

2.1.3.4. Örf ve adet ilişkisi

Yazılı bir metin halinde olmayan, daha çok kişiler arası iletişim ve büyüklerin anlatımıyla öğrenilen örf ve adetler, toplumun nesilden nesile aktarılan genel davranış tarzları olarak tanımlanabilir (Güngör, 2000). Adetler gibi bir sosyal kontrol aracı olan örflerin, doğruluk ve uygunlukları hakkında toplumun kesin kanaatleri vardır. Her örfün bir adet olmasına rağmen örflerin çiğnenmesi halinde daha şiddetli tepkiler veririz (Güngör, 2000). Tüm toplumu ilgilendiren örf ve adetler olduğu gibi

mesleklerin kendine özgü ve bir ülkenin bir iline ait olan yerel örf ve adetlerde olabilir. Toplumun alışkanlıkları ve doğruları olan örf ve adetler, toplumun değerlerini etkiler ve biçimlendirir. Değerleri toplum içerisinde destekleyen ve aktarılmasını sağlayan olumlu örfler vardır. Zamanla değişebilen örf ve adetler etkisini değerler üzerinde de gösterir. Değerlerden ayrı düşünülmemesi gereken örf ve adetler, değerlerin yerel, ulusal ve toplumsal yönünü yansıtır (Türk, 2009).

2.1.4. Değerlerin İşlevi

Değerler, bireylerin davranışlarının, seçimlerinin, ilişkilerinin, değerlendirmelerinin ve daha birçok bireysel ve toplumsal hareketlerinin belirleyicisidirler (Yılmaz, 2008). Yani değerler hem bireysel hem de toplumsal anlamda önemli işlevlere sahiptirler. Değerler hem kişide gelişir hem de kişiyi geliştirir (Tozlu, 2003). Bireylerin yaşam doyumunu etkiler (Seki ve Dilmaç, 2015). Mutlu, kendisiyle ve çevresiyle barışık, çevresine faydalı, üretken bireylerin yetişmesinde önemli işlevlere sahiptir. Bu bireysel işlevlerin yanında değerlerin belki de en önemli işlevi toplumsal yaşamı biçimlendirmeleridir. Değerler toplumu ayakta tutan temel dinamiklerdir (Akbaş, 2008).

2.1.5. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerlerin temel alındığı birçok araştırma ve çalışmada değerler sınıflandırılmıştır. Bireysel, mesleksi, örgütsel, ulusal ve evrensel değerler olarak sınıflandırabildiği gibi ekonomik, sosyal, siyasi, politik ve dini değerler olarak ta sınıflandırmalar yapılmıştır. Felsefede ise etik ve estetik değerler olarak sınıflandırılmıştır (Şişman, 2011). Değerleri amaçsal ve araçsal değerler, bireysel ve iş değerleri, milli ve manevi değerler, ulusal ve evrensel değerler olarakta sınıflandıranlar olmuştur.

Canatan (2004) değerleri, geleneksel ve modern değerler olarak sınıflandırırken, Ercan (2001) yaptığı çalışmada, değerleri ulusal ve evrensel değerler olarak ele almıştır. Ural (1998) ise değerleri olumlu ve olumsuz olarak sınıflandırmıştır. Aslan (1992)' a göre ise benimsenen, gerçek veya arzulanan

değerler vardır. Çavdarıcı (2002) değerlerin din, akıl, duygu, sosyal veya fiziki çevre kaynaklı olabildiğini ve bireyde zaman içinde oluştuğunu ve bu nedenle değerleri öz, seçimlik, özel ve geçici değerler olarak dört sınıfta incelemiştir.

Değerlerin sınıflandırılmasında Ülken (2001) ise değerleri öz karakterlerine göre içkin değerler (bilinç verileri), aşkın değerler (duyu verileri), normatif değerler (ölçüt) olarak üçe ayırmıştır. Değerler üzerine yapılan çalışmaları etkili şekilde sürdürebilmek için görüldüğü gibi birçok sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflamalardan en çok kabul edilen ve bilinenler; Rokeach, Spranger, Schwartz, Hofstade, Graves ve Allport Vernon ve Lindzey'in değerler sınıflamasıdır.

2.1.5.1. Milton Rokeach'ın Değerler Sınıflandırması

Değerler Sistemini 1973 yılında dile getiren Psikolog Milton Rokeach insanların temelde aynı değerlere sahip olduğunu fakat bu değerleri yaşamlarında farklı sergilediklerini söylemiştir. Bireylerin davranışlarını açıklamada tutumlardan çok değerlerin yer aldığını ve değerlerin tutumları etkilediğini ifade etmiştir. Bundan dolayı değerlere daha çok önem verilmesi ve araştırılması gerektiğini vurgulamıştır (Schiffman, Sherman ve Long, 2003; Mowen, 1993).

Değeri yaşamın amacı ve davranış biçimi olarak tanımlayan Rokeach, değerlerin sürekliliğine vurgu yapmış yani değerlerin tamamen sabit kalması yani değişken olmamasıyla bireysel ve toplumsal gelişmenin olmayacağını, sabit olması halinde insan kişiliğinin ve toplumun sürekliliğinin mümkün olmayacağını söylemiştir. Değişmezliklerini ve sürekliliklerini belirleyemeyen toplumlar istedikleri sosyal düzeni ve sürekliliğini sağlayamaz. Toplumlar, zamanla kendisini tamamen değişmez sabit görür, değişebilen taraflarını görmezden gelirse o zamanda değişimden bahsedilemez. Bu sebeple Rokeach, yaşam değerlerinin değişmez yönlerinin olması gerektiği kadar değişebilen yönlerinin de olması gerektiğine önem vermiştir (Rokeach, 1973).

Buna göre değerlerin nispeten daha kısa süreli/durumsal olan tutumlara göre zamanın üzerinde daha değişmez ve sabit yönleri vardır. Davranışların ve özel

hareketlerin değerlendirilmesi olmayan değerler, nadiren olsa da değerlendirmede kullanılan kaidelere ait kıstasları temsil eder (Lyons, Duxbury ve Higgins, 2005). Yaşam değerleri herhangi bir kavramın, süreklilik yönlerine/karakterlerine açıklık getirdiği gibi, sürekli olmama durumuna da açıklık getirmelidir. Rokeach değerlerin devamlı olma özelliğini, başlangıçta öğrenilebilen ve öğretilen bir özelliğe sahip olan değerlerin seçildikten sonra diğer değerlerin tamamen reddine veya kabul edilmesiyle açıklar. Değerlerin değişimi probleminin açıklığa kavuşturulması gerektiği durumlarda ise değerlerin göreceli olma özelliğini işe koşar. Olgunlaşan ya da zamanla daha kompleks bir yapıya bürünen birey, sahip olduğu değerin başka değerlerle rekabet edeceği sosyal ortam ve kurumların içerisinde bulunabilir. Böylesi durumlarda birey ‘Başarı için gayret göstermek mi yoksa dürüst kalmak mı, itaat etmek mi yoksa özgür hareket etmek mi, kendine özsaygı için çabalamak mı yoksa sosyal olarak fark edilebilmek mi daha iyidir?’ gibi sorunlarla karşılaşabileceğini belirtmektedir. Öğrenilen tek ve mutlak değerler, değerlerin öncelik ve önem sırasına göre hiyerarşik olarak gruplandırıldığı bu sistemlerde aşama aşama deneyim kazanarak ve yetişkinliğe doğru gidilen süreçte bütünleştirerek değiştirilebilir. Anne babaların birçoğu tüm çocuklarına aynı sevgiyle yaklaşıra ancak hastalık, başarısızlık ve engelli olma gibi özel durumlarda bir çocukla daha fazla ilgilenme eğilimindedirler. Rokeach, değerlerimizin de çok sevdiğimiz çocuklarımız gibi olduğunu ifade etmektedir.

Rokeach(1973), değerin bir inanç olduğunu vurgulamış ve inançları üçe ayırmıştır. Bunlar;

- Bir şeyin doğru ve ya yanlış olduğunu gösteren tanımlayıcı ve varoluşsal inançlar,
- İnancın objesinin iyi ya da kötü olduğunu değerlendiren değerlendirmeci inançlar,

- Davranış amaçlarının veya araçlarının arzu edilebilir/edilemez oldukları hakkındaki sıkı kurallar koyucu ve yasaklayıcı inançlardır ve değer üçüncü türden bir inançtır.

Rokeach, inanç gibi değerlerin de bilişsel (cognitive), duygusal (affective) ve davranışsal (behavioral) olmak üzere üç boyutu olduğunu belirtmektedir. Bilişsel boyutu, bireyin bir değere sahip olduğunu söylemesi ve amaçlarına ulaşmak için doğru bildiği şekilde davranmaya çabalamasıdır. Duygusal boyut bireyin hisleridir. Bu hisler bireye karşı olumlu tavırlar sergileyenlere karşı onay veren, olumsuz tavırlar sergileyenleri eleştiren bir özelliğe sahiptir. Rokeach, değerlerin davranışlara yol gösteren özelliğini belirterek davranış boyutuna vurgu yapmaktadır (Rokeach, 1973).

Rokeach (1973), değerleri temel-amaçsal değerler ve araçsal değerler olmak üzere gruplandırmış ve on sekiz değer belirlemiştir. Bu değerler arasındaki ilişkiyi 'değerler sistemi' olarak tanımlamıştır.

- Amaçsal (terminal) değerler; bireyin hayatı boyunca başarmayı amaçladığı değerlere ilişkin tercihlerini ifade etmektedir (Schermerhorn vd., 1994). Amaçsal değerler; ahiret selameti, güzellikler dünyası, barış içinde bir dünya, başarı hissi, aile güvenliği, bilgelik, eşitlik, gerçek dostluk, heyecanlı bir yaşam, iç huzur, öz saygı, mutluluk, özgürlük, rahat bir yaşam, sevgi, sosyal onay, ulusal güvenlik ve zevk olarak sıralanabilir (Bilgin, 1995).
- Araçsal değerler ise; amaçsal değerlere ulaşmak amacıyla kullanılan davranış tarzlarını ifade eder. Araçsal değerler arasında neşeli, sorumluluk, kibar, yardımsever, hırslı, mantıklı gibi değerler yer almaktadır (Nelson ve Quick, 1994).

2.1.5.2. Hofstede'nin Değerler Sınıflandırması

Hofstede, değerleri Rokeach'ın tanımına benzer şekilde tanımlamayla birlikte, bireyin benzer durumlarda hemen hemen aynı davranışları sergilemesini

çoğu zaman sabit/durağan olan zihinsel bir programa sahip olmasıyla açıklar. Hofstede, insan davranışlarının belirli bir düzen içinde olduğu yerlerde sosyal sistemin de varlığını sürdürebileceğini söyler. Bireyin nasıl davranacağını tahmin edebilmek için sistemde bireyin kendisiyle birlikte içinde bulunduğu durumda göz önüne almak gerekir. Bu nedenle Hofstede, bireyin sahip olduğu zihinsel programı ve içinde bulunduğu durumu bilirsek, onunla ilgili öngörülerimizin (nasıl davranacağı hakkındaki tahminlerimizin) daha kesin ve sağlıklı olacağını belirtmektedir (Hofstede, 1980).

Hofstede, bahsettiği zihinsel programların fiziksel olarak insanların beyin hücrelerinde kayıtlı olduğunu ve bu zihinsel programının doğrudan gözlemlenmesinin mümkün olmadığını söylemiştir. Soyut bir ifade olan zihinsel programa bireyin gözlemlenebilir davranışları, sözel ifadeleri ve hareketleri aracılığıyla ulaşabiliriz.

Bireyin sahip olduğu zihinsel programların evrensel, kolektif ve bireysel boyut özelliklerinden dolayı bireyin kendine özgü olabildiği gibi bazı yönleriyle de diğer insanların zihinsel programlarıyla benzerlik gösterir. Bu benzerlik tüm insanlar tarafından paylaşılan zihinsel programın evrensel düzeyinden kaynaklanır. Evrensel düzeyin birey için farklılığı en az olan ve en temel düzey olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü bu düzey insan vücudunun biyolojik kısmını kapsayan saldırganlık, ağlamak, gülmek gibi tüm insanları kapsayan ortak davranışları içerir. Hofstede kolektif düzeyi ise belirli grup ve kültürlere bağlı olarak insanlar tarafından paylaşılanları ifade ettiğini ve bu paylaşımların aynı gruba ait olanlar için ortakken farklı gruba ait olanlar içinse farklı olduğunu ifade etmiştir. Yemek yeme şekli, kendini ifade ettiği dili, bireylerin birbirleriyle olan sözel ve sözel olmayan iletişimi bu deneyde yer alır. Kolektif düzeyin evrensel düzeyle bireysel düzey arasında olması zihinsel programlamanın büyük çoğunluğunun bu düzeyde öğrenilmesini sağlar. Tamamen bireye özgü ve benzersiz bir yapıya sahip olan bireysel düzeyde iki insan aynı zihinsel programa sahip olamaz. Bu aynı kültür içinde farklı davranışların ortaya çıkmasının ve bireyselliğin oluşmasının sebebidir. Hofstede'e göre kalıtsal açıdan zihinsel programlamanın en zayıf bölümü olması nedeniyle bireysel düzey, benzer

cevre ve ortamlarla aynı aile ortamında yetişen insanların mizaç ve yetenek farklılıklarını da açıklar. Bütün bunlara rağmen Hofstede, bireysel düzey ile kolektif düzey arasında kesin bir ayırım yapılamayacağını ifade etmektedir. (Hofstede, 1980).

Hofstede'e göre (1980) insan hayatının ilk yıllarında programlanan ve rasyonel olmayan değerler birbiriyle ilişki içerisinde bulunarak bir değer sistemi ve hiyerarşisi oluştururlar. İnsanın kendisiyle ilgili rasyonellik tanımı, sahip olduğu değerler tarafından belirlenir. Bireylerin çatışan kavramları kabullenmesiyle, içsel değerlerinde ortaya çıkan çatışmalar, sosyal sitemlerde belirsizlik oluşturabilir. Hofstede'in işletme yönetimi alanında genel kabul görmüş ve geçerliliği olan kültürel boyutların ahlaki karar verme sürecinde etkililiği kabul görmektedir. Hofstede'nin varsayımları, kültürel faktörlerin bireylerin yargılarıyla, davranışlarıyla ve algılarıyla güçlü bir ilişki içinde olduğu yönündedir (Christie, Kwon, Stoeberl ve Baumhart, 2003).

Değer kavramı hakkında yorumlarını ilerleten Hofstede, değerleri istenebilir ve istenen değerler olarak ifade etmiştir. Hofstede bu iki ifadenin birbirinden bağımsız olmamakla birlikte aynı anlamı da içermediğini söylemiş, aynı anlamda kullanılmasının hatalara sebep olacağını belirtmiştir. Hofstede, değer-davranış ilişkisini araştırırken bu ayırımın mutlaka yapılması gerektiğini vurgulamış ve değerlerin hiçbir zaman davranışlarla aynı anlamda kullanılmayacağını söylemiştir (Hofstede, 1980).

2.1.5.3. Schwartz'ın Değerler Sınıflandırması

Schwartz ise değerleri; kişilerin yaşamlarını yönlendirmesindeki önemine göre bireysel ve toplumsal değerler olarak ayırmıştır. Schwartz'ın değerler teorisinde; değer tiplerine karşılık gelen motivasyonel tipler güç, başarı, hedonizm, harekete geçirme, kendini yönetme, evrensellik, bağlılık, gelenek, uyum ve güvenlik olmak üzere motive etme amacına göre sınıflandırılmaktadır (Ros, Schwartz ve Surkiss, 1999).

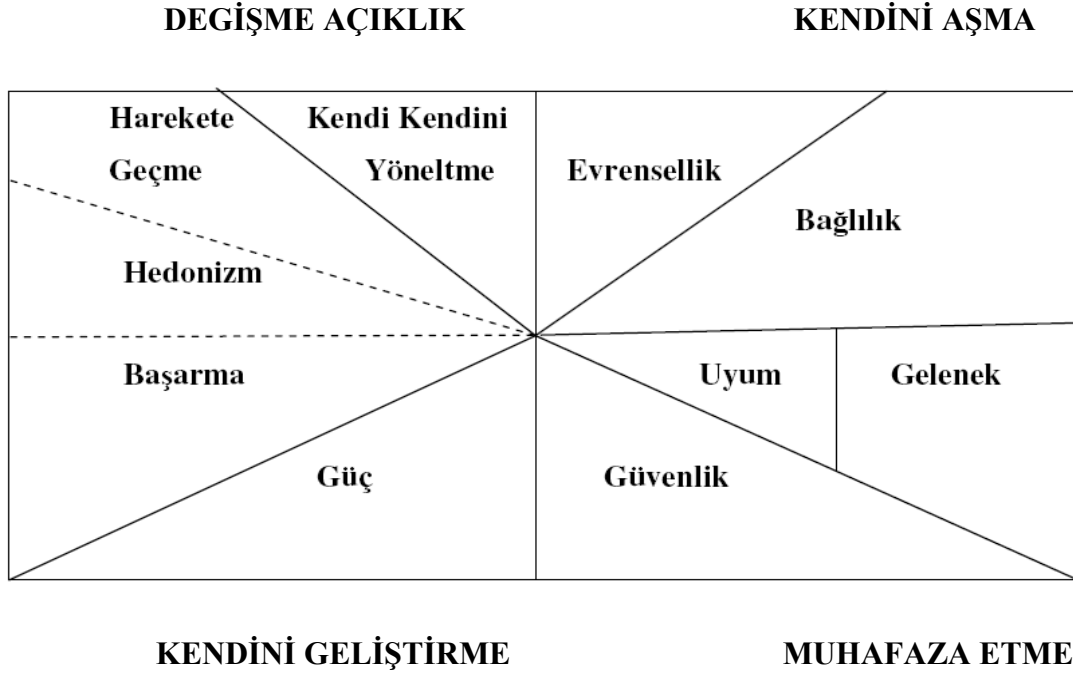
Bu değer grupları ve özel değerleri aşağıda belirtilmiştir (Schwartz, 1994).

- Güç (Power): Otorite, liderlik, baskınlık
- Başarı (Achievement): Yetenek, hırs, etki, zekâ ve zsaygı
- Hazcılık (Hedonizm): Memnuniyet ve hayattan zevk alma
- Harekete Geçirme (Stimulation): Heyecan, yenilik arayışı, cesaret ve yaşam Sorunlar
- Kendi Kendini Yönlendirme (Self-Direction): Yaratıcılık, zgrlk, bağımsızlık, merak, kendi amaçlarını seçmek
- Evrensellik (Universalism): Anlayışlılık, açık fikirlilik, erdemlilik, bilgelik, toplumsal adalet, eşitlik, dünya barışı ve güzelliği, doğa ile bütünleşme, iç uyum ve çevreyi koruma
- Bağlılık (Benevolence): Yardımsever, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, maneviyat vefalılık, sevgi ve sorumluluk
- Gelenek (Tradition): Alçak gönüllü, dindar, samimi, geleneklere saygı
- Uygunluk (Conformity): kibarlık, itaatkârlık, özdenetim, yaşlılara ve büyüklere saygı
- Güvenlik (Security): Aile güvenliği, ulusal güvenlik, sosyal güven

Gruplanan bu değer tipleri, değer sistemlerinin ve değer sistemleri arasındaki ilişkilerin daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır. Schwartz'a göre, değerler arasındaki ilişkilerin yapısını tanımlayabilmenin ilk basamağı her bir değerin psikolojik, pratik ve sosyal sonuçları olan bireyin davranışlarının, başka değerlerin ortaya çıkardığı davranışlarla atışacağını veya uyuşacağını varsaymaktır. Schwartz, bu çatışma veya uyuşmaların nedeni olarak değer tipleri arasındaki ilişkinin temeli olan potansiyel evrensel önermeleri, eşzamanlı olarak uygulamasını görür (zkul,

2007). Schwartz değer tipleri arasındaki uyumu ve ya çatışmayı göstermek ve değerlerin yapısını ifade etmek amacıyla aşağıdaki şekli hazırlamıştır.

Şekil 1. Değer Tipleri Arasındaki İlişkileri Gösteren Yapısal Model

(Devos, Spini & Schwartz, 2002)

Schwartz Rokeach'ın değerler listesini temel almak üzere, alan yazında var olan çeşitli değerleri de inceleyerek bir değer envanteri oluşturmuştur. Bu değer envanterini aralarında Türkiye'de olmak üzere 54 ülkeden çoğunluğunu öğretmen ve üniversite öğrencilerinin oluşturduğu 44.000 kişiden veri toplayarak oluşturmuştur. Temel kültürel değerlerin aktarıcısı olan öğretmenler araştırmanın hedef kitlesini oluşturmuştur. Schwartz birçok kültürde değerlerle ilgili literatürü incelemiştir. İncelemeleri sonucunda temel motivasyonel özellikleriyle birlikte farklılıklarını da göz önüne alarak 56 maddelik on değer grubundan oluşan değer envanterini geliştirmiştir (Bardi ve Schwartz, 2003).

2.1.5.4. Graves'in Değer Sınıflandırması

Graves (1970), bireylerin değerlerini ve yaşam tarzlarını varoluşçu bir yaklaşımla ele alarak hiyerarşik bir düzen sağlamaya çalışır. İnsan doğasını açık bir sistem olarak gören Graves değerlerin sistemden sisteme farklılık göstermesini sabit bir düzeyden diğer bir düzeye sıçrayarak gelişen insan yapısının her bir düzeye geçişinde insanın tüm psikolojinin yeni bir şekil almasına bağlar.

Graves (1970) hiyerarşik sistemde bir üst aşamaya geçmenin şartını her bir sabit düzeyde gösterilen başarı/ denge durumunu sağlaması olarak görür. Her denge durumlarına özgü psikolojik nitelikler bulunur. Her bir denge durumu içerisinde duygulanım, güdü, değerler, düşünce ve tercihler bulundurulur. Bireyin her bir düzey değişikliğinde karşılaştığı yeni düzeye ait olma aşaması, ulaştığı düzeye uyumunu ve yeni değerler edinmesini sağlar. Graves'in (1970) belirlediği var olma düzeyleri şunlardır:

- I. Düzey:** Tepkisel Var Olma: İnsanların temel fizyolojik ihtiyaçlarını gidermeye çalıştığı düzeydir. Değerlerin tepkilerle belirlendiği düzeydir.
- II. Düzey:** Geleneksel Var Olma: Bu düzeyde insanlar sadece var olma ihtiyacı duyarlar. Nesli devam ettirmek ve kendilerinden önceki yaşam şekillerine ayak uydurmak isterler. Bu düzeyde göreceli bir güvenlik gereksinimi değer olarak karşımıza çıkar.
- III. Düzey:** Benmerkezci Olma: Birey olma dürtüsünün çok güçlü olduğu düzeydir. Başkaları üzerinde baskı kurma ve birey olma güdüsü çok yüksek olduğundan, değerler de bu amaca hizmet edecek biçimde şekillenir.
- IV. Düzey:** Özverili Var Olma: Acı ve ölümden sonraki yaşam için var olma baskın olan duygudur. Tanrı'nın koyduğu değerlere yönelme söz konusudur.
- V. Düzey:** Materyalist Var Olma: Dünyanın sırlarını keşfetme ve dünyayı yönetme duygusu egemendir. Bu duygular, materyalist bir yaşamın ve değerlerin önem kazanmasına neden olur.

- VI. Düzey:** Toplumsal Var Olma: Rasyonel değerlerden çok insani değerler önem kazanır. Diğer insanlar önemli hâle gelmiştir ve toplum bir bütün olarak değerlidir. Toplum bir bütün olarak bu düzeyde başlı başına bir değerdir.
- VII. Düzey:** Varoluş: değer sisteminin temeli bilgiye ve evrenle ilgili gerçekliğe dayalıdır. İnsan, kendine güvenir; hayata, bağımsızlığa ve toplumun çıkarlarına değer verir. Farklı değerlere hoşgörü vardır, otoritenin kontrolsüz kullanımına karsıdır.

2.1.5.5. Allport, Vernon ve Lindzey'in Değer Sınıflandırması

Allport, Vernon ve Lindzey (1960), değerler sisteminin altı boyuttan oluştuğunu ve her boyutun kendine özgü değerler içerdiğini ileri sürmüşlerdir. Bundan dolayı her bir boyut bireysel farklılıkları göstermektedir. Bireyin yaşam amacını belirleyen, yaşam tarzını belirleyen ve yön veren bu değerlere insanlar farklı düzeylerde önem verirler. Bu değerler: Estetik, ekonomik, teorik, sosyal, siyasi ve dinî değerlerdir.

Estetik değerler, birey tarafından nesne ya da olaya yüklenen estetik özellikleri içerir. Şekil ve ahenk baskın özelliktir. Estetik değeri yüksek olan bireyler güzellik, uyum, zarafet gibi kavramları benimserler.

Teorik değerler, bireylerin amacı, rasyonel tekniklerle bilgi edinmesi ve bilginin düzenlemesiyle gerçekliğe ulaşmaktır. Teorik değerlerde gerçekliğe ulaşmak önemlidir. Muhakeme, gözlem, eleştiri ve rasyonel düşünce önem kazanır.

Ekonomik değerler, bireyin amacı maddi olarak fayda sağlamak, servet edinmek ve diğerlerini geçmektir.

Siyasi değerler, gücün kazanımı ve başkaları üzerinde kullanma amaçtır. Güç kavramı önemlidir.

Sosyal değerler, temeli sevgiye dayanmaktadır. Sevgiye ulaşmak ve yakın dostluklar kurmak amaçtır. Bu değere sahip kişiler nazik, sempatik, özverili olmak gibi özelliklere sahiptir.

İnsanın varlık alanı olarak görülen bu alt boyutlara göre her insanın kendine özgü benimsediği ve önem verdiği değerleri vardır ve bunlar insanın yaşan tarzını belirler. Bir değer tüm bireylerde aynı oranda önem arz etmeyebilir (Allport, 1960).

2.1.5.6. Spranger Değer Sınıflandırması

Spranger değerler sınıflamasında değerleri daha ayrıntılı olarak bilimsel, estetik, ekonomik, dini, sosyal ve siyasi olarak altı temel gruba ayırmıştır (Akbaş, 2004).

- **Bilimsel değer**, gerçeğin bulunmasını başat felsefe olarak kabul eder. Bilgi, muhakemeye ve eleştirel düşünme önemlidir.
- **Ekonomik değer**, ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir. Zaman, para ve kaynaklar bakımından bütün yatırımlardan getiri elde etmeyi önemser. Maddi faydacılığa yararlı ve pratik olana önem verir
- **Estetik değer**, bireylerin yaşamlarında düzen ve uyuma ulaşmak amaçtır. Bu şekilde kendilerini gerçekleştireceklerini düşünürler. Kişi yaşamı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanat toplum içindir. Simetri, uyum ve forma önem verir.
- **Sosyal değer**, başkalarının yeterliliklerini ortaya çıkarmak için bireyin kendisine zamanına ve kaynaklarına önem vermesi önemlidir. Başkalarını sevmeye, başkalarına yardım etme ve diğergamlık esastır. En önemli değer, insan sevgisidir.
- **Politik değer**, liderlik, güç, yetkinlik gibi değerleri kapsar. Başkalarını etkilemek ve onlara sözüne geçirebilmeyi amaçlar. Temel olarak kuvvetle ilgilidir.

- **Dini değer**, bireylerin en üst değeri birliktir. Hayatındaki kutsalı ve idealindeki en üst anlamı bulmaya yöneliktir. Dini için dünyevi hazlardan vazgeçer.

Güngör (2000) bu değerlere ahlâki değerleri de eklemiş, dürüst ve doğru olma, hoşgörölü, yardımsever olma gibi değerleri ahlâki değerler grubuna dâhil etmiştir.

2.1.6. Değerler Sistemine Bilim Dallarının Bakışı

Sosyal yaşamı dengeleyen ve bireyler arası bağılılığı artıran değer, çeşitli bilim dalları tarafından farklı açılardan tasvir edilmeye çalışılmıştır. Aşağıda farklı bilim dallarının değerlere yaklaşımı kısaca açıklanmıştır.

2.1.6.1. Psikolojide Değer Kavramı

Psikoloji değerleri sadece bir inanç olarak ele alır. Değerlerin objektif temellere dayalı olup olmamasına değil, insanların davranışlarını etkileme noktasında oynadığı role önem vermiştir (Keskinoglu, 2008).

Psikologların değerlerle ilgili çalışmaları 1928 yılında Spanger'in değerlerle kişilik tipolojisi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yaptığı çalışmayla başlamıştır. Spanger'den sonra Allport, Vernon ve Lindzey (1960) değerler konusunda araştırmalar yaparak değerleri altı grupta toplamıştır. Güngör, bu değerlere ahlaki değerleri de ekleyerek estetik, bilimsel, ekonomik, sosyal, siyasi, dinî ve ahlaki olmak üzere yedili bir değer gruplaması yapmıştır. Rokeach (1973), Allport, Vernon ve Lindzen' in (1960) sınıflandırmalarındaki değerlere amaç değerler demektedir. Amaç değerlere ulaşmak için oluşturulan değerler ise Rokeach tarafından araç değerler olarak belirlenmiştir (Schwartz ve Bilsky, 1987). Rokeach (1973)' in belirlediği araç ve amaç değerlere yeni değer ifadeleri ekleyerek 30 amaç ve 26 araç değerden oluşan bir ölçek geliştirmiştir.

Değerler ister bir araç, isterse amaç olsun yaşantımızı etkilemektedir. Öğrenme yolu ile duygusal hayatın merkezi noktasında yer alan değerler, çevredeki

psikolojik obje, durum ve davranışlara karşı tavır alışımıza tesir ederler. Bütün tutumların sosyal olmadığı bellidir. Sosyal değerler ile ilgili olan tutumlar, sosyal nitelik taşırlar. Yerleşik sosyal değerler yeni öğrenen bir insan için önce uyarı özelliğini taşırlar. Bir tutum, yerleşik bir değerın fert tarafından benimsenmesi ile sonuçlanan psikolojik kalıcılığı veya hazırlığı ifade eder. Bir değer şahıs tarafından benimsenip özümzendikten sonra, şahısta bir hazır olma durumu, belirli nesne ve durumlara karşı vaziyet alma pozisyonu meydana getirdikten sonra, değer tutumun muhtevasını teşkil eder (Yıldız, 2012).

Değerler toplum tarafından paylaşılmış, genelleşmiş tutumlar olarak görülmüştür. Tutumlar ise sosyal değerlerin, fertteki yansımaları olarak görülmüştür. Znaniecki (1918)' ye göre: Tutum, belli bir sosyal değer ışığında, ferdin olumlu veya olumsuz vaziyet alma eğilimidir. Sosyal değerler, tutumların objektif karşılığı olduğu gibi, tutumlar da değerlerin ferdi karşılığıdır. Tutumlar değerleri ortaya koyma işlevini de yürütürler. Kişi sahip olduğu merkezi değerler tarafından iyice sarılmıştır. Birey kendisi için önemli olan bu değerleri gerçekleştirmeye yönelik bir çaba sarf ederse doyuma ulaşmış olacaktır. Örneğin birey kendisini cömert, yardımsever ve insancıl biri olarak görüyorsa, yoksul ve özürülere yardım tarafı ağır basacaktır. Bu değerleri destekleyici tutumlara sahip olmak birey için doyurucudur (Şirin, 1983)

2.1.6.2. Felsefede Değer Kavramı

Felsefi bir kavram olarak değer sözlükte; 'Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey' olarak tanımlanır. Düşünce tarihinde değerlerden ilk olarak Sokrates bahsetmiştir. Sokrates değerlerin evrensel olduğunu ve tüm insanlar için geçerli olduğunu savunmuştur. Örneğin iyi nedir?, kötü nedir?, gerçek nedir?, gerçek olmayan nedir? gibi sorulara cevap aramıştır (Aytaç, 1980).

Felsefi akımlardan idealizmde değerler, evrenin yapısında vardır ve bireylerin istediklerinden daha fazladır. Değer mutlak ve içsel olup, değiştirilmez ve

evrenseldir. Realizmde değerler gerçekliğin yapısıyla biçimlendirilir. Natüralizmde değer insanın çevresi ile etkileşimi sonucunda oluşmaktadır. İnsanların akıllarını kullanarak kâinatın düzenini keşfedebileceklerini savunur. Pragmatizmde değerler, insanın çevresindeki olgu ve olaylara gösterdiği tepkilerden kaynaklanır. Varoluşçulukta değerler kişilerin tercihleriyle ortaya çıkarlar. Bu nedenle de değerler toplumdan topluma, bireyden bireye değişebilir özellik taşırlar. Görüldüğü gibi felsefe tarihinde değerlerden çok farklı şekillerde bahsedilmiştir. Bunun sebebi olarak da değer kavramının genel ve soyut bir kavram olması, insanların zihninde net bir anlam kazanmamasından kaynaklanmaktadır (Kuçuradi, 1985; Noll, 1997).

2.1.6.3. Sosyolojide Değer Kavramı

Sosyologların da uzun süren tartışma konuların basında da değer kavramı yer almaktadır. Özellikle son 10–15 yıldır toplumsal değer araştırmaları sosyolojinin önemli bir inceleme alanı haline dönüşmüştür (Özensel, 2004).

Sosyolojik açıdan değer kavramı, kişiye ve gruba yararlı, istenilen ve beğenilen şey (Aydın, 2003), nesnelere ve biliş olgularının toplum, sınıf ve birey açısından taşıdıkları önem (Hançerlioğlu, 1986) olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle toplumun bireyleri tarafından paylaşılmış ve üzerinde anlaşılmiş davranış kalıpları olarak ifade edilebilir.

Değer kavramı sosyo kültürel faaliyetlere ve bireyin davranışına anlam katan ve önem veren en değerli ölçüt olduğundan, değer üzerine sosyolojik çalışmalar bireylerin davranış tarzlarını incelemekle başlamıştır. Çünkü toplumun kendine has kültürel özelliklerini görmezden gelen yaklaşımlar, toplumsal olay ve süreçleri açıklayamazlar (Özensel, 2003).

Paylaşılan değerler, simgeler, ideolojiler, inançlar ve yaşantıların bütünü olan kültür, değerden ayrı düşünülemez. Toplumun tüm özellikleri bireyin davranışlarının etik standartlara uygun olup olmadığını belirler. Kültürel bilgi olan değer; kültürün öğeleri üzerine kurulur ve her zaman bir seçimi vurgular (Akbaba-Altun, 2003).

2.1.7. Değerlerle İlgili Yapılan Araştırmalar

Gökçe (1994), üniversite gençliğinin değer tercihlerini belirlemek amacıyla 'Türk Gençliğinin Sosyal ve Ahlaki Değerleri' başlıklı çalışmayı gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışma sonucunda gençlerin büyük çoğunluğunun maddiyat ve hedonizme yönelik değerleri önemsedikleri ortaya çıkmıştır. Yine araştırma sonucunda maddiyatçılık ve hedonizm kadar olmasa da, öğrencilerin yarısından fazlasının hayatında inançlı olma, dürüstlük, yardımseverlik, eşitlik gibi değerlerin öne çıktığı görülmüştür.

Myry ve Helkama (2001) farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin değerlerini karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda iktisat öğrencilerinin güç ve başarı, sosyal bilimler öğrencilerinin evrensel değerler ve teknik alanlarda öğrenim gören öğrencilerin ise güvenlik değerleri yüksek bulunmuştur.

Germaine (2001) ilköğretim sekizinci sınıf öğrencileri üzerinde çalışmıştır. Deney grubuna değerler eğitimi programı uygulayıp bu programın öğrencilerin kendilerine ve çevresindekilere yönelik saygı düzeyinde bir değişiklik olup olmadığına yönelik ilişki düzeylerine bakmıştır. Araştırmaya katılan deney grubunun almış olduğu değerler eğitim programının, kendilerine olan öz saygı düzeyleri ile çevresindekilere olan saygı düzeylerinde artış olduğu görülmüştür.

Devos, Spini ve Schwartz (2002) değer çatışmaları ve örgütlerde güven arasındaki ilişkileri incelemiştir. 265 üniversite öğrencisi ile yapılan araştırma sonucunda muhafazakâr değerlerin sıralamada öncelikli olması ile kurumlara olan güven arasında pozitif ilişki bulunurken, değişime açıklık değerinin üst sıralarda olmasıyla kuruma olan güvenin negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Bardi ve Schwartz (2003), çok sayıda ülkede öğretmenler ve öğrencilerle yaptıkları değer hiyerarşilerini belirlemeye yönelik çalışmalarında 13 ülkenin benzer yapılar sergilediklerinden bahsetmiştir. Buna göre, yardımseverlik, özyönelim ve evrenselcilik değerleri çok önemli; güç, geleneksellik ve uyarılım değerleri az önemli

güvenlik, uyma, başarı ve hazcılık değerleri ise orta derecede önem atfedilen değerler olarak gözlenmiştir.

Erdem (2003), üniversitede çalışan öğretim elamanları ve idari personel olarak çalışanların değer tercihlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, ilk üç değer sıralamasında, eğitimde niteliğe önem verme, bilimsellik ve öncülük bulunmaktadır. Bu değerleri, dürüstlük, saygınlık ve güven değerleri izlemektedir. İleride sahip olunması beklenen değerler ise, öncülük, bilimsellik ve çağdaşlık olarak ifade edilmektedir.

Aluja ve Garcia (2004) yapmış oldukları araştırma ile 5 boyutlu kişilik modeli ve sosyal değerler arasındaki ilişkiyi sınamıştır. Yapılan path analizi sonucunda dışadönüklük kişilik alt boyutu ile sosyal güç ve düzen değeri arasında; vicdanlılık kişilik alt boyutu ile düzen değeri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Başka bir kişilik alt boyutu olan dostane olmamak ile sosyal güç, düzen ve yardımseverlik değeri arasında anlamlı ilişki görülmüştür. Entelektüellik kişilik alt boyutu ile sosyal güç ve düzen değeri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmanın cinsiyet değişkenine göre sonuçları; kadın ve erkekler arasında dostane olmama, entelektüellik, nevrotisizm kişilik alt boyutları ve sosyal güç değeri açısından anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Dostane olmama özelliği erkeklerde daha fazla tercih edilen bir değer, entelektüellik yine erkeklerde daha önemli bir değer olarak algılanmaktadır. Yine araştırma sonucunda kadınların erkeklere oranla daha nevroitik olduğu, erkeklerin ise kadınlara oranla sosyal güce daha fazla önem verdikleri ortaya koyulmuştur.

Gökçe (2004) araştırmasında Türkiye'nin farklı üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin kişisel değerleri, cinsiyet ve en uzun süre yaşadıkları yerleşim birimi değişkenlerine göre ele alınıp incelemiştir. Araştırma, 2002-2003 öğretim yılında Abant izzet Baysal Üniversitesi (Bolu), Trakya Üniversitesi (Tekirdağ), Dokuz Eylül Üniversitesi (İzmir), Anadolu Üniversitesi (Eskişehir), İnönü Üniversitesi (Malatya), Fırat Üniversitesi (Elazığ), Doğu Akdeniz Üniversitesi (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti), Marmara Üniversitesi (İstanbul), Gaziantep

Üniversitesi (Gaziantep), Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Samsun)'nde yapılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar şöyle özetlenebilir: Kişisel değerlerden "Kendini Kontrol", "Sosyal Beceri", "Dürüstlük", "Entelektüel Olma" alanlarında kız öğrenciler lehine cinsiyete göre ($p<.05$) düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. "Dine Bağlılık", değer alanında ise erkek öğrencilerin lehine cinsiyete göre ($p<.05$) düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Kişisel değerlerden "Kendini Kontrol", "Entelektüel Olma", "Dine Bağlılık", "Dürüstlük", "Sosyal Beceri" alanlarında Üniversite öğrencilerinin en uzun süre yaşadıkları yerleşim birimine göre; köy veya kasabada yaşayanların ortalaması kentlerde yaşayanlara göre daha yüksek bulunmasına rağmen bu istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bulunmamıştır.

Sarı'nın (2005), öğretmen adaylarının değer tercihlerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırma sonucunda; öğrencilerin en çok siyasi değerlere önem verdiği bunu sırasıyla genel ahlak, dini, ekonomik, estetik, sosyal ve bilimsel değerlerin izlediği bulunmuştur. Yine değer tercihleri cinsiyete göre incelendiğinde; bilimsel değerler dışındaki tüm değerler erkek öğrencilerde daha yüksek bulunmuştur. Araştırmada tüm değer alanlarının birbirleriyle anlamlı ilişki içinde oldukları bulunmuştur.

Mehmedoğlu (2006) yapmış olduğu araştırma ile ilahiyat fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri ve dindarlık değer arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma grubu Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören 262 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilere Schwartz Değerler Ölçeği ve Dindarlık Ölçeği uygulanmıştır. Yapılan uygulamaların analizi sonucunda; öğrencilerin iyilikseverlik, güvenlik ve uyma değerlerine yüksek düzeyde, hazcılık ve uyarılım değerlerine ise daha düşük düzeyde önem verdikleri bulunmuştur. Yine araştırma bulgularına göre dindarlık iyilikseverlik, uyma, gelenek, evrensellik, başarı, güvenlik değerleri ile anlamlı pozitif; hazcılık değerleri ile anlamlı negatif ilişki içerisindedir.

Özden (2007) değerler ile nevroitiklik arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla üniversite öğrencileri örnekleminde çalışma yapmıştır. Yapılan çalışma sonucunda; nevroitiklik puanı düşük olan öğrenciler ile nevroitiklik puanı yüksek olan öğrencilerin değerlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Nevroitiklik düzeyi

yüksek grubun ‘dini’ değerleri, nevroitiklik düzeyi düşük gruba göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bunun yanında nevroitiklik puanı yüksek grubun “ekonomik” değerlere, nevroitiklik puanı düşük gruba göre daha az önem verdiği bulunmuştur. Yine araştırmada değerler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkek öğrencilerin ekonomik değerlere, kız öğrencilerin ise estetik değerlere daha fazla önem verdiği bulunmuştur.

Çalışkur’un (2008), yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşam değerlerinin öncelik sırasına bakıldığında amaçsal değerlerden aile güvenliği değeri birinci sırada, ikinci iç huzur ve üçüncü olarak mutluluk değeri sıralanmıştır. Amaçsal değerler sıralamasında en son sırada yer alan değer heyecanlı bir yaşam, zevk ve güzellikler dünyası olarak sıralanmıştır. Araçsal değerlerden, en üst sırada dürüstlük, mantıklı olma, sorumluluk sahibi olma değeri yer almaktadır. Araçsal değerler sıralamasında en son sırada itaatkârlık, muktedir olma ve hırslı olma olarak sıralanmıştır.

Mahmud, Warchal, Masuchi, Ahmed ve Schoelmerich (2009), yaptığı çalışmada Bangladeş, Japonya, ABD ve Almanya’da Üniversite öğrenci ve öğretmenleri arasında yaygın değerlerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bireylerin değer tercihlerini saptamak için 10 değerlik listesi oluşturulmuş; olumlu kişilik; başarı, güç, güvenlik, özyönetim, maneviyat, kadercilik, narsisizm, iç yönetim ve muhafazakârlık. Genel olarak öğretmen ve öğrenciler birkaç istisna haricinde fonksiyonel değerleri tercih etmişlerdir. Bu araştırma sonucunda üniversite öğrencileri ve öğretmenler arasında değer tercih sıralamalarında insani değerlerin homojenleştirme etkisi görülen bir sonuç olarak benzer ve farklı yönler ortaya çıkmıştır.

Kurtdede Fidan’ın (2009) öğretmen adaylarının değer öğretimi hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmada sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencilerine Akbaş (2004) tarafından geliştirilen Değer Öğretiminde Kullanılan Etkinlikler ve Değer Öğretimine İlişkin Görüşler Ölçeği uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmen adaylarının

çoğunluğu, değer öğretimi için en önemli şeyin değerleri yaşamak olduğunu, değer öğretiminin bilgi kadar önemli olduğunu, derslerimizin yapısının bilgi temelli olduğunu, bireylerin değere verdikleri anlamların farklı olduğunu ve sorunlar yaşandığını, medyanın değer öğretiminde okulun ve öğrenmenin etkisini azalttığını belirtmişlerdir. Yine öğretmen adayları, öğretmenlerin değer öğretimi ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduklarını fakat örnek kişi olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Mango (2010), tarafından yapılan çalışmada eğitimde epistemolojik inançların öğrenmeye ve Asya değerlerinin öğretmen adaylarının değerlerine katkısı araştırılmıştır. Araştırmaya Filipinlerin Manila kentindeki farklı üniversitelerden 362 öğretmen adayı katılmıştır. Başarı için yüksek beklenti içinde olma, anne babaya 56 saygı ve kendini denetleyebilme değerleri önemli derece anlamlı bulunmuştur. Her bir Asya değeri (anne babaya saygı, hiyerarşik aile yapısı, kolektivizm, kendini denetleyebilme, azim ve sıkı çalışma, başarı için yüksek beklentili olma otoriteye ve eğitime saygı) öğretmen adaylarının eğitiminde değerlerine katkı sağlamıştır ancak eğitim ve otoriteye saygı değerlerinde herhangi bir değişme olmamıştır.

Canpolat, Kaya ve Küçüktağ (2010) yapmış oldukları çalışmada 300 öğretmen adayına “Değer Algısı” ölçeğini uygulamış ve öğretmen adaylarının milli, manevi, kültürel ve evrensel değer algıları hakkındaki görüşlerini cinsiyet değişkeni açısından ortaya koymaya çalışmıştır. Yapılan araştırma sonucunda kadın öğretmen adaylarının milli ve manevi değerleri erkeklere daha fazla benimsedikleri, kültürel ve evrensel değerleri ise erkek öğretmen adaylarının kadınlara göre daha fazla benimsedikleri tespit edilmiştir.

Mango (2010), tarafından yapılan çalışmada eğitimde epistemolojik inançların öğrenmeye ve Asya değerlerinin öğretmen adaylarının değerlerine katkısı araştırılmıştır. Araştırmaya Filipinlerin Manila kentindeki farklı üniversitelerden 362 öğretmen adayı katılmıştır. Başarı için yüksek beklenti içinde olma, anne babaya 56 saygı ve kendini denetleyebilme değerleri önemli derece anlamlı bulunmuştur. Her bir Asya değeri (anne babaya saygı, hiyerarşik aile yapısı, kolektivizm, kendini denetleyebilme, azim ve sıkı çalışma, başarı için yüksek beklentili olma otoriteye ve

eğitime saygı) օđretmen adaylarının eğitiminde değerlerine katkı sağlamıştır ancak eğitim ve otoriteye saygı değerlerinde herhangi bir değişme olmamıştır.

Hofstede (2011), oğu AB օlkesi ve Tօrkiye'nin de dahil olduğu 50 օlkede 116.000 insan arasında ulusal değerlerle ilgili en kapsamlı araştırmayı yapmıştır. Hofstede'nin değer boyutları; gօ mesafesi, belirsizlikten kaçınma, bireycilik ve kolektivistlik, erillik-dişillik olarak tanımlanmıştır. Hofstede'nin օleęinde Tօrkiye'nin gօ mesafesi ve belirsizlikten kaçınma değerleri yօksek çıkarken bunlara nispeten erillik ve bireycilik daha dօř çıkmıştır. Bu değerler ABD ve İngiltere'nin tam tersi çıkarken, İşpanya gibi bazı AB օlkeleri ile benzerlik gօstermiřtir.

Başçıftçi, Gօle, Akdoğan ve Koç'un (2011) օđretmen adayları ile yapmış oldukları çalışmada, օđretmen adaylarının değer tercihleri ile epistemolojik inançları yaş, cinsiyet, sınıf, gelir dօzeyi, օđrenim tօr, bօlm, fakülte, nerede kaldığı ve mezun olduğu okul tօr değişkenlerine gօre incelenmiştir. օđretmen adaylarının değer tercihlerinde cinsiyetlerine gօre; gօ, başarı, օzdenetim, uyarılma, gօvenlik ve geleneksellik alt boyutlarında anlamlı farklılık gօrlmezken, evrensellik, hazcılık, uyum, yardımseverlik, yetenek, çaba alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu gօrlmüřtr. Kadın adaylar evrensellik, yardımseverlik ve uyum değerlerini daha fazla tercih ederlerken erkek օđrencilerin hazcılık, yetenek ve çabayı daha fazla tercih ettikleri gօrlmüřtr. օđretmen adaylarının değer tercihlerinde yaş değişkenine gօre sadece uyum alt boyutunda anlamlı farklılık gօrlmüřtr. Adayların değer tercihleri mezun olduğu okul tօr değişkenine gօre; gօ, başarı, օz denetim, uyarılma, hazcılık, yetenek, çaba alt boyutlarında anlamlı farklılık gօrlmezken, evrensellik, yardımseverlik, uyum, geleneksellik ve gօvenlik alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Avşaroğlu (2012), Tօrkiye, Azerbaycan ve Kırgızistan'da eğitim gօren օđretmen adaylarının değer tercihlerini belirlemeyi amaçlamıştır. yapılan araştırma sonucunda Kırgız օđretmen adaylarının cinsiyet değişkenine gօre değer tercihleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Azeri օđretmen adaylarının uyarılma ve benlik-

kontrol değerleri boyutları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğretmenlerin öğretmen adaylarının hedonizm, evrenselcilik, yardımseverlik, gelenek, uyum, güvenlik ve güç değerleri boyutları arasında vatandaşlık değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmuştur.

Başçıftci, Yanpınar ve Ergül (2012), tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının değer yargılarının yaş, cinsiyet, öğrenim türü ve mezun olunan lise türü haricinde belirtilen değişkenler açısından farklılaşmadığı tespit edilmiş olup, cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha hazzı ve evrenselci olduğu bulunmuştur. Araştırmanın sonucuna göre erkek öğretmen adayları daha yardımsever çıkmıştır. Araştırma da elde edilen bulgulara göre mezun olunan lise değişkeni evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik, uyum ve güvenlik boyutlarına etki ettiği tespit edilmiştir. Aynı tür liseden mezun olan öğretmen adaylarının daha evrenselci, yardımsever gelenekselci, uyumlu ve güvenlik değer boyutuna daha fazla değer verdiği görülmüş olup aynı liseden mezun olan öğrencilerin benzer değer yargılarına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız ve Dilmaç (2012), tarafından değerler ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. 1245 öğretmen adayı üzerinde yapılan araştırma sonucunda güç alt boyutu ile öz denetim, evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik puanları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Duygusal dengesizlik kişilik özelliği ile hazzılık, başarı, uyarılma ve geleneksellik alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Duygusal dengesizlik kişilik özelliği ile güç değeri arasında pozitif yönde ilişkiler, evrensellik, öz denetim, yardımseverlik, güvenlik ve uyum değerleri ile negatif yönde ilişkiler bulunmuştur.

Yazar (2012) öğretmen adaylarının değerle ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla nitel bir araştırma yapmıştır. Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. 32 öğretmen adayı ile yapılan araştırma sonucunda; öğretmen adaylarının yaşamlarına yön vermede en öncelikli değerin manevi değerler olduğu bunu sırasıyla ekonomik ve dini değerlerin izlediği bulunmuştur. Araştırmanın başka bir bulgusu, adayların değerlerin kazandırılmasında

ailenin önemli bir rol oynadığı ve bu konuda ailelerin eğitilmesi gerektiği görüşünde olduklarıdır.

Oğuz (2012) öğretmen adaylarının değerleri ve değerler eğitimi ile ilgili görüşlerini ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmada hem nicel hem nitel veri toplama tekniği kullanılmıştır. Öğretmen adaylarına değerler hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla Schwartz Değerler Ölçeği ve bu değerlerin nasıl kazandırılacağı, nasıl aktarılacağına ilişkin açık uçlu beş sorudan oluşan görüşme formu uygulanmıştır. Verilerin analizi sonucunda; öğretmen adaylarının en fazla evrensellik, yardımseverlik ve güvenlik değer tiplerine katıldıkları bulunmuştur. Değerlerin kazandırılması noktasında görüşler ise daha çok program, model olma, yaşantılardan yararlanma, öğrencilere düşüncelerini ortaya koyabilecekleri ortamı hazırlama gibi başlıklarda toplanmıştır.

Koruklu ve Aktamış (2012) yapmış oldukları araştırmada öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri boyunca değer tercihlerinin kavramsallaştırma boyutunda değişimin olup olmadığını belirlemeye çalışmışlardır. Yapılan çalışma sonucunda 4. sınıf öğretmen adaylarının teorik ve politik değerleri daha yüksek, 1. sınıf öğretmen adaylarının ise ekonomik ve dini değerlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak üniversite eğitim sürecinin öğretmen adaylarının teorik ve politik değerler alt boyutunda değişim yarattığı görülmüştür.

Acun, Yücel, Önder ve Tarman (2013), yapmış oldukları araştırma ile ilköğretim sosyal bilgiler 4. ve 5. sınıf programında yer alan değerlerin öğretmen ve veliler tarafından algılanan önemine ilişkin farklılıkları ortaya koymuştur. Araştırmada 92 öğretmen ve 460 velinin görüşlerine dayalı betimsel bir alan çalışması yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin sırayla en çok vatanseverlik, sorumluluk ve adil olma değerlerine önem verdikleri, velilerin ise dürüstlük, çalışkanlık ve saygı değerlerine önem verdikleri gözlenmiştir. Buna karşılık hem öğretmenlerin hem de velilerin en az önem verdikleri değerin estetik ve misafirperverlik olduğu bulunmuştur.

Cretu (2014) insani değerler ile zaman perspektifi arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. 183 kişi ile yapılan araştırma sonucunda; sağlık ve statü, maneviyat ve dindarlık, macera, aile ve organizasyon, yakın ilişi değerleri ile zaman perspektifi arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Baş ve Hamarta (2014) tarafından üniversite öğrencilerinde değerler ve yaşamda anlam arasındaki ilişkiyi incelenmek için yapılan araştırma sonucunda mevcut anlam ile toplumsal değerler, kariyer değerleri, materyalistik değerler, entelektüel değerler, romantik değerler ve özgürlük arasında pozitif yönde anlamlı ilişi bulunurken insan onuru ile arasında anlamlı bir ilişi bulunmamıştır. Mevcut anlamın önemli yordayıcıları olarak maneviyat, fütüvvet ve materyalistik değerler bulunmuştur. Diğer alt boyutların mevcut anlamı anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür. Aranan anlamın önemli yordayıcıları olarak özgürlük, romantik değerler ve maneviyat bulunmuştur. Diğer alt boyutların anlamı anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur.

Özkan ve Soylu (2014) üniversite öğrencilerinin benimsedikleri insani değerleri incelemek amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırma Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Yapılan bu araştırma ile öğrencilerin benimsedikleri değerlerin cinsiyete, öğrenim türüne, sınıf derecesine göre farklılığı incelenmiştir. Ayrıca öğrencilere uygulanan insani değerler ölçeğinin alt boyutlarına göre nasıl bir dağılım gösterdiğine bakılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; öğrencilerin benimsedikleri değerlerde cinsiyete, sınıf derecesine ve öğrenim türüne göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir ancak öğrencilerin ölçek maddelerine verdikleri cevapların yardım severlik, kurallara uyum, geleneksellik, öz benlik, evrensellik, başarı ve güven alt boyutlarında genellikle katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum aralığında yığıldığını, güç, haz ve teşvik alt boyutlarında ise böyle bir yığılmanın olmadığı görülmüştür.

Dereli İman (2014) çocuklar için geliştirmiş olduğu değerler eğitimi programının çocukların psikososyal gelişim, sosyal beceri ve sosyal problem çözmeye becerilerine etkisini araştırmıştır. Araştırma grubu 5,5-6 yaş aralığında 33 deney, 33

kontrol grubunda olmak üzere 66 çocuktan oluşmaktadır. Yarı deneysel modelde planlanan araştırma sonucunda; deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Yine araştırma sonucunda, değerler eğitimine katılan çocukların psikososyal gelişim, sosyal beceri ve sosyal problem çözme puanları eğitim programına katılmayan çocukların puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Eğitim programının sonlanmasından üç ay sonra deney grubuna uygulanan kalıcılık izleme testi sonucunda son test ve kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık görülmemiştir.

Keskin ve Sağlam (2014) tarafından sınıf öğretmeni adaylarının insani değerlere sahip olma düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre insani değerlere sahip olma düzeylerine ait görüşlerinin özgürlük, entelektüel değerler ve maneviyat boyutlarında kadın öğrenciler lehine; sınıf düzeyine göre maneviyat boyutunda 2. ve 3. sınıf öğrencileri lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Kardeş sayısına, sosyoekonomik düzeye ve öğretim türüne göre adayların sahip oldukları insani değerlerin hiçbir boyutta anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Okul türüne göre toplumsal değerler ve maneviyat boyutlarında liseden mezun olanlar lehine; anne ve baba eğitim durumuna göre maneviyat boyutunda annesi ve babası ilköğretim mezunu olanlar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur.

Ryan, Robinson ve Yılmaz (2014) yapmış oldukları araştırma ile iki ülkenin (Türkiye ve Kanada) değerlerini tek araştırma ile ortaya koymuşlardır. Araştırmaya Türkiye'den 178, Kanada'dan 306 öğrenci katılmıştır. Sonuçlar cinsiyet ve ülke açısından değerlendirilmiştir. Analizler sonucunda iki ülkenin araçsal değerlerinde farklılıklar bulunurken amaçsal değerleri benzer bulunmuştur.

Tabaeian, Amiri ve Movali (2015) insani değerler ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi üç yaş aralığında incelemiştir. Araştırmada 169'u kadın, 159'u erkek 328 kişi genç yetişkin (20-39), orta yaş (40-65) ve yaşlı (66-88) olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucunda; bireysel değerler ile dışadönüklük ve değişime açıklık arasında pozitif yönde, yumuşakbaşlılık ile negatif

yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bunun yanında toplumsal değerler ile yumuşakbaşlılık ve duygusal denge arasında pozitif yönde, dışadönüklük ile negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yine araştırma sonucunda üç yaş grubunun toplumsal değerleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Toplumsal değerlere en fazla önem veren grup orta yaş grubudur. Sonuçlara cinsiyet açısından bakıldığında ise erkeklerin bireysel değerleri bayanlardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Rasouli, Banimahd ve Royae (2015) profesyonelliği açıklamada motivasyonel değerlerin etkisini araştırmıştır. Bu amaçla Schwartz'ın modeli kullanılmıştır. Yapısal eşitlik analizi sonucunda; uyum değerlerinin iyi olduğu, değerlerin profesyonelliği açıklamada etkili olduğu ve güvenliğin profesyonelliği anlamlı düzeyde etkilediği bulunmuştur.

Seki ve Dilmaç (2015) ergenlerin sosyal görünüş kaygısı, öznel iyi oluşları ve sahip oldukları değerleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bu ilişkilerin gösterildiği modeli test etmişlerdir. 600 lise öğrencisi ile yapılan araştırma sonucunda modelin örnekleme iyi düzeyde uyum gösterdiği bulunmuştur. Değerlerin sosyal görünüş kaygısı ve değerleri doğrudan anlamlı düzeyde etkilediği, sosyal görünüş kaygısının da öznel iyi oluş üzerinde doğrudan anlamlı etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

2.2. Mükemmeliyetçilik

Mükemmeliyetçilik, üzerinde birçok çalışmanın yapıldığı farklı araştırmacılar tarafından farklı birçok tanımının yapıldığı bir konudur. Farklı kuramcı ve araştırmacılar tarafından kavrama farklı bakış açısıyla yaklaşıldığı ve yüksek düzeyde başarılı ve yetenekli bireyler ile mükemmeliyetçi kişiler ayırt edilemediği için kavramın tanımında bir uzlaşma sağlanamamıştır (Dilmaç, Aydoğan, Deniz ve Koruklu, 2009). Freud, mükemmeliyetçiliği yüksek performans için katı istekler belirleyen abartılmış süper egonun bir göstergesi olarak kabul ederken (Mısırlı, 2004), Adler mükemmeliyetçiliği doğuştan gelen ve bireyleri motive eden güç olarak değerlendirmiştir. Mükemmeliyetçilik, genel anlamda bir işi en iyi şekilde

yapmak ve bireyin kendisine ulaşılması güç standartlar koyarak hatasız bir şekilde bu standartlara ulaşma çabasıdır.

Her birey doğuştan getirdiği özelliklerinin yanına çevreden kazanmış olduğu özellikleri de ekleyerek diğerlerinden farklı bir kişilik geliştirir. Geliştirdiği bu kişilik özelliklerinden birisi de mükemmeliyetçilik olabilir. Her birey çocukluktan başlayarak çevresindeki insanların ve kendisinin beklentilerini en iyi şekilde karşılamaya çalışır. Bu beklentileri başarabilmek için bazı insanlarda tutum ve inançlarına bağlı olarak mükemmeliyetçi kişilik özelliği oluşabilmektedir.

Bireyin yaşamında başkaları tarafından sevilmemesi, onaylanmaması ve buna benzer durumlardan kaynaklı olarak kaygı yaşaması mükemmel olma ihtiyacını pekiştirmektedir. Kişi mükemmel olma konusunda hayal kırıklığı yaşadıkça kaygısı bir kat daha artmakta ve bu durum kişi için bir kısır döngü haline gelmektedir (Erözkan, 2008).

2.2.1. Mükemmeliyetçilik Tanımı

Mükemmeliyetçilikle ilgili farklı birçok tanım yapılmasına ve literatürde ortak bir tanımın olmamasına rağmen, kavramın tüm tanımlamalarının temelinde, performans ve başarı için ulaşılması güç standartlara bağımlı olmak vardır (Shafran, Cooper ve Fairburn, 2002).

Yüksek standartlara bağımlı olmak; bireyleri amaçlarına ulaşma konusunda motive etmeye yardımcı olabilse de genellikle bu durum bireyin kendisini olumsuz değerlendirmeye yatkın olma gibi uyumsuzluk özelliklerine eşlik etmektedir (Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate, 1990). Bu kendini sürekli negatif değerlendirme durumu ise genel olarak kişiyi uyumsuzluk ve özellikle içselleşme için savunmasız hale getirmektedir (Dunkley, Blankstein, Masheb ve Grilo, 2006).

Mükemmeliyetçilik, yüksek standartlara sahip olmayan diğer bir deyişle yeterince mükemmel olmayan hiçbir şeyden mutlu olamamaktır (Strip ve Hirsch, 2000).

Pacht (1984) mükemmeliyetçiliği “birçok psikolojik probleme yol açarak kişilerin gerçekte var olmayan mükemmel ulaşmak için çaba sarf etmesi” olarak tanımlarken, Burns (1980), “sürekli olarak imkânsız hedefler peşinde koşma ve kendi değerini bu imkânsız hedeflere ulaşıp ulaşmama ile ölçme” olarak tanımlamıştır.

Hamachek (1978) mükemmeliyetçiliği “normal” ve “nevrotik” mükemmeliyetçilik olarak ikiye ayırmıştır. Normal mükemmeliyetçiler çok fazla çaba harcayarak, kendilerini mutlu edecek sonuca ulaşmaya çalışmakta fakat nevrotik mükemmeliyetçiler yaptıkları işin hiçbir zaman yeterince iyi olmadığını düşünmekte ve yaptıkları işten hiç bir zaman tatmin olmamaktadırlar.

Adler mükemmeliyetçiliğinin normal ve doğuştan gelen bir özellik olduğunu savunmaktadır. Sağlıklı mükemmeliyetçiler ulaşabilecekleri hedefler belirlemekte ve bu hedeflere ulaşmak için çalışmaktadırlar. Oysa uyumsuz mükemmeliyetçiler kendilerine ulaşılması güç, gerçekçi olmayan amaçlar belirlemekte ve bu amaçlara ulaşmak için çok fazla çaba sarf etmektedirler (Rice, Ashby ve Preusser, 1996). Reis (1987), mükemmeliyetçiliği karmaşık bir kavram olarak nitelendirmektedir. Hamachek (1958) mükemmeliyetçiliğinin hem normal hem nevrotik yönüne değinmesine rağmen literatürde sağlıklı mükemmeliyetçilikten çok sağlıksız mükemmeliyetçiliğe değinilmektedir.

Sonuç olarak, mükemmeliyetçilik başarıyı engellediği ve birçok patolojik durumu beraberinde getirdiği için bu durum bir problem oluşturmaktadır. Diğer taraftan başarıya ulaşmada motive edici rol oynamakta ve kişinin daha dikkatli, sorumluluk sahibi ve başarılı olmasını da sağlayabilmektedir (Bencik, 2006).

2.2.2. Mükemmeliyetçiliğinin Oluşumu

Kişilik özelliklerinin oluşmasında hem çevresel faktörlerin, hem de biyolojik faktörlerin etkili olduğu bilinmektedir. Genetik olarak mükemmeliyetçi olma riskini taşıyan bir kişinin çevresinden aldığı geribildirimler, onun mükemmeliyetçilik yolunda ilerlemesini kolaylaştırır (Antony ve Swinson, 2000). Alana katkı sağlayan araştırmacıların çoğu, mükemmeliyetçiliğinin çocuklukta geliştiğini, çevresel

faktörlerin, özellikle ebeveyn tutumlarının bu özelliğin ortaya çıkmasında önemli etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Aile baskısının yanı sıra, kişinin kendine yönelik eleştirel tutumu, sosyal baskı, medyanın etkisi ve gerçekçi olmayan rol modellerin birleşiminin de mükemmeliyetçiliğin gelişmesinde etkili olduğu savunulmuştur. Bu bireylerin kendilerini suçlu hissettikleri, mükemmel olmadıkça sevgi ve saygı görmeye layık olmadıklarını düşündükleri belirtilmiştir (Adler, 2004).

Freud, kusursuz olma ihtiyacını, olumsuz dürtülerin ürünü ve Oidipus kompleksinin bir kalıntısı olarak yorumlamıştır. Ayrıca çocuklukta başlayan mükemmeliyetçilik eğiliminin ebeveynlerin yasaklarının içselleştirilmesi ile devam ettiğini belirten Freud, bu içselleştirmelerin etkileri ile oluşan süper egonun mükemmel bir imaj yaratma, tasarlama ve sürdürme çabasında olduğunu belirtmiştir (Geçtan, 2006).

Adler mükemmeliyetçiliğin, her insanın doğasında var olan bir özellik olduğunu bununla birlikte normal ve nevrotik mükemmeliyetçilerin yaşam biçimlerinde aile çevrelerinden ve doğum sırasından kaynaklanan farklılıkların bulunduğunu belirtmiştir. Adler'e göre ilk doğanlar mükemmellik için en çok çaba harcayanlardır. Kendilerinden sonra gelen kardeşe yönelen ebeveyn ilgi ve sevgisini tekrar üzerlerine çekmek için kuvvetli bir başarıya gereksinimi duyarlar. Geçmişe sürekli özlem duyarken gelecek konusunda karamsarlığa kapılırlar. Bununla birlikte ilk doğanlar, otoriteye saygı duyarlar ve her şeyin kurallara göre yapılması gerektiğine inanırlar. En büyük çocuğun bu mükemmeliyetçilik özelliği kendine özgü bir sorunsallık içermektedir ancak bireylerin toplumsallık duyguları ile eğitilmeleri halinde bu sorunsallık avantaja dönüştürülebilir (Adler, 2004).

Hamachek (1978) nevrotik mükemmeliyetçiliğin iki tür duygusal çevreden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Bunlardan ilki hiçbir onayın bulunmadığı ya da onayların tutarsız olduğu çevredir. Diğeri ise çocuğun sadece doğru ve mükemmel olarak nitelendirilen davranışlarda bulunduğu zaman onaylandığı çevredir İlkinde çocuk neyin doğru neyin yanlış olduğunu, ailesini nasıl memnun edeceğini ayırt edememektedir. İkincisinde ise ebeveynin onayı sadece tam anlamıyla doğru yapılan

davranışlarda gelmektedir ve bu nedenle bireyler ileride kendilerine ulaşamayacak amaçlar belirlemekte ve ancak bu amaçlara ulaştıkları zaman çevrelerindeki kişilerden onay göreceklerine inanmaktadırlar. Frost ve diğerleri (1991) yaptıkları bir çalışma ile annelerin mükemmeliyetçi tutumlarının kız çocuklarında da mükemmeliyetçilik özelliklerinin gelişmesine neden olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kawamura ve diğerlerinin (2002) mükemmeliyetçilik ve algılanan ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, katı ve otoriter tutum sergileyen ailelerde yetişen kişilerin olumsuz mükemmeliyetçilik özellikleri geliştikleri saptanmıştır. Mükemmeliyetçiliğin daha çok otoriter yapıdaki ve sıcak ilişkilerden yoksun ailelerin çocuklarında görüldüğüne ilişkin bulguların yanı sıra (Flett vd., 1995), ailesel eleştirinin ve ebeveyn beklentilerinin çok yüksek olması da mükemmeliyetçiliğin etiolojisini açıklamada önemli faktörler olarak değerlendirilmiştir (Antony ve Swinson, 2000).

Hem çevresel hem de biyolojik etmenler belirli kişilik özelliklerinin oluşmasında rol oynamaktadırlar. Dolayısıyla hem biyolojik hem de çevresel faktörler mükemmeliyetçiliğe etki edebilmektedirler. Genetik olarak mükemmeliyetçi olma riskini taşıyan birinin yaptığı hatalar nedeniyle eleştirilmesi, onu mükemmeliyetçiliğe itebilmektedir (Ashby ve Rice, 2002).

2.2.3. Mükemmeliyetçilik İle İlgili Yaklaşımlar

Mükemmeliyetçiliği; Freud'un psikanalitik yaklaşımı, Adler'in bireysel psikoloji yaklaşımı, Horneyin bütüncül yaklaşımı, Beck'in bilişsel yaklaşımı ve Ellis'in akılcı duygusal yaklaşımlarının açıklamaya çalıştığı söylenebilir. Mükemmeliyetçiliğin boyutları ise bakış açısına göre 'tek boyutlu' ve 'çok boyutlu' mükemmeliyetçilik olarak ifade edilir.

2.2.3.1. Psikanalitik Yaklaşım

Mükemmeliyetçilikle ilgili bilimsel çalışmalar 20. yüzyılın sonlarında başlamasına rağmen araştırmaların temelinde psikanalitik kuram vardır (Tuncer, 2006). Psikanalitik kurama göre kişilik id, ego ve süperego olmak üzere üç sistemden

oluşur. Bu sistemlerden süperego kişiliğın ahlaki tarafını temsil eder. Neyin doğru, neyin yanlış, neyin iyi, neyin kötü olduğuna karar verir. Süperego gerçeklikten çok ideallerle uğraşır ve sürekli mükemmel olmak için çaba gösterir. Süperegonun temel işlevi idin mantık dışı güdülerini engellemek, egoyu ahlaki hedeflere yöneltmek ve mükemmellik için çabalamaktır. Freud'a göre mükemmeliyetçilik süperegonun bir işlevidir (Corey, 2008).

Psikanalitik kuramda mükemmeliyetçiliğe psikoseksüel gelişim dönemlerinden anal dönemde de rastlanmaktadır. Anal dönem sağlıklı kişiliğın gelişmesinde önemli bir dönemdir. Ebeveynlerin uyguladıkları disiplin kalıplarının ve çocuklarına karşı davranışlarının çocuğın kişilik gelişiminde belirgin etkileri bulunmaktadır (Corey, 2008). Bu dönemde tuvalet eğitimi alan çocuk, ailesi tarafından katı bir tutumla karşılaşırsa çocukta mükemmeliyetçi kişilik özelliği gelişebilmektedir (Ayhan, 2007). Bu dönemde başlayan mükemmeliyetçilik özelliği anne babanın yasaklarının içselleştirilmesi ile daha sonraki dönemlerde devam eder.

2.2.3.2. Bireysel Psikoloji Yaklaşımı

Adler'in kuramında üzerinde durduğu kavramlardan biri mükemmel olmak için verilen çabadır. Bireyleri harekete geçiren motivasyon, kültüre yapılan her katkının kaynağı üstünlük için verilen çabadır. Adler mükemmel olmak için gösterilen çabanın doğuştan gelen bir nitelik olduğunu, bu çabanın her insanda var olduğunu ve bunun olumlu bir durum olduğunu açıklar. Her bireyde varolan üstünlük çabası farklı şekillerde kendisini gösterebilir. Bir birey üstünlüğü matematik bilgisinde görürken, diğeri müzikte bir başkası kaba kuvvette gösterebilir (Adler, 2014).

Bireyler yeterlilik, üstünlük ve mükemmellik için çaba göstererek mutsuzluk gibi olumsuz duygularla başa çıkarlar. Bireylerin davranışlarına yol gösteren temel kurgu 'mükemmel olduğum sürece güvendeyim' ya da 'önemli olduğum sürece kabul görürüm' düşünceleridir. Üstünlük için normal çabalar gösteren bireyler hem kendilerinin hem de bulunmuş oldukları toplumun gelişimine katkıda bulunurlar. Bazı bireyler ise kendilerine ulaşılması güç, gerçekçi olmayan hedefler koymakta ve

mükemmel başarı göstermek için çabalamaktadır ki bu olumsuz mükemmeliyetçiliktir (Corey, 2008).

2.2.3.3. Bütüncül Yaklaşım (Horney Yaklaşımı)

Horney (1995) mükemmeliyetçiliğin sadece olumsuz yönünü ele almış ve mükemmeliyetçiliği nevrotik bir gereksinim olarak açıklamıştır. Bu gereksinim kusursuz olmaya ve eleştiriye karşı korunmaya yönelik gereksinimdir. Yani mükemmeliyetçi kişi herkesten iyi olmaya ve büyük başarılar elde etmeye çalışarak iyi olamama ve eleştirilme korkusunu yenmeye çalışmaktadır.

Horney (1995) e göre nevrotik bireyler, kendi yarattıkları iç buyruk ve kurallardan oluşan bir sistem yoluyla ideal benliklerine ulaşmaya çalışırlar. Bu iç buyruk ve kurallar nevrotik kişinin ne yapması, ne yapmaması, ne olması, ne olmaması konusundaki katı yargılarından oluşur ve sürekli mükemmellik peşindedir.

2.2.3.4. Akılcı-Duygusal-Davranışsal Yaklaşım (Albert Ellis)

Akılcı duygusal davranışçı yaklaşım, insanların hem akılcı ya da mantıklı hem de mantık dışı ya da hatalı düşünme potansiyeli ile doğdukları varsayımına sahiptir. Bireylerin; mutluluğa, sevmeye, büyümeye ve kendini gerçekleştirmeye karşı doğal bir yatkınlığının olmasının yanında işlevsel olmayan, mantık ve gerçek dışı düşünme biçimine de eğilimleri vardır. Ellis birçok duygusal rahatsızlığın sebebinin bu tür işlevsel olmayan düşünme biçimlerinin olduğunu savunur ve mükemmeliyetçilik de bunlardan biridir. Ellis bireylerin ‘istediğim olmazsa bu korkunç olur, buna dayanamam’, ‘hayatımdaki önemli insanlar tarafından sevilme veya kabul edilmek zorundayım’, ‘görevlerimi mükemmel bir biçimde yerine getirmeliyim’ gibi düşüncelerinin kendi kendisini tahrip ettiği ve duygusal rahatsızlıklara sürüklediği görüşündedir. Nitekim depresyona yatkın danışanların kendilerine genellikle ulaşılması güç, katı ve mükemmeliyetçi hedefler seçtikleri görülmüştür (Corey, 2008).

Ellis'e göre mantık dışı inançları çocukluğumuzda bizim için önemli olan kişilerden öğreniriz. Bunun yanında kendi kendimize mantık dışı dogmalar ve batıl inançlar yaratırız. Daha sonra kendimizi tahrip eden düşüncelerimizi sürekli telkin ve tekrar yoluyla ve bunlar yararlıymış gibi davranarak pekiştiririz. Dolayısıyla bu durum aslında içimizdeki işlevsel olmayan bizim önceden kendimize aşladığımız mantık dışı düşüncelerimizin tekrarından ibarettir (Corey, 2008).

2.2.3.5. Tek Boyutlu Bakış Açısından Mükemmeliyetçilik

Psikoloji literatüründe mükemmeliyetçilikle ilgili yapılan ilk çalışmalarda kavram kişinin kendini tanımlamasına ve kendine yönelik bilişlerine odaklı olarak tek boyutlu bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir (Selşik, 2003). Ayrıca yapılan bu ilk çalışmalarda genellikle mükemmeliyetçiliğin olumsuz yanları üzerinde durulmuştur (Hamachek, 1978). Yapılan ilk çalışmalarda mükemmeliyetçi bireylerin özelliklerine odaklanılmış ve mükemmeliyetçi kişilerin kendilerine ulaşılması güç yüksek standartlar koydukları ve bu standartlara ulaşamaması, bireyin kendisini aşırı şekilde eleştirmesi ve bunların sonucunda ortaya çıkan birçok olumsuzluk üzerinde durulmuştur (Patch, 1984). Son çalışmalarda ise, mükemmeliyetçilik yalnızca kişinin kendine yönelik boyutuyla düşünülmemekte, kişiler arası ilişkileri de kapsamaktadır (Hewitt ve Flett, 1991). Mükemmeliyetçiliğin tek boyutlu olmadığı en önemli kanıtı ise bazı mükemmeliyetçi kişiliklerin psikopatolojik davranışlar sergilediği halde, bazılarının sergilemediğidir (Lundh, Saboonchi ve Wangby, 2008).

2.2.3.6. Çok Boyutlu Bakış Açısından Mükemmeliyetçilik

Araştırmacıların mükemmeliyetçiliği uyumlu-uyumsuz, sağlıklı-sağlıksız, normal-nevrotik, pozitif-negatif, sosyal odaklı-kendi odaklı, esnek-esnek olmayan tanımlarının yanı sıra son zamanlarda araştırmacılar mükemmeliyetçiliği çok boyutlu bir kavram olarak düşünmeye başlamışlardır. Çok boyutlu mükemmeliyetçilik anlayışında Hewitt ve Flett ile Frost ve diğerlerinin mükemmeliyetçilik ile ilgili görüşleri aşağıda özetlenmiştir.

2.2.3.6.1. Hewitt ve Flett'in Mükemmeliyetçilik Anlayışı

Hewitt ve Flett (2002)'e göre mükemmeliyetçilik 'kişinin aşırı derecede yüksek standartlar oluşturma ve kendisini aşırı derecede eleştirme eğilimidir'. Hewitt ve Flett (2002) mükemmeliyetçiliğe çok boyutlu bakış açısıyla yaklaşmakta ve mükemmeliyetçiliği 'kendine yönelik mükemmeliyetçilik', 'diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik' ve 'toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik' olmak üzere üçe ayırarak incelemektedir.

1. **Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik:** Bireyin kendisine yönelik, ulaşılması imkansız ve gerçekçi olmayan standartlar belirleme eğilimidir. Bunlara kişinin kendisini aşırı şekilde eleştirmesi ve hatta kendisini cezalandırması eşlik edebilir. Kendine yönelik mükemmeliyetçilik olumsuz yaşantılarla birleştiğinde kişiyi depresyona sürükleyebilmektedir (Flett ve Hewitt, 2002).
2. **Diğer İnsanlara Yönelik Mükemmeliyetçilik:** Bu görüş diğer insanlara gerçekçi olmayan standartlar koymaya eğilimli olmak ve diğerlerinin yetenekleri hakkında inanç ve beklentileri kapsar. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçi olan kişiler, mükemmele ulaşamama sonucunda hayal kırıklığına uğrayacakları düşüncesiyle başkalarına görev vermekten kaçınmakta, dolayısıyla bu kişilere aşırı öfke duymakta ve bu kişilerle stresli ilişkiler yaşamaktadırlar (Flett ve Hewitt, 2002). Bu mükemmeliyetçilik suçça, güven eksikliğine ve diğerlerine karşı düşmanlık hissine yol açar. Bunun yanında bu mükemmeliyetçilik liderlik yeteneği ve ya diğerlerinin motivasyonunu kolaylaştırma gibi cazip vasıflarla ilişkilendirilebilir.
3. **Toplum Tarafından Dayatılan Mükemmeliyetçilik:** Toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçiler gerçekçi olmayan, yüksek standartların başkaları tarafından kendilerine dayatıldığını düşünmektedirler. Bu kişiler başkalarının kendilerini onaylaması için bu standartlara ulaşmak zorunda olduklarına inanmaktadırlar (Flett ve Hewitt, 2002).

2.2.3.6.2. Frost ve Diğerlerinin Mükemmeliyetçilik Anlayışı

Frost ve arkadaşları mükemmeliyetçiliği, ‘hatalara aşırı dikkat etme’, ‘yüksek kişisel standartlara sahip olma’, ‘davranışlardan şüphe etme’, ‘düzen’, ‘yüksek ailesel beklentiler’, ‘aşırı ailesel eleştiri’ olarak altı boyutta incelemiştir (Frost vd., 1990).

- 1. Hatalara Aşırı Dikkat Etmek:** Bu mükemmeliyetçilik boyutu hatalara karşı aşırı hassas olmak ve hata ile başarısızlığı eş değer görme eğilimidir. Hatalara aşırı dikkat etmeye başkaları tarafından eleştirilme kaygısı ve sosyal kaygı eşlik edebilir. Bu mükemmeliyetçilik boyutu Hewitt ve Flett’in “kendine yönelik mükemmeliyetçilik” alt boyutuna benzemektedir (Frost vd., 1990; Ashby ve Rice, 2002).
- 2. Yüksek Kişisel Standartlar:** Kişinin kendisi için yüksek standartlar belirlemesi ve bunlara ulaşmaya çalışmasıdır (Ashby ve Rice, 2002; Frost vd., 1990). Frost ve Henderson (1991)' a göre yüksek kişisel standartlar oluşturmak başarıyı olumlu şekilde etkiler ve motivasyon sağlar.
- 3. Kendi Davranışlarından Şüphe Duymak:** Kişinin görevlerini eksik yaptığı ya da daha iyi yapabileceği ile ilgili düşünce kalıplarıdır. Bu tip kişiler sürekli yaptıkları işin yeterince iyi olmadığını düşünmekte, işlerini yaparken çok fazla vakit harcamakta ve yaptıklarını tekrar tekrar kontrol etme ihtiyacı hissetmektedirler (Ashby ve Rice, 2002; Frost vd., 1990).
- 4. Düzen İhtiyacı:** Normalin üzerinde temizlik ve düzen eğilimi ve zamanının çoğunu bu şekilde harcama durumudur. Bu kişiler zamanlarının büyük çoğunluğunu düzenli olmak için harcadıklarından asıl önemli işlerine zaman ayıramamaktadırlar (Ashby ve Rice, 2002; Frost vd., 1990).
- 5. Ebeveynlerin Beklentileri:** Bu boyut mükemmeliyetçiliğin nedenini açıklaması yönünden diğer boyutlarından daha farklıdır. Ebeveyn beklentileri Hewitt ve Flett'in “toplum tarafından dayatılan

mükemmeliyetçilik” olarak adlandırıldığı boyuta benzemektedir. Ebeveynlerinin kendilerinden yüksek düzeyde beklentileri olduğuna dair inançlardır (Ashby ve Rice, 2002; Frost vd., 1990).

- 6. Aşırı Ebeveynsel Eleştiri:** Bireylerin, ebeveynlerinin hatalarına karşı aşırı eleştirel olduğunu hissetmesi durumunda mükemmeliyetçiliğe eğilimi artmaktadır. Aşırı ebeveynsel eleştiri ile ebeveynlerin aşırı beklentileri ilişki içerisindedir. Ebeveynlerin beklentileri karşılanmadığında aşırı eleştirel olabilmektedirler (Ashby ve Rice, 2002; Frost vd., 1990).

2.2.4. Mükemmeliyetçilik İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Mükemmeliyetçilikle ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Yurt içinde yapılan yayın ve araştırmalar incelendiğinde; kaygı, psikopatolojik belirtiler, denetim odağı, yeme bozuklukları, depresyon, akademik erteleme, yalnızlık, benlik algısı, çalışma alışkanlıkları, akademik başarı, sınav kaygısı, ebeveyn ile ilişkiler ve rekabetçi tutum gibi değişkenler ile mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkinin araştırıldığı görülmektedir. Aşağıda mükemmeliyetçilikle ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalar kısaca özetlenmiştir.

Dunkley ve Blankstein (2000), üniversite öğrencilerinde kendine yönelik mükemmeliyetçilik ile stres arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, kendine yönelik mükemmeliyetçiliğin arttıkça, stres ve günlük sorunlarla nevroitik başetme eğilimlerinin güçlendiği tespit edilmiştir.

Hamilton ve Schweitzer (2000) yapmış oldukları araştırma ile mükemmeliyetçilik ve intihar düşüncesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Avustralya’da 405 öğrenci ile yapılan araştırma sonucunda, yüksek düzeyde mükemmeliyetçi, orta düzeyde mükemmeliyetçi ve düşük düzeyde mükemmeliyetçi öğrencilerin intihar düşüncelerinde anlamlı farklılıklar görülmüştür. Yüksek düzeyde mükemmeliyetçilik intihar düşüncesini artırmaktadır. Cinsiyet ve yaş açısından anlamlı farklılık görülmemiştir.

Rice ve Mirzadeh (2000) mükemmeliyetçi tipler arasındaki farklılıkları ve mükemmeliyetçilik ile bağlanma, akademik bütünleşme ve depresyon arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Araştırma sonucunda uyumlu mükemmeliyetçilik ile akademik bütünleşme arasında pozitif, duygusal stres ile negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yine araştırma sonucunda uyumlu mükemmeliyetçilik ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Kawamura ve diğerleri (2001), mükemmeliyetçilik eğilimi ile kaygı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada kaygı belirtileri; obsesif-kompulsif bozukluk, sosyal/sürekli kaygı/anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu belirtileri olmak üzere üç faktörde gruplanmıştır. Araştırma sonucunda üç faktörün de uyumsuz mükemmeliyetçilik ile pozitif yönde anlamlı ilişki içinde olduğu, uyumlu mükemmeliyetçilik ile ise sadece travma sonrası stres bozukluğu belirtilerinin anlamlı ilişki içerisinde olduğu görülmüştür.

Stöber ve Joormann (2001), üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik, kaygı ve erteleme davranışları arasındaki ilişkileri incelemiştir. 180 öğrenci ile yapılan araştırma sonucunda, kaygı ile erteleme ve mükemmeliyetçiliğin hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe duyma alt boyutları arasında önemli ilişkiler gözlenmiştir. Yine kaygının mükemmeliyetçiliğin ailesel eleştiri ve ailesel beklenti alt boyutları ile anlamlı ilişkisi görülürken, yüksek kişisel standartlar ile anlamlı ilişkisi bulunmamıştır.

Powers, Zuroff ve Topciu (2004), üniversite öğrencilerinde açık öz-eleştiri, gizli öz-eleştiri ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Elde edilen bulgular, yüksek mükemmeliyetçilik düzeyinin ve yüksek kişisel standartların gizli öz-eleştirisinin altında yatan faktörler olduğunu göstermiştir.

Palancı (2004), yapmış olduğu araştırma ile üniversite öğrencilerinin sosyal kaygılarının sebeplerini incelemiştir. Araştırma sonucunda mükemmeliyetçiliğin hem sosyal performansı değerlendirme hem de sosyal yalıtıma yönelik karar süreci üzerinde etkisinin olduğu bulunmuştur. Yine araştırma sonucunda sosyal kaygı

düzeıı yüksek olan üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimlerinin, diğere öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu görölmüştür.

Ashby, Kottman ve Stoltz (2006), üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimleri ile Adleryan kişilik profilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda mükemmeliyetçi kişiler ile mükemmeliyetçi olmayanlar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Mükemmeliyetçi öğrencilerin üstünlük çabası ve başarı düzeyi mükemmeliyetçi olmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Chang (2006a), üniversite öğrencilerinde performansa yönelik mükemmeliyetçilik özellikleri ile psikolojik iyi oluş ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin uyumlu mükemmeliyetçilik eğilimleri güçlendikçe, ileriye dönük akademik başarı ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin yükseldiği, uyumsuz mükemmeliyetçilik düzeyi yükseldikçe psikolojik iyi oluş düzeyinin ve akademik başarının düştüğü görölmüştür.

Chang (2006b), yaptığı araştırma ile mükemmeliyetçilik, psikolojik iyi oluş ve stres arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Üniversite öğrencileri ile yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik eğilimi güçlendikçe psikolojik iyi oluş düzeyinin düştüğü görölmüştür.

Bencik (2006), üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik eğilimleri ve benlik algısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan çocukların, mükemmeliyetçilik düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu, ancak cinsiyetler arasında anlamlı farklılığın olmadığı görölmüştür.

Tuncer (2006), kaygı düzeyleri farklı olan üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimlerini incelemiştir. Araştırmada, cinsiyet değişkeni göz önüne alındığında erkeklerin sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinin kızlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca kendilerini kasaba kökenli olarak algılayan ve sürekli kaygı düzeyi yüksek olan öğrencilerin sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinin, kendilerini kent kökenli olarak

algılayan ve sürekli kaygı düzeyi düşük olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Anne baba tutumlarını baskıcı ve aşırı eleştirel algılayan üniversite öğrencilerinin ise başkalarına odaklı mükemmeliyetçilik düzeylerinin, anne baba tutumlarını demokratik olarak algılayan bireylere göre daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Sapmaz (2006), üniversite öğrencilerinin uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimlerini psikopatolojik belirti düzeyleri açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimine sahip bireylerin; somatizasyon, obsesyon, kişiler arası duyarlılık, anksiyete, depresyon, düşmanlık, öfke, fobik anksiyete gibi belirtileri daha çok sergilediklerini göstermektedir. Mükemmeliyetçi olmayan bireylerin yukarıda sıralanan psikopatolojik belirtileri daha az sergiledikleri, uyumlu mükemmeliyetçi bireylerin ise en az psikopatolojik belirti sergileyen grup olduğu tespit edilmiştir.

Benk (2006), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuçlara bakıldığında, erkek öğrencilerin sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ve genel mükemmeliyetçilik eğilimlerinin bayan öğrencilerden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırmada ayrıca üniversite öğrencilerinde algılanan sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe kendine odaklı mükemmeliyetçilik düzeylerinin de yükseldiği saptanmıştır. Anne-babalarını eleştirici olarak algılayan öğrencilerin, eleştirici olarak algılamayanlara göre başkalarına odaklı mükemmeliyetçilik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Aile ilişkilerini destekleyici ve paylaşımcı olarak algılamayan öğrencilerin, destekleyici ve paylaşımcı olarak algılayan öğrencilere göre sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Babasını otoriter olarak algılayan öğrencilerin sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinin, babasını demokratik olarak algılayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tuncer ve Voltan-Acar (2006), farklı kaygı düzeyine sahip üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimlerini incelemiştir. Araştırmada

elde edilen bulgular, kaygı düzeyi yüksek olan öğrencilerin, düşük olan gruba göre sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ekeklerin sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinin kızlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kearns, Forbes ve Gardiner (2007), üniversite öğrencilerinde bilişsel davranışçı terapinin mükemmeliyetçilik düzeyleri üzerindeki etkisini incelenmişlerdir. Araştırmada, öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin uygulama esnasında düştüğü ve bu düşüşün izleme sürecinde de devam ettiği tespit edilmiştir.

Macedo ve diğerleri (2007), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik eğilimi ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada, üniversite öğrencilerinin genel mükemmeliyetçilik düzeyleri yükseldikçe yeme bozukluklarının da güçlendiği saptanmıştır. Araştırmada, genel olarak yüksek düzeydeki mükemmeliyetçiliğin anormal yeme davranışları ile pozitif bir ilişki içinde olduğu görülmüştür.

Ganske ve Ashby (2007), üniversite öğrencilerinin kariyer kararı vermeye ilişkin yetkinlik inançları ile mükemmeliyetçilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada uyumlu mükemmeliyetçilik düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinin, kariyer kararı alma konusunda uyumsuz mükemmeliyetçilik düzeyi yüksek olan ve mükemmeliyetçi olmayan öğrencilere göre yetkinlik beklentilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Forbush, Heatherton ve Keel (2007), üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda mükemmeliyetçilik eğilimlerinin anoreksiya nervoza ve bulimia nervoza için bir risk faktörü olduğu ancak tıknırcasına yeme bozukluğu için bir risk faktörü olmadığı saptanmıştır.

DiBartolo ve diğerleri (2007), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik eğilimleri, yargılayıcı eğilimler ve psikopatolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi

incelemişlerdir. Araştırmada, olumsuz değerlendirmeye ilişkin mükemmeliyetçiliğin psikolojik sorunlar ve stres ile pozitif bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır.

Stoltz ve Ashby (2007), üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile yaşam stilleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma kapsamında 181 üniversite öğrencisine çok boyutlu mükemmeliyetçilik ve yaygın yaşam stili ölçekleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda uyumlu mükemmeliyetçi, uyumsuz mükemmeliyetçi ve mükemmeliyetçi olmayan üniversite öğrencilerinin yaşam biçimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Uyumsuz mükemmeliyetçilerin nevrotik başa çıkma stratejilerini kullanma eğilimi uyumlu mükemmeliyetçiler ve mükemmeliyetçi olmayanlara göre anlamlı düzeyde fazladır.

Santanello ve Gardner (2007), üniversite öğrencilerinde uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimleri ile kaygı arasındaki ilişkide sosyal kaçınma eğiliminin rolünü incelemişlerdir. Araştırmada, üniversite öğrencilerinin uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimleri güçlendikçe sosyal kaçınma eğilimlerinin de güçlendiği saptanmıştır.

Akkaya (2007)'nin yaptığı araştırmanın amacı; yaş, cinsiyet, akademik başarı, depresyon ve mükemmeliyetçiliğin akademik erteleme davranışı üzerindeki etkisini incelemektir. 368 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan araştırma sonucunda; mükemmeliyetçilik alt boyutlarından kendine yönelik mükemmeliyetçilik, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik, depresyon ve akademik başarının akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur.

Yıldız (2007), lise öğrencilerinde sınav kaygısı, anne baba tutumları ve mükemmeliyetçilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada, lise öğrencilerinin hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri ve kişisel standart düzeyleri ile sınav kaygısı düzeylerinin pozitif bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır. Araştırmada ayrıca öğrencilerin sınava ilişkin kuruntu düzeyleri ile kişisel standartlar, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe ve aile beklentileri düzeylerinin pozitif bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır. Sınav kaygısının

duyuşallık boyutunun ise davranışlardan şüphe ve hatalara aşırı ilgi ile pozitif bir ilişki içinde olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Uyanık (2007), üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik eğilimlerinin sınav kaygısı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Elde edilen bulgular, sınav kaygısı ile mükemmeliyetçilik eğilimleri arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Araştırmada ayrıca üstün yetenekli öğrencilerin sınava ilişkin duyuşallık ve kuruntu düzeyleri yükseldikçe mükemmeliyetçilik düzeylerinin de yükseldiği tespit edilmiştir.

Flett ve diğerleri (2008), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ve aşırı içki içme eğilimleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmada, aşırı içki içme eğilimi sergileyen üniversite öğrencilerinin ebeveynsel eleştiri düzeylerinin yüksek, kendine odaklı mükemmeliyetçilik düzeylerinin ise düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca bu öğrencilerin kişisel standart düzeylerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgular aşırı içki kullanımının otoriter ebeveyn tutumlarına karşı sergilenen bir tepki biçimi olduğunu göstermiştir.

Ward ve Ashby (2008), üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular; uyumlu mükemmeliyetçiliğe sahip üniversite öğrencilerinin, uyumsuz mükemmeliyetçiliğe sahip öğrenciler ve mükemmeliyetçi olmayan öğrenciler ile karşılaştırıldıklarında, sosyal bağlılık ve idealleştirmede narsizmin daha sağlıklı boyutlarını kullandıklarını göstermiştir.

DiBartolo, Yen Li ve Frost (2008), bayan üniversite öğrencilerinde kişisel standartlar ve olumsuz değerlendirilme kaygısı ile psikolojik sorunlar ve pozitif duygular arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada üniversite öğrencilerinin kişisel standart düzeyleri yükseldikçe psikolojik iyi oluş düzeylerinin de yükseldiği saptanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin olumsuz değerlendirilme kaygıları güçlendikçe psikopatolojik belirtilerin arttığı, öznel iyi oluş düzeylerinin ise düştüğü görülmüştür.

Seo (2008), üniversite öğrencilerinde kendine odaklı mükemmeliyetçilik ile akademik erteleme eğilimleri arasındaki ilişkide öz-yeterlilik algısının etkisini incelemiştir. Araştırmada kendine odaklı mükemmeliyetçilik düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimlerinin diğer öğrencilere göre daha zayıf olduğu tespit edilmiştir.

Tissot ve Crowther (2008), çok boyutlu mükemmeliyetçilik ile benlik saygısı ve yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada üniversite öğrencilerinde zayıflığın ideal olduğunu içselleştirme eğiliminin, mükemmeliyetçilik eğilimleri ile beden memnuniyetsizliği arasındaki ilişkide önemli bir belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Kendine odaklı mükemmeliyetçilik eğilimlerinin ise öğrencilerin sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilikleri ile zayıflığın ideal olduğunu içselleştirme eğilimleri arasındaki pozitif ilişkide belirleyici bir etkisinin olduğu görülmüştür.

Olson ve Kwon (2008), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik eğilimleri ile depresyon ve stres düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 305 üniversite öğrencisi ile yapılan araştırmada öğrencilere 4 hafta arayla stres ve depresyon belirtileri ölçekleri tekrar uygulanmıştır. Araştırma bulguları, öğrencilerde mükemmeliyetçilik (kendine yönelik ve toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik) ve yüksek düzeyde stresin depresyon belirtilerini artırdığını göstermiştir.

Blankstein, Dunkley ve Wilson (2008), üniversite öğrencilerinde sosyal değerlendirilmeye dönük mükemmeliyetçilik ile kişisel standartlara ilişkin mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı etkisini incelemiştir. 386 üniversite öğrencisi ile yapılan araştırmada benlik saygısının; sosyal değerlendirilmeye dönük mükemmeliyetçilik ile öğrencilerin kişisel ve akademik kaygıları arasındaki ilişkide aracı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Sosyal değerlendirilmeye dönük mükemmeliyetçilik akademik başarı üzerinde düşük düzeyde etkiye sahipken, kişisel standartlar kadınlarda hem doğrudan hem benlik saygısı aracılığı ile kişisel kaygılarla anlamlı ilişki içerisindedir.

Ward ve Ashby (2008) yapmış oldukları çalışma ile çok boyutlu mükemmeliyetçilik ve benlik gelişimi arasındaki ilişkileri incelemiştir. Bu amaçla 271 kişiye çok boyutlu mükemmeliyetçilik ve benlik gelişimi (sosyal bağlılık, sosyal güven, amaç belirsizliği) ölçekleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda uyumlu mükemmeliyetçilerin sosyal bağlılık ve amaç belirsizliğinde, uyumsuz mükemmeliyetçiler ve mükemmeliyetçi olmayanlara göre daha sağlıklı kendini beğenmişlik duygusuna sahip olduğu bulunmuştur.

Kobori ve Tanno (2008), üniversite öğrencilerinde kendine yönelik mükemmeliyetçilik eğilimleri ile bilgi toplama davranışı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, kendine yönelik mükemmeliyetçilik düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinin karar verirken daha fazla ek bilgiye ihtiyaç duyduklarını, fakat her iki grubun karar verme süresinde farklılık olmadığını göstermiştir

Nilsson ve diğerleri (2008), Asyalı üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik eğilimi ve stres arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elde edilen bulgular mükemmeliyetçiliğin stresi anlamlı düzeyde yükselttiği saptanmıştır.

Erözkan (2008), üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimleri ve depresyon düzeylerini cinsiyet, anne-baba öğrenim düzeyi, sosyo-ekonomik düzey ve anne-baba tutumları açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin kızlara göre hatalara daha çok ilgi gösterdikleri ve kişisel standartlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmada ayrıca düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin, diğer öğrencilere göre hatalara daha çok ilgi gösterdikleri saptanmıştır. Anne babanın eğitim düzeyine göre bakıldığında, anne babası lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin aile beklentileri düzeylerinin diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Anne babası lise mezunu olan öğrencilerin ise diğer öğrencilerden daha fazla ailesel eleştiriye maruz kaldığı saptanmıştır. Ebeveyn tutumlarına göre bakıldığında ise ebeveynlerini koruyucu olarak algılayan öğrencilerin aile beklentileri düzeylerinin diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu

saptanmıştır. Ebeveynlerini otoriter olarak algılayan öğrencilerin ise diğer öğrencilerden daha fazla ailesel eleştiriye maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

Yaoar (2008), üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimleri ile empatik beceri düzeylerini farklı değişkenler açısından incelemiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin düzen ve kişisel standart düzeyleri ile empatik rol alma düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin davranışlardan şüphe ve hatalara aşırı ilgi düzeyleri ile empatik hayal gücünün pozitif bir ilişki içinde olduğu görülmüştür. Araştırmada ayrıca öğrencilerin düzen ve kişisel standart düzeyleri ile empatik ilgi düzeylerinin pozitif bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin ailesel eleştiri düzeylerinin ise empatik ilgi düzeyleri ile negatif bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır. Araştırmada üniversite öğrencilerinin hatalara aşırı ilgi ve davranışlardan şüphe düzeyleri ile empatik stres düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Cinsiyete göre bakıldığında ise kız öğrencilerin düzen eğilimlerinin erkek öğrencilere göre daha güçlü olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin ise hatalara aşırı ilgi ve davranışlardan şüphe düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Sınıf değişkeni göz önüne alındığında, birinci sınıf öğrencilerinin davranışlardan şüphe düzeylerinin diğer sınıflardaki öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Karakaş (2008), lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre sergilemiş oldukları davranışlarından daha çok şüphe duydukları, daha fazla kişisel standart belirledikleri ve daha fazla ailesel eleştiriye maruz kaldıkları saptanmıştır. Sınıf düzeyine göre bakıldığında 10. sınıf öğrencilerinin daha çok ailesel eleştiriye maruz kaldıkları; kişisel standartlar açısından ise 9. sınıfların daha yüksek bir seviyeye sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca ebeveynlerini ilgisiz olarak algılayan ergenlerin daha düzenli olma eğiliminde oldukları saptanmıştır. Ebeveynlerini tutarsız olarak algılayan ergenlerin, hatalara aşırı ilgilerinin daha fazla olduğu ve davranışlarından daha fazla şüphe duydukları saptanmıştır. Ebeveynlerini otoriter olarak algılayan ergenlerin ise aile beklentilerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu ve daha fazla ailesel eleştiriye maruz kaldıkları saptanmıştır.

Araştırmada ayrıca sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ergenlerin hata yapmamaya daha fazla dikkat ettikleri, davranışlarından daha fazla şüphe duydukları ve daha fazla ailesel eleştiriye maruz kaldıkları görülmüştür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre bakıldığında, ticaret lisesi öğrencilerinin davranışlardan şüphe ve düzen konusunda daha duyarlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin ise aile beklentileri, hatalara aşırı ilgi ve ailesel eleştiri yoğunluğu boyutlarında diğer lise öğrencilerine göre daha dezavantajlı durumda oldukları tespit edilmiştir.

Yıldırım, İ., Gençtanırım, D., Yalçın, İ., & Baydan, Y. (2008), mükemmeliyetçilik ve sosyal desteğin sınav kaygısı üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin mükemmeliyetçilik eğilimleri ile sınav kaygıları arasında pozitif bir ilişki varken, aile ve arkadaşlardan algılanan destek ile sınav kaygısı arasında negatif bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Gomes, A. A., Tavares, J., ve De Azevedo, M. P. (2009) üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik eğilimi ile uyku bozuklukları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada üniversite öğrencilerinin sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeyleri yükseldikçe uyku bozukluğu belirtilerinin arttığı tespit edilmiştir.

Soares, M. J., Macedo, A., Bos, S. C., Marques, M., Maia, B., Pereira, A. T., Azevedo, M. H. (2009), üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimleri ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada, üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik eğilimleri ile uzun vadeli yeme bozukluklarının pozitif bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır. Sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik eğilimlerinin ise üniversite öğrencilerinde bulimik davranışlar ve yeme konusunda algılanan sosyal baskının bir belirleyicisi olduğu tespit edilmiştir.

Craddock, Church ve Sands (2009), üniversite öğrencilerinin uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimleri ile ailesel özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, otoriter anne baba tutumu ve kalabalık aile

yapısının, öğrencilerin hem uyumlu hem de uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimlerini güçlendirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca dağılmış ailesel özelliğe sahip, anne babası aşırı otoriter ve kontrolcü olan öğrencilerin uyumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Yine araştırma sonucunda öğrencilerin dengeli aile bütünlüğü ve anne baba desteğinin artmasıyla uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimlerinin azaldığı bulunmuştur.

Gül, Yılmaz ve Berksun (2009), depresyon tanısı almış yetişkinlerde mükemmeliyetçilik eğilimleri ile depresyon, antidepresana yanıt ve intihar düşüncesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada bireylerin eğitim düzeyi yükseldikçe sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinin de yükseldiği saptanmıştır. Ancak mükemmeliyetçilik eğilimleri ile depresyon ve intihar düşüncesi arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Tedavi sonrası bireylerin başkalarına odaklı mükemmeliyetçilik düzeylerinin düştüğü; kendine odaklı mükemmeliyetçilik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinde ise anlamlı bir değişiklik olmadığı gözlenmiştir.

Çalıkoğlu (2009), üstün zekâlı öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ile mükemmeliyetçilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Üstün zekâlı öğrencilerde, düzenli olmaya yönelik mükemmeliyetçilik ve kişisel standartlar ile çalışma alışkanlıkları arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca üstün zekâlı öğrencilerin davranışlardan duydukları şüphe ile çalışma alışkanlıkları arasında negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Camadan (2009), lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmada lise öğrencileri ile anne babalarının; hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, ailesel beklentiler ve ailesel eleştiri düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca annelerin kişisel standartları arttıkça öğrencilerin kişisel standartlarının da arttığı görülmüştür. Anne ve babanın eğitim düzeyi düştükçe bireylerin düzen, aile beklentileri, davranışlardan şüphe, ailesel eleştiri, hatalara aşırı ilgi eğilimlerinin güçlendiği saptanmıştır. Ayrıca annesi çalışmayan öğrencilerin düzenli olmaya yönelik mükemmeliyetçi eğilimlerinin daha

güçlü olduğu görülmüştür. Öğrencilerin, akademik başarı düzeyleri yükseldikçe düzen, davranışlardan şüphe, ailesel beklenti, ailesel eleştiri ve hatalara aşırı ilgi düzeylerini düşerken, kişisel standart düzeylerinin de yükseldiği saptanmıştır. Araştırmada ayrıca psikolojik yardım almayan öğrencilerin düzenli olmaya yönelik mükemmeliyetçi eğilimlerinin daha güçlü olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, erkeklerin davranışlardan şüphe eğilimlerinin kızlardan daha güçlü olduğu, mükemmeliyetçiliğin diğer boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça öğrencilerde düzen eğilimlerinin azaldığı, kişisel standartların ise arttığı saptanmıştır.

Pirinççi (2009), lise öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ile kaygı düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada, erkek öğrencilerin sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinin kız öğrencilere oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kız öğrencilerin ise kendine odaklı mükemmeliyetçilik düzeylerinin erkeklere oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sınıflar açısından bakıldığında, öğrencilerin üst sınıflara doğru ilerledikçe kendine odaklı, başkalarına odaklı ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinin yükseldiği saptanmıştır. Mükemmeliyetçilik düzeyleri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, öğrencilerin kendine odaklı mükemmeliyetçilik düzeyleri yükseldikçe kaygı düzeylerinin de yükseldiği tespit edilmiştir.

Hamarta (2009), ergenlerin sosyal kaygı düzeylerini, problem çözme ve mükemmeliyetçilik eğilimleri açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda sosyal kaygının olumsuz değerlendirilme korkusu alt boyutu ile kişisel standartlar, hatalara karşı aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, ailesel beklentiler ve ailesel eleştirilerin pozitif yönde anlamlı ilişki içinde olduğu bulunmuştur. Yine araştırma sonucunda davranışlardan şüphe, hatalara karşı aşırı ilgi ve ailesel eleştirilerin artmasıyla ergenlerin yaşadıkları sosyal kaçınma ve huzursuzluğun da arttığı görülmüştür.

Longbottom, Grove ve Dimmock (2010), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçiliğin boyutları ve fiziksel aktiviteye yönelik motivasyon arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada, üniversite öğrencilerinde uyumlu

mükemmeliyetçilik eğilimleri güçlendikçe; uyumlu davranış, öz-yeterlik, planlama ve kalıcılık olarak ortaya çıkan bilişsel ve davranışsal motivasyon özelliklerinin arttığı saptanmıştır. Araştırmada ayrıca uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimleri güçlendikçe; egzersiz davranışları hakkında belirsizlik, yetersizlik korkusu ve fiziksel aktiviteden kaçınma olarak ortaya çıkan, engelleyici ve uyumsuz motivasyon özelliklerinin arttığı tespit edilmiştir.

Craddock, N., & Owen, M. J. (2010), üniversite öğrencilerinin uyumsuz dinsel mükemmeliyetçilikleri ile ailesel özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda genel uyumsuz mükemmeliyetçilik ile otoriter ve kalabalık aile yapısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmanın diğer bir bulgusu, genel uyumsuz mükemmeliyetçilik ve otoriter aile yapısının, uyumsuz dinsel mükemmeliyetçiliğin anlamlı yordayıcısı olduğudur.

Kagan, M., Çakır, O., İlhan, T., & Kandemir, M. (2010), üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının mükemmeliyetçilik, obsesif kompulsif özellikler ve beş faktörlü kişilik özellikleri ile arasındaki ilişkileri incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda düzenli olmaya yönelik mükemmeliyetçilik, sorumluluk ve dışa dönüklük ile akademik erteleme davranışlarının negatif ilişki içinde olduğu gözlenmiştir. Yine akademik erteleme davranışının; mükemmeliyetçiliğin ailesel eleştiri boyutu ile ve obsesif-kompulsif kişilik özelliklerinin de düşünce ve kontrol boyutları ile pozitif yönde anlamlı ilişki içinde olduğu gözlenmiştir.

Arslan, C., Hamarta, E., Üre, Ö., & Özyeşil, Z. (2010), üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve mükemmeliyetçilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada, erkeklerin hatalara aşırı ilgi, aile beklentileri, ebeveynsel eleştiri ve kişisel standart düzeylerinin kızlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca üniversite öğrencilerinde yalnızlığın; hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe ve ailesel eleştiri ile pozitif ilişki içindeyken, düzenli olmaya yönelik mükemmeliyetçilik ile negatif bir ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir.

Kontbay (2010), üniversite öğrencilerinin yeme tutum ve davranışları ile mükemmeliyetçilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada üniversite öğrencilerinin yeme bozuklukları ile davranışlardan şüphe, hatalara aşırı ilgi, ailesel eleştiri ve aile beklentileri düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Altun ve Yazıcı (2010), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada, ilköğretim öğrencilerinin uyumlu mükemmeliyetçilik eğilimleri ile akademik başarıları arasında pozitif bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Hibbard ve Davies (2011), devlet üniversitesinde ve özel üniversitede öğrenim gören öğrencilerin mükemmeliyetçilik eğilimleri ile uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada özel üniversitede öğrenim gören öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin devlet üniversitesindeki öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Her iki örnekte de mükemmeliyetçilik düzeyi yükseldikçe uyum düzeyinin düştüğü saptanmıştır. Ayrıca Mükemmeliyetçilik düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinde yüksek düzeyde depresyon, yüksek düzeyde yeme bozuklukları belirtileri ve düşük düzeyde benlik saygısı gözlemlendiği saptanmıştır.

Robles (2011), üniversitedeki kadın öğrencilerde mükemmeliyetçilik eğilimleri ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada kadın üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik düzeyleri yükseldikçe yeme bozuklukları belirtilerinin arttığı tespit edilmiştir.

Crosby, Bates ve Twohig (2011), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ile dindarlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada uyumlu mükemmeliyetçilik eğilimi ile uyumlu dindarlık arasında, uyumsuz mükemmeliyetçilik eğiliminin ise uyumsuz dindarlık ile arasında pozitif bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır. Araştırmada ayrıca psikolojik katılığın mükemmeliyetçilik ve dindarlığın uyumsuz boyutları ile pozitif bir ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir.

Eum ve Rice (2011), üniversite öğrencilerinde sınav kaygısı, mükemmeliyetçilik eğilimleri ve akademik performans arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada sınav kaygısının uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimleri ve hedef yönelimlerinden kaçınma ile pozitif bir ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir.

Park, H., Choi, B. Y., Nam, S. K., & Lee, S. M. (2011), üniversite öğrencilerinin uyumsuz mükemmeliyetçilik düzeyleri ve kariyer stresi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada, uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimi güçlendikçe kariyer belirsizliğine ilişkin stresin de arttığı tespit edilmiştir.

Turner ve Turner (2011), üniversite öğrencilerinin uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimleri ile davranışsal engellenme ve algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada, üniversite öğrencilerinde davranışsal engellenme ile uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimleri arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Chang, E. C., Lin, N. J., Herringshaw, A. J., Sanna, L. J., Fabian, C. G., Perera, M. J., & Marchenko, V. V. (2011a), üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimleri ile psiko-sosyal uyum arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri arttıkça yaşam doyumu ve akademik başarının azaldığı görülmüştür. Yine araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimleri güçlendikçe duygusal tükenmişlik düzeylerinin de yükseldiği görülmüştür.

Chang, E. C., Hirsch, J. K., Sanna, L. J., Jeglic, E. L., & Fabian, C. G. (2011b), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ile yalnızlık, depresyon ve anksiyete arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik ve yalnızlık düzeyleri arttıkça depresyon ve anksiyete belirtilerinin de arttığı bulunmuştur.

Sarioğlu (2011), öğretmen adaylarında akademik erteleme ve mükemmeliyetçilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada akademik erteleme eğilimi ile davranışlardan şüphe ve ailesel eleştiri arasında pozitif bir ilişki

saptanmıştır. Araştırmada ayrıca öğretmen adaylarında akademik erteleme eğilimi arttıkça, düzenli olmaya yönelik mükemmeliyetçilik ve kişisel standartların azaldığı tespit edilmiştir.

Karayel (2011), ergenlerde yalnızlık ile mükemmeliyetçilik eğilimi arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada; yalnızlık ve mükemmeliyetçilik arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu saptamıştır. Araştırmada erkeklerin hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, kişisel standartlar, ailesel beklenti ve ailesel eleştiri düzeylerinin kızlardan daha yüksek olduğu, kızların ise düzenli olmaya yönelik mükemmeliyetçi eğilimlerinin erkeklerden daha güçlü olduğu saptanmıştır. Araştırmada ayrıca ebeveynlerini ilgisiz olarak algılayan ergenlerin; hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe ve ailesel eleştiri düzeylerinin, ebeveynlerini otoriter, demokratik, koruyucu ve tutarsız olarak algılayan ergenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerini demokratik olarak algılayan ergenlerin düzen eğilimlerinin diğer gruplardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmada ayrıca sosyoekonomik seviyesi düşük olan öğrencilerin düzen eğilimlerinin diğer öğrencilere göre daha güçlü olduğu görülmüştür.

Bozdemir (2011), ergenlerin mükemmeliyetçilik eğilimleri ile mizah duyguları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin mükemmeliyetçilik eğilimleri ile mizah duyguları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Ancak ergenlerin mizah duyguları arttıkça hatalara aşırı ilgilerinin ve aile beklentilerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Erözkan, A., Karakaş, Y., Ata, S., & Ayberk, A. (2011), yapmış oldukları araştırmada lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimleri ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda depresyon ile mükemmeliyetçiliğin tüm alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Depresyon ile en yüksek ilişki içinde olan boyutun ise hatalara aşırı ilgi olduğu görülmüştür.

Xueting, Hong, Bin ve Taisheng (2013) mükemmeliyetçilik ve depresyon arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin rolünü araştırmıştır. Araştırma 426 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan kısmi korelasyon ve hiyerarşik regresyon analizleri sonucunda; depresyonun, algılanan sosyal destek ve mükemmeliyetçilikle anlamlı ilişkisi olduğu bulunmuştur. Mükemmeliyetçilik ve depresyon arasındaki ilişkide algılanan sosyal desteğin aracı etkisi bulunmuştur. Araştırmanın sonuçları mükemmeliyetçi bireyleri depresyon ve anksiyeteden korumada sosyal desteğin önemini ortaya koymuştur.

Çelik, Arıcı-Özcan ve Turan (2014) toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçiliğin, algılanan okul yetersizliğinin ve kendini değerlendirmenin ergenlerin yaşam doyumları üzerine etkisini incelemiştir. 314 ergen ile yapılan araştırma sonucunda; kendini değerlendirme, toplumsal mükemmeliyetçilik ve algılanan okul yetersizliğinin yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Yine araştırma sonucunda, yaşam doyumunu ile kendini değerlendirme ve toplumsal mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunurken, algılanan okul yetersizliği ile yaşam doyumunu arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Kahraman ve Pedük (2014) 6, 7 ve 8. sınıftan 181 üstün yetenekli öğrencinin mükemmeliyetçilik düzeyini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda, kız öğrencilerin olumlu mükemmeliyetçilik düzeyi erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Yine araştırma sonucunda yaş ve sınıf düzeyinin küçülmesiyle olumlu mükemmeliyetçilik düzeyinin arttığı, yaş ve sınıf düzeyinin artmasıyla olumsuz mükemmeliyetçiliğin de arttığı bulunmuştur.

Karababa ve Kapıkıran (2014) psikolojik danışmanlarda olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliğin iş ve yaşam doyumunu üzerindeki etkisini araştırmıştır. Rehberlik ve araştırma merkezlerinde görev yapan 240 psikolojik danışman üzerinde yapılan araştırma sonucunda; olumlu mükemmeliyetçiliğin iş ve yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı, fakat olumsuz mükemmeliyetçiliğin iş ve yaşam doyumunu üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı bulunmuştur.

Muyan ve Chang (2015) mükemmeliyetçilik ve yalnızlığın intihar riski üzerindeki etkisini araştırmıştır. 170 i kız 118 i erkek olmak üzere 288 üniversite öğrencisi ile yapılan araştırma sonucunda, mükemmeliyetçiliğin davranışlardan şüphe ve aile eleştirileri alt boyutlarının depresif semptomlar ve intihar düşüncelerini önemli düzeyde açıkladığı bulunmuştur. Yalnızlık hem tek başına hem de mükemmeliyetçilikle birlikte intihar riskini anlamlı düzeyde etkilemektedir.

Kaya ve Peker (2016) üniversite öğrencilerinin affetme düzeyleri ile mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide duygusal zekanın aracı rolünü incelemiştir. Atatürk Üniversitesi'nden 622 öğrenci ile yapılan araştırma sonucunda; affetme ile mükemmeliyetçilik arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunurken, affetme ile duygusal zeka arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Mükemmeliyetçilik ile duygusal zeka arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Yine araştırma sonucunda, affetme ile mükemmeliyetçilik arasında duygusal zekanın kısmi aracı etkisi olduğu bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma evreni-örnekleme, veri toplama araçları ve toplanan verilerin analizi ile ilgili bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2008).

3.2. Çalışma Evreni –Örnekleme

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Konya ili Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Zihin Engelliler Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği bölümlerinde ve bir, iki, üç ve dördüncü sınıflarında eğitim görmekte olan öğrencilerden tesadüfi yöntemle seçilmiştir.

Araştırma grubu, 92' si erkek, 223'si kız ve yaşları 17 ile 26 arasında değişen toplam 315 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, fakülte, sınıf değişkenleri, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve yerleşim yerleri ve sosyo - ekonomik düzeyine göre frekans ve yüzdelik değerleri aşağıdaki tablolarda (Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9,) gösterilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyete İlişkin Frekans Tablosu

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Kız	226	71,7
Erkek	89	28,3
Toplam	315	100

Tablo 2 incelendiğinde örnekleme oluşturan üniversite öğrencilerinden kız öğrencilerinin 226'sı, bu oranda araştırmaya katılanların, 71,7'sini oluşturmaktadır. Erkek öğrenciler ise 92 olup, bu oranda araştırmanın 28,3' ünü oluşturmaktadır.

Tablo 3. Yaşa İlişkin Frekans Tablosu

Yaş	Frekans	Yüzde (%)
17	2	0,6
18	23	7,3
19	60	19,0
20	79	25,1
21	79	25,1
22	51	16,2
23	17	5,4
24	1	0,3
25	2	0,6
26	1	0,3
Toplam	315	100

Tablo 3'e göre örneklemdaki üniversite öğrencilerinin 2'sinin (%0,6) on yedi yaş, 23 ü (%7,3) on sekiz yaş, 60'ı (%19,0) on dokuz yaş, 79'u (%25,1) yirmi yaş, 79'u (%25,1) yirmi bir yaş, 51'i (%16,2) yirmi iki yaş, 17 'si (%5,4) yirmi üç yaş, 1 'i (%0,3) yirmi dört yaş, 2 'si (%0,6) yirmi beş yaş, 1'i (%0,3) yirmi altı yaş oluşturmaktadır.

Tablo 4. Anabilim Dalına İlişkin Frekans Tablosu

Anabilim Dalı	Frekan s	Yüzde (%)
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	97	30,8
Sınıf Öğretmenliği	36	11,4
Türkçe Öğretmenliği	29	9,2
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	51	16,2
Zihin Engelliler Öğretmenliği	32	10,2
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	35	11,1
İngilizce Öğretmenliği	18	5,7
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmen liği	17	5,4
Toplam	315	100

Tablo 4'e göre örneklemdaki üniversite öğrencilerinin 97'sinin (%30,8) Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, 36'sının (%11,4) Sınıf Öğretmenliği, 29'u (%9,2) Türkçe Öğretmenliği, 51'i (%16,2) İlköğretim Matematik Öğretmenliği, 32'si (%10,2) Zihinsel Engelliler Öğretmenliği, 35'i (%11,1) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, 18'i(%5,7) İngilizce Öğretmenliği, 17'sinin (%5,4) Bilgisayar ve Teknolojileri Öğretmenliği olduğu görülmektedir

Tablo 5. Sınıfa İlişkin Frekans Tablosu

Sınıf	Frekans	Yüzde (%)
1	41	13,0
2	84	26,7
3	130	41,3
4	60	19,0
Toplam	315	100

Tablo 5' e göre örneklemdaki üniversite öğrencilerinin 41'inin (%13,0) 1. Sınıf, 84'ünün (%26,7) 2. Sınıf, 130'unun (%41,3) 3. Sınıf, 60'ının (%19,0) 4. Sınıf olduğu gözlenmektedir.

Tablo 6. Yerleşim Yerine İlişkin Frekans Tablosu

Sınıf	Frekans	Yüzde (%)
Köy	43	13,7
İlçe	71	22,5
Şehir	68	21,6
Büyükşehir	133	42,2
Toplam	315	100

Tablo 6' ya göre örneklemdaki üniversite öğrencilerinin 43'ünün (%13,7) köyde, 71'inin (%22,5) ilçede, 68'inin (%21,6) şehirde, 133'ünün (%42,2) büyükşehirde ikamet ettiği görülmektedir.

Tablo 7. Annenin Eğitim Durumuna Göre Frekans Tablosu

Sınıf	Frekans	Yüzde (%)
Okuryazar	14	4,4
İlkokul	203	64,4
Ortaokul	29	9,2
Lise	43	13,7
Önlisans	7	2,2
Lisans	19	6,0
Toplam	315	100

Tablo 7' ye göre örneklemdaki üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim durumları bakımından 14'ünün (%4,4) okuryazar, 203'ünün (%64,4) ilkokul, 29'unun (%9,2) ortaokul, 43'ünün (%13,7) lise, 7'sinin (%2,2) önlisans, 19'unun (%6,0) lisans olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Babanın Eğitim Durumuna Göre Frekans Tablosu

Sınıf	Frekans	Yüzde (%)
Okuryazar	4	1,3
İlkokul	115	36,5
Ortaokul	43	13,7
Lise	56	17,8
Önlisans	15	4,8
Lisans	82	26,0
Toplam	315	100

Tablo 8'e göre örneklemdaki üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim durumları bakımından 4'ünün (%1,3) okuryazar, 115'inin (%36,5) ilkokul, 43'ünün (%13,7) ortaokul, 56'sının (%17,8) lise, 15'inin (%4,8) önlisans, 82'sinin (%26,0) lisans olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Sosyo- Ekonomik Düzeyine İlişkin Frekans Tablosu

Sınıf	Frekans	Yüzde (%)
Düşük	9	2,9
Orta	261	82,9
Yüksek	43	13,7
Çok Yüksek	2	0,6
Toplam	315	100

Tablo 9'e göre örneklemdaki üniversite öğrencilerinin ailelerinin sosyo – ekonomik düzeyi bakımından 9'unun (%2,9) düşük, 261'inin (%82,9) orta, 43'ünün (%13,7) yüksek, 2'sinin (%0,6) çok yüksek olduğu görülmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Verileri toplamak amacıyla daha önce tesadüfî olarak belirlenen örneklem grubundaki anabilim dallarına ölçeklerin uygulanacağı saatler belirlenmiştir. Uygun saatlerde araştırma grubuna Dilmaç & Arıca (2012) Değerler Ölçeği ile Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate (1990) tarafından geliştirilen Çok Boyutlu

Mükemmeliyetçilik Ölçeği birlikte uygulanmıştır. Öğrencilerin kişisel bilgilerini elde etmek için ayrıca kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Uygulama 2013-2014 eğitim öğretim yılında yapılmıştır. Uygulamadan önce ölçeklerle ilgili bilgi verilmiş ve yönergeler okunmuştur. Uygulama yaklaşık 20-25 dakika sürmüş ve uygulama sırasında sorulan sorular uygulamacı tarafından cevaplanmıştır.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin tanıtıcı bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ)

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği öğrencilerin mükemmeliyetçilik eğilimlerini belirlemek amacıyla Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate(1990) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Smith Koleji kız öğrencileri ile yapılmış olup toplam iç güvenilirlik katsayısı .90 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt ölçeklerinin güvenilirlik katsayıları .77 ile .93 arasında değişmektedir.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği Özbay ve Mısırlı-Taşdemir (2003) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin özgün formundaki yapı Türkçe'ye uyarlama çalışmasında doğrulanmıştır. Buna dayalı olarak 489 fen lisesi öğrencisi üzerinde gerçekleştirilen uyarlama çalışmasında toplam 35 madde orijinal ölçeğe benzer şekilde (4. ve 34. maddeler hariç) 6 faktör (“düzen”, “davranışlardan şüphe”, “anne baba eleştirileri”, “hatalara aşırı ilgi”, “anne baba beklentileri”, “kişisel standartlar”) altında toplanmıştır. Yapılan çalışma sonrasında ölçeğin, toplam varyansın %47,8'ini açıkladığı ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının .83 olduğu görülmüştür. Ayrıca alt boyutların Cronbach alfa iç tutarlılık katsayılarının .63 ile .87 arasında değiştiği ifade edilmektedir. Ayrıca Kağan (2011) tarafından 492 üniversite öğrencisi ile yapılan çalışma sonucunda ölçeğin altı boyutlu yapısının üniversite öğrencilerinden oluşan grupta da doğrulandığı bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin toplamı için hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .91, alt ölçekler için

hesaplanan değerin de orijinal ölçek değerlerine benzer şekilde .64 ile .94 değerleri arasında değiştiği görölmüştür.

Ölçek 5’li likert tipi olup “1 Kesinlikle Katılmıyorum”, “2 Katılmıyorum”, “3 Kararsızım”, “4 Katılıyorum”, “5 Kesinlikle Katılıyorum” şeklindeki seçeneklerden oluşmaktadır. 35 maddeden oluşan ölçekten alınabilecek en yüksek puan 175, en düşük puan ise 35’tir. Ölçeğin alt boyutlarından “*Hatalara aşırı ilgi*” boyutu, hatalar karşısında olumsuz tepkiler verme ve onları başarısızlık ile eşit tutma; “*davranışlardan şüphe duyma*” boyutu, performansın yeterliğine dair şüphe duyma; “*kişisel standartlar*” boyutu, karşılanamayacak düzeyde çok yüksek standartlar belirleme ve bu standartlar ile kendiliği değerlendirme; “*anne baba beklentileri*” boyutu, anne ve babaların yüksek beklentilere sahip oldukları yönündeki algılar; “*anne baba eleştirileri*” boyutu, anne ve babaların aşırı derecede eleştirel olduklarına yönelik algılar ve son olarak “*düzen*” boyutu, düzenin ve organizasyonun önemine aşırı vurgu yapma ile ilgili maddeler içermektedir. “*Kişisel standartlar*” ve “*düzen*” boyutlarının dışındaki tüm boyutlar olumsuz ruh sağlığı özelliklerini ölçen boyutlar olarak tanımlanmaktadır. Her bir boyutun içerdęi maddeler şunlardır;

Hatalara Aşırı İlgi: 9, 10, 13, 14, 18, 21, 23, 25 ve 34. maddeler

Davranışlardan Şüphe Duyma: 17, 28, 32 ve 33. maddeler

Anne Baba Beklentileri: 1, 11, 15, 20 ve 26. Maddeler

Anne Baba Eleştirileri: 3, 5, 22 ve 35. Maddeler

Düzen : 2, 7, 8, 27, 29 ve 31. Maddeler

Kişisel Standartlar: 4, 6,12, 16, 19, 24 ve 30. Maddeler

3.3.2. Değerler Ölçeği

Ölçek, Dilmaç ve Arıcaık (2012) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 39 değerden ve 9 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; toplumsal değerler (social values),

kariyer değerleri (career values), entelektüel değerler (intellectual values), maneviyat (spiritual values), materyalistik değerler (materialistic values), insan onuru (honor of humanity), romantik değerler (romantic values), özgürlük (freedom) ve fütüvvet (Futuwwat/munificience-courage) olarak sıralanmaktadır. Toplumsal değerler alt boyutunu; yardımseverlik, tevazu (alçakgönüllülük), toplumsal huzur, nezaket, saygı, yaşam hakkı, sorumluluk, tutarlılık (davranışlarında), hoşgörü, öz disiplin maddeleri oluşturmaktadır. Kariyer değerleri alt boyutunu; kalite, kariyer, itibar/saygınlık, eğitim, dış disiplin maddeleri; entellektüel değerler alt boyutunu; beden sağlığı, akıl/ruh sağlığı, bilgi, çalışma, başarı, kişisel gelişim maddeleri; maneviyat alt boyutunu; ibadet, din/iman, inanç/ideoloji, iç huzuru maddeleri; materyalistik değerler alt boyutunu; para, mal/mülk, statü maddeleri; insan onuru alt boyutunu; namus, şeref/onur, adalet (hakkaniyet) maddeleri; romantik değerler alt boyutunu; aşk, eş/sevgili, haz/zevk maddeleri; özgürlük alt boyutunu; özgürlük/bağımsızlık, kültür, emek maddeleri ve son olarak fütüvvet alt boyutunu; cömertlik ve cesaret maddeleri oluşturmaktadır.

Likert tipi olarak hazırlanan ölçekte 0'dan 9'kadar dereceleme kullanılmıştır. Her madde "hiç önemli değil" yanıtı ile "çok önemli" yanıtı arasında önemsizden önemliye doğru onlu dereceleme ile yapılmış; her seçeneğe en olumsuzdan en olumluya doğru 0'dan 9'a kadar puan verilmiştir.

Değerler ölçeğinin geçerlilik güvenirlik çalışmasında öncelikle tüm değer ifadeleri için temel bileşenler analizi bağlamında açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizinde ölçeğin toplam varyansın %64.74'ünü açıklayacak şekilde dokuz faktör altında toplandığı görülmüştür. Kaiser-Meyer-Olkin örneklem uygunluğu değeri .910 ve Bartlett Sphericity Testi yaklaşık Ki-Kare değeri 9133,26 ($p < .001$) olarak bulunmuştur. Adalet/Hakkaniyet (.466) dışındaki tüm değerlerin ortak varyansı .50 ile .80 arasında değişmektedir.

Değerler Ölçeğinin faktörler bazında Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayıları da hesaplanmıştır. Analiz sonucunda "Toplumsal Değerler" için .90, "Kariyer Değerleri" için .80, "Entelektüel Değerler" için .78, "Maneviyat" için .81,

“Materyalistik Değerler” için .78, “İnsan Onuru” için .61, “Romantik Değerler” için .66, “Özgürlük” için .65 ve “Fütüvvet” için de .63 olarak hesaplanmıştır (Dilmaç ve Arıcak, 2012).

Sonuç olarak, Değerler Ölçeği'nin psikometrik bulguları, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu yönündedir.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada, örnekleme alınan katılımcıları tanıtıcı bazı bilgileri öğrenmek ve denencelere ilişkin değişkenler hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından bir kişisel bilgi formu oluşturulmuştur.

Kişisel bilgi formunda katılımcıları tanımaya yönelik olarak cinsiyeti, yaşı, anne ve babanın öğrenim durumu, sosyo-ekonomik durumu, kardeş sayısı ve yerleşim yeri ile ilgili sorular sorulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

İlk aşamada ölçekler ayrı ayrı değerlendirilmiş, ölçekleri eksik ya da yanlış olan öğrenciler örneklemden çıkarılmıştır. Bunun sonucunda çalışma grubu için 318 üniversite öğrencisinin puanları değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmada veri toplama araçlarından elde edilen veriler SPSS 15.00 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçiliği ile sahip oldukları değerler arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla yapılan analizlerin sonuçları tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 10. Değerler ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeğinden Alınan Puanlar Arasındaki Korelasyon katsayısı

Değişken	Düzen	Hatalara Aşırı İlgisi	Davranışlardan Şüphe	Aile Beklentisi	Ailesel Eleştiri	Kişisel Standartlar	Mükemmeliyetçilik Toplam
Toplumsal Değerler	.286**	-.040	-.035	.020	-.104	.121*	.074
Kariyer Değerleri	.171**	.108	.011	.181**	-.028	.250**	.191**
Entelektüel Değerler	.239**	.041	-.061	.105	-.064	.256**	.142*
Maneviyat	.327**	-.084	-.081	-.009	-.177**	.094	.032
Materyalistik Değerler	.057	.103	.052	.133*	.047	.095	.129*
İnsan Onuru	.285**	.009	.027	.065	-.083	.150**	.130*
Romantik Değerler	-.057	-.003	-.046	.050	-.017	.095	.002
Özgürlük	.114*	-.022	-.022	.063	-.046	.153**	.065
Fütüvvet	.113*	.028	-.051	.076	.009	.173**	.089
Değerler Toplam	.250**	.018	-.034	.100	-.080	.208**	.129*

*p<0.05, **p<0.01

Tablo 10 incelendiğinde, Değerler Ölçeğinin Toplumsal Değer alt boyutu ile düzen ($r=.286$, $p<0.01$), kişisel standartlar ($r=.121$, $p<0.05$) arasında düşük ve orta düzeylerde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Toplumsal değer ile hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentisi, ailesel eleştiri, kişisel standartlar ve toplam mükemmeliyetçilik alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Değerler Ölçeğinin Kariyer Değeri alt boyutu ile kişisel standartlar ($r=.250$, $p<0.01$), aile beklentisi ($r=.181$, $p<0.01$), düzen ($r=.171$, $p<0.01$), mükemmeliyetçilik toplam ($r=.191$, $p<0.01$), alt boyutları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon gözlenmektedir. Kariyer değeri alt boyutu ile hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, ailesel eleştiri, kişisel standartlar alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmemektedir

Değerler Ölçeğinin Entelektüel Değer alt boyutu ile kişisel standartlar ($r=.256$, $p<0.01$), düzen ($r=.239$, $p<0.01$), mükemmeliyetçilik toplam ($r=.142$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmektedir. Entelektüel Değer alt boyutu ile hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentisi, ailesel eleştiri alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Değerler Ölçeğinin Maneviyat alt boyutu ile düzen ($r=.239$, $p<0.01$) alt boyutu arasında pozitif yönde aile eleştirileri ($r= -.177$, $p<0.01$) alt boyutu arasında ise negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmektedir. Maneviyat alt boyutu ile düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentisi ve mükemmeliyetçilik toplam puan alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Değerler Ölçeğinin Materyalistik Değer alt boyutu ile aile beklentisi ($r=.133$, $p<0.05$), mükemmeliyetçilik toplam ($r=.129$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon görülmektedir. Materyalistik Değer alt boyutu ile düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentisi ve kişisel standartlar alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Değerler Ölçeğinin İnsan Onuru alt boyutu ile düzen ($r=.285$, $p<0.01$), kişisel standartlar ($r=.150$, $p<0.01$) alt boyutları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon görülmektedir. İnsan Onuru alt boyutu ile düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentisi ve mükemmeliyetçilik toplam puan alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Değerler Ölçeğinin Romantik Değer alt boyutu ile mükemmeliyetçilik ölçeğinin hiçbir alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Değerler Ölçeğinin Özgürlük alt boyutu ile kişisel standartlar ($r=.153$, $p<0.01$), düzen ($r=.114$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon görülmektedir. Özgürlük alt boyutu ile hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentisi, aile eleştirileri ve mükemmeliyetçilik toplam puan alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Değerler Ölçeğinin Fütüvvet alt boyutu ile kişisel standartlar ($r=.173$, $p<0.01$), düzen ($r=.113$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon görülmektedir. Fütüvvet alt boyutu ile hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentisi, aile eleştirileri ve mükemmeliyetçilik toplam puan alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Toplam Değer puanları ile düzen ($r=.250$, $p<0.01$), kişisel standartlar ($r=.208$, $p<0.01$) ve mükemmeliyetçilik toplam ($r=.129$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon görülmektedir. Toplam Değer puanı ile hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentisi, aile eleştirileri alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Tablo 11. Değerler Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	<i>B</i>	<i>SH_B</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Düzen	.617	.142	.264	4.344	.000
Hat. İlgi	.047	.158	.027	.296	.767
Dav. Şüphe	-.080	.223	-.026	-.359	.720
Aile Bekl.	-.065	.175	-.025	-.370	.711
Aile Elş.	-.188	.249	-.054	-.755	.451
Kiş. Standartlar	.167	.194	.061	.861	.390
<i>R</i> = .298 <i>R</i>² = .089					
<i>F</i>_(6,306) = 4,987 <i>p</i> = .000					

Değerler Ölçeğinin Alt Boyutlarından Toplumsal Değerin Yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Tablo 11) incelendiğinde, düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri, aile eleştirileri ve kişisel standartlarla birlikte toplumsal değeri anlamlı düzeyde yordadığı gözlenmektedir ($F(6, 306) = 4,987, p < .001$).

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklamasına yönelik toplam varyansa (R^2) göre, bağımsız değişkenler hep birlikte Toplumsal Değer alt ölçeğindeki toplam varyansın yaklaşık %9'unu açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenler üzerindeki görece önem sırasını gösteren standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde ise, Toplumsal Değerin en güçlü yordayıcısının Düzen ($\beta = .264$) olduğu, bunu sırasıyla Kişisel Standartlar ($\beta = .061$), Aile Eleştirileri ($\beta = .054$), Hatalara Aşırı İlgi ($\beta = .027$), Davranışlardan Şüphe ($\beta = -.026$), Aile Beklentileri ($\beta = -.025$) değişkenlerinin izlediği görülmektedir.

Tablo 12. Değerler Ölçeğinin Kariyer Değeri Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	<i>B</i>	<i>SH_B</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Düzen	.147	.088	.102	1.676	.095
Hat. İlgi	.150	.098	.139	1.529	.127
Dav. Şüphe	-.175	.138	-.094	-1.273	.204
Aile Bekl.	.160	.108	.101	1.483	.139
Aile Elş.	-.242	.154	-.113	-1.573	.117
Kiş. Standartlar	.253	.120	.150	2.113	.035
<i>R</i> = .301 <i>R</i>² = .090					
<i>F</i>_(6,306) = 5,063 <i>p</i> = .000					

Değerler Ölçeğinin Alt Boyutlarından Kariyer Değerlerinin Yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Tablo 12) incelendiğinde, düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri, aile eleştirileri ve kişisel standartlarla birlikte kariyer değeri anlamlı düzeyde yordadığı gözlenmektedir ($F(6, 306) = 5,063, p < .001$).

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklamasına yönelik toplam varyansa (R^2) göre, bağımsız değişkenler hep birlikte Kariyer Değeri alt ölçeğindeki toplam varyansın yaklaşık %9'unu açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenler üzerindeki görece önem sırasını gösteren standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde ise, Kariyer Değerinin en güçlü yordayıcısının Kişisel Standartlar ($\beta = .150$) olduğu, bunu sırasıyla Hatalara Aşırı İlgi ($\beta = .139$), Aile Eleştirileri ($\beta = -.113$), Düzen ($\beta = .102$), Aile Beklentileri ($\beta = .101$), Davranışlardan Şüphe ($\beta = -.094$) değişkenlerinin izlediği görülmektedir.

Tablo 13. Değerler Ölçeğinin Entelektüel Değer Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	<i>B</i>	<i>SH_B</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Düzen	.243	.087	.169	2.811	.005
Hat. İlgi	.112	.096	.104	1.161	.247
Dav. Şüphe	-.276	.136	-.148	-2.032	.043
Aile Bekl.	.001	.107	.001	.010	.992
Aile Elş.	-.130	.152	-.061	-.857	.392
Kiş. Standartlar	.342	.118	.204	2.898	.004
<i>R</i> = .330 <i>R</i>² = .109					
<i>F</i>_(6,306) = 6,221 <i>p</i> = .000					

Değerler Ölçeğinin Alt Boyutlarından Entelektüel Değerlerinin Yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Tablo 13) incelendiğinde, düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri, aile eleştirileri ve kişisel standartlarla birlikte entelektüel değeri anlamlı düzeyde yordadığı gözlenmektedir ($F(6, 306) = 6,221, p < .001$).

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklamasına yönelik toplam varyansa (R^2) göre, bağımsız değişkenler hep birlikte Entelektüel Değer alt ölçeğindeki toplam varyansın yaklaşık %11'ini açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenler üzerindeki görece önem sırasını gösteren standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde ise, Entelektüel Değerin

en güçlü yordayıcısının Kişisel Standartlar ($\beta = .204$) olduğu, bunu sırasıyla Düzen ($\beta = .169$), Davranışlardan Şüphe ($\beta = -.148$), Hatalara Aşırı İlgi ($\beta = .104$), Aile Eleştirileri ($\beta = -.061$), Aile Beklentileri ($\beta = .001$) değişkenlerinin izlediği görülmektedir.

Tablo 14. Değerler Ölçeğinin Maneviyat Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	<i>B</i>	<i>SH_B</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Düzen	.367	.072	.305	5.120	.000
Hat. İlgi	.056	.080	.063	.704	.482
Dav. Şüphe	-.088	.112	-.057	-.785	.433
Aile Bekl.	-.028	.088	-.021	-.315	.753
Aile Elş.	-.214	.126	-.120	-1.706	.089
Kiş. Standartlar	.033	.098	.023	.335	.738
<i>R</i> = .352 <i>R</i>² = .124					
<i>F</i>_(6,306) = 7,221 <i>p</i> = .000					

Değerler Ölçeğinin Alt Boyutlarından Maneviyatın Yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Tablo 14) incelendiğinde, düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri, aile eleştirileri ve kişisel standartlarla birlikte maneviyet değerini anlamlı düzeyde yordadığı gözlenmektedir ($F(6, 306) = 7,221, p < .001$).

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklamasına yönelik toplam varyansa (R^2) göre, bağımsız değişkenler hep birlikte Maneviyat alt ölçeğindeki toplam varyansın yaklaşık %12'sini açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenler üzerindeki görelî önem sırasını gösteren standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde ise, Maneviyatın en güçlü yordayıcısının Düzen ($\beta = .305$) olduğu, bunu sırasıyla Aile Eleştirileri ($\beta = -.120$), Hatalara Aşırı İlgi ($\beta = .063$), Davranışlardan Şüphe ($\beta = -.057$), Kişisel Standartlar ($\beta = .023$), Aile Beklentileri ($\beta = -.021$) değişkenlerinin izlediği görülmektedir.

Tablo 15. Değerler Ölçeğinin Materyalistik Değer Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH _B	β	t	p
Düzen	.057	.073	.049	.776	.439
Hat. İlgı	.086	.082	.099	1.058	.291
Dav. Şüphe	-.040	.115	-.027	-.349	.727
Aile Bekl.	.133	.090	.105	1.478	.140
Aile Elş.	-.053	.128	-.031	-.414	.679
Kiş. Standartlar	-.010	.100	-.008	-.103	.918

R = .152 R² = .023
F_(6,306) = 1,204 p = .304

Değerler Ölçeğinin Alt Boyutlarından Materyalistik Değerin Yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Tablo 15) incelendiğinde yordayıcı değişken olarak belirlenen tüm değişkenlerin birlikte Materyalistik Değer alt boyutunu anlamlı düzeyde yordamadığı ($F(6, 306) = 1,204, p > .001$) ve materyalistik değer varyansının yaklaşık % 2'sini açıkladığı gözlenmektedir.

Tablo 16. Değerler Ölçeğinin İnsan Onuru Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH _B	β	t	p
Düzen	.187	.044	.260	4.273	.000
Hat. İlgı	.022	.049	.041	.448	.655
Dav. Şüphe	.025	.069	.027	.370	.712
Aile Bekl.	.007	.054	.009	.131	.896
Aile Elş.	-.082	.077	-.077	-1.067	.287
Kiş. Standartlar	.051	.060	.060	.851	.395

R = .304 R² = .092
F_(6,306) = 5,195 p = .000

Değerler Ölçeğinin Alt Boyutlarından İnsan Onurunun Yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Tablo 16) incelendiğinde, düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri, aile eleştirileri ve kişisel standartlarla

birlikte insan onuru alt boyutunu anlamlı düzeyde yordadığı gözlenmektedir ($F(6, 306) = 5,195, p < .001$).

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklamasına yönelik toplam varyansa (R^2) göre, bağımsız değişkenler hep birlikte İnsan Onuru alt ölçeğindeki toplam varyansın yaklaşık %9'unu açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenler üzerindeki görece önem sırasını gösteren standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde ise, İnsan Onurunun en güçlü yordayıcısının Düzen ($\beta = .260$) olduğu, bunu sırasıyla Aile Eleştirileri ($\beta = -.077$), Kişisel Standartlar ($\beta = .060$), Hatalara Aşırı İlgisi ($\beta = .041$), Davranışlardan Şüphesi ($\beta = .027$), Aile Beklentileri ($\beta = .009$) değişkenlerinin izlediği görülmektedir.

Tablo 17. Değerler Ölçeğinin Romantik Değer Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH_B	β	t	p
Düzen	-.145	.074	-.123	-1.958	.051
Hat. İlgisi	-.041	.082	-.047	-.496	.620
Dav. Şüphesi	-.084	.116	-.055	-.727	.468
Aile Bekl.	.049	.091	.038	.537	.592
Aile Elş.	-.053	.130	-.030	-.409	.683
Kiş. Standartlar	.204	.101	.149	2.027	.044

$R = .162$ $R^2 = .026$
 $F_{(6,306)} = 1,371$ $p = .226$

Değerler Ölçeğinin Alt Boyutlarından Romantik Değerin Yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Tablo 17) incelendiğinde yordayıcı değişken olarak belirlenen tüm değişkenlerin birlikte Romantik Değer alt boyutunu anlamlı düzeyde yordamadığı ($F(6, 306) = 1,371, p > .001$) ve romantik değer varyansının yaklaşık % 3'ünü açıkladığı gözlenmektedir.

Tablo 18. Değerler Ölçeğinin Özgürlük Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH _B	β	t	P
Düzen	.035	.047	.047	.759	.448
Hat. İlgı	-.047	.052	-.085	-.908	.365
Dav. Şüphe	-.005	.073	-.005	-.072	.942
Aile Bekl.	.014	.057	.017	.239	.812
Aile Elş.	-.018	.082	-.017	-.224	.823
Kiş. Standartlar	.151	.064	.173	2.373	.018
R	= .190	R² = .036			
F_(6,306)	=1,914	p = .078			

Değerler Ölçeğinin Alt Boyutlarından Özgürlük Değerinin Yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Tablo 18) incelendiğinde yordayıcı değişken olarak belirlenen tüm değişkenlerin birlikte Özgürlük alt boyutunu anlamlı düzeyde yordamadığı ($F(6, 306) = 1,371, p > .001$) ve özgürlük varyansının yaklaşık % 4'ünü açıkladığı gözlenmektedir.

Tablo 19. Değerler Ölçeğinin Fütüvvet Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH _B	β	t	p
Düzen	.037	.035	.065	1.040	.299
Hat. İlgı	.008	.039	.018	.194	.846
Dav. Şüphe	-.087	.056	-.119	-1.575	.116
Aile Bekl.	-.004	.044	-.006	-.085	.932
Aile Elş.	.034	.062	.040	.540	.590
Kiş. Standartlar	.109	.048	.165	2.264	.024
R	= .202	R² = .041			
F_(6,306)	=2,169	p = .046			

Değerler Ölçeğinin Alt Boyutlarından Fütüvvetin Yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Tablo 19) incelendiğinde düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri, aile eleştirileri ve kişisel standartlarla birlikte

insan onuru alt boyutunu anlamlı düzeyde yordadığı gözlenmektedir ($F(6, 306) = 2,169, p < .001$).

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklamasına yönelik toplam varyansa (R^2) göre, bağımsız değişkenler hep birlikte Fütüvvet alt ölçeğindeki toplam varyansın yaklaşık %4'ünü açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenler üzerindeki görelî önem sırasını gösteren standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) incelendiğinde ise, Fütüvvetin en güçlü yordayıcısının Kişisel Standartlar ($\beta = .165$) olduğu, bunu sırasıyla Davranışlardan Şüphes ($\beta = -.119$), Düzen ($\beta = .065$), Aile Eleştirileri ($\beta = .040$), Hatalara Aşırı İlgi ($\beta = .018$), Aile Beklentileri ($\beta = -.006$) değişkenlerinin izlediği görülmektedir.

Tablo 20. Değerler Ölçeğinin Toplam Değer Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH_B	β	t	p
Düzen	1.546	.489	.192	3.161	.002
Hat. İlgi	.393	.545	.065	.720	.472
Dav. Şüphes	-.811	.767	-.078	-1.058	.291
Aile Bekl.	.268	.602	.030	.445	.656
Aile Elş.	-.948	.857	-.080	-1.105	.270
Kiş. Standartlar	1.300	.667	.138	1.949	.052

$R = .300$ $R^2 = .090$
 $F_{(6,306)} = 5,039$ $p = .000$

Toplam Değerin Yordanmasına ilişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları (Tablo 20) incelendiğinde, düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphes, aile beklentileri, aile eleştirileri ve kişisel standartlarla birlikte toplam değeri anlamlı düzeyde yordadığı gözlenmektedir ($F(6, 306) = 5,039, p < .001$).

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklamasına yönelik toplam varyansa (R^2) göre, bağımsız değişkenler hep birlikte Toplam Değer alt ölçeğindeki toplam varyansın yaklaşık %9'unu açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenler üzerindeki görelî önem sırasını gösteren standardize edilmiş regresyon

katsayıları (β) incelendiğinde ise, Toplam Değerin en güçlü yordayıcısının Düzen ($\beta = .192$) olduğu, bunu sırasıyla), Kişisel Standartlar($\beta = .138$), Aile Eleştirileri ($\beta = -.080$), Davranışlardan Şüphe($\beta = -.078$), Hatalara Aşırı İlgi ($\beta = .065$), Aile Beklentileri ($\beta = .030$) değişkenlerinin izlediği görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde korelasyon ve regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın alt problemlerine paralel şekilde tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Mükemmeliyetçilik alt boyutları (düzen, davranışlardan şüphe, anne baba eleştirileri, hatalara aşırı ilgi, anne baba beklentileri, kişisel standartlar) ile değer alt boyutları (toplumsal değer, kariyer değeri, entelektüel değer, maneviyat, materyalistik değer, insan onuru, romantik değer, özgürlük, fütüvvet) arasındaki ilişki düzeyleri incelenmiştir. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde üniversite öğrencilerinin insani değerleri ile mükemmeliyetçilik alt boyutları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenmiştir. Yani öğrencilerin mükemmeliyetçilik alt boyutlarından aldıkları puanlar arttıkça değer alt ölçeğinde yer alan değer düzeyleri de aynı yönde artmaktadır. Ayrıca mükemmeliyetçilik alt boyutları insani değerlerin anlamlı yordayıcılarıdır. Değerlerin en güçlü yordayıcısının düzen olduğu bunu sırasıyla kişisel standartlar, aile eleştirileri, davranışlardan şüphe, hatalara aşırı ilgi, aile beklentileri değişkenlerinin izlediği görülmektedir.

Sonuçlar daha özelden değerlendirildiğinde, değer alt boyutlarından toplumsal değerlerin en güçlü yordayıcısının düzen, bunu sırasıyla kişisel standartlar, aile eleştirileri, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri değişkenlerinin izlediği görülmektedir. Toplumsal değer alt boyutu ile düzen ve kişisel standartlar alt boyutları arasında düşük ve orta düzeylerde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler gözlenmektedir. Ölçekte, toplumsal değerler alt boyutunu; yardımseverlik, tevazu (alçakgönüllülük), toplumsal huzur, nezaket, saygı, yaşam hakkı, sorumluluk, tutarlılık (davranışlarında), hoşgörü, öz disiplin maddeleri oluşturmaktadır. Maddeler açısından baktığımız zaman da toplumsal değerlerin düzen ve kişisel standartlarla bağlantılı olduğu görülmektedir.

Gömlüksiz'in (2007) yapmış olduğu araştırma sonucunda, geleneksel toplumsal değerlerin kız öğrenciler tarafından daha fazla benimsendiği bulunmuştur. Kız öğrencilerin çevre konularına daha duyarlı oldukları, yine sorumluluk sahibi olmak, dürüstlük gibi davranışların kadınlar tarafından daha fazla benimsendiği bulunmuştur. Genel anlamda baktığımızda tertip, temizlik, düzen gibi davranışların da erkeklere oranla kadınlarda daha baskın olması araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırma bulgusuna göre, Kariyer Değerinin en güçlü yordayıcısının kişisel standartlar olduğu, bunu sırasıyla hatalara aşırı ilgi, aile eleştirileri, düzen, aile beklentileri, davranışlardan şüphe değişkenlerinin izlediği görülmektedir. Kariyer değeri ile düzen, anne baba beklentisi ve kişisel standartlar alt boyutları arasında orta düzeylerde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler gözlenmektedir. Ölçekte, kariyer değerleri alt boyutunu; kalite, kariyer, itibar/saygınlık, eğitim, dış disiplin maddeleri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin düzenli olması, kişisel standartlarının ve ailelerinin onlardan beklentilerinin yüksek olması öğrencilerin kariyere verdikleri değeri artırmaktadır.

Nitekim Batur ve Adıgüzel (2015)' in yapmış olduğu çalışmada fen lisesi öğrencilerinin kariyer tercihlerinde bulunurken seçimlerine yapılan müdahaleler araştırılmış ve en büyük etki aile etkisi olarak bulunmuştur. Bireylerin kariyer değerlerinin oluşmasında en büyük etkinin aile faktörü olması yine aynı şekilde kariyer tercihinde müdahalenin en fazla aileden gelmesi sonucu ile bireyin hayatındaki aile faktörünün önemi ortaya çıkmıştır.

Yine Işık (2013) in yapmış olduğu çalışmada mesleki sonuç beklentisi ile aile desteği arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bulunan sonuç doğrultusunda öğrencilerin mesleki sonuç beklentilerini arttırmaya yönelik yapılması planlanan müdahalelerde aile desteğinin ve ailelere yönelik etkinliklere de yer verilmesinin önemine vurgu yapılmıştır.

Kariyer yaşam boyu devam eden bir süreçtir ve sadece bir meslek seçmek değildir ki bir meslek seçmekle de tamamlanmaz. Kariyer 'çalışan' olmanın yanında toplumda üstlenilen bütün rolleri ve bu rolleri oynarken bireyin kendine özgü

uyumunu ve gelişimini ifade eden bir kavramdır (Yeşilyaprak, 2011). Bireyin rolleri doğumuyla başlamakta ve rollerine göre bir takım değerleri de oluşmakta ve gelişmektedir. Zamanla şekillenen değerler bireylerin kariyerinin şekillenmesinde, kariyer tercihlerinde bulunmasında son derece etkilidir. Bireylerin kariyer değerlerinin oluşmasında içerisinde büyüüp yetiştikleri sosyokültürel ortam, ailenin ekonomik durumu, ebeveyn meslekleri, eğitim görülen alana, iş ve staj tecrübeleri, bireyin kendi yetenek, istek, ihtiyaç ve beklentileri, kişilik özellikleri gibi birçok faktör etkilidir (Batur ve Adıgüzel, 2015). Yapılan araştırmada da bu özelliklerle ilişkili olan düzen, kişisel standartlar ve aile beklentileri değişkenleri anlamlı yordayıcı olarak bulunmuştur.

Yine Soysal ve Söylemez (2014)' in İİBF öğrencileri ile yaptıkları araştırmada, İİBF öğrencilerinin gelecekle ilgili yapmış oldukları bireysel kariyer planlamalarını mesleğin kişisel özelliklere ve yeteneklere uygunluğu, mesleğin gerektirdiği bilgi düzeyi ve kapasite gibi kişisel özellik ve yeteneklerin; mesleğin saygın bir meslek olması, yükselme imkanları sunması ve geçerliliğini ileride de koruyacak olması gibi meslek saygınlığının; mesleğin yüksek kazancının olması, güvenli bir geleceğinin olması, mesleğin sağladığı özel sağlık hizmetleri ve sosyal güvenceler ve iş bulma imkanlarının yüksek olması gibi ekonomik faktörlerin; ülkenin içinde bulunduğu durum, gelecekteki durumu, ekonomik ve politik gelişmeler gibi güncel gelişmelerin etkilediği ve kariyerlerinde önemli bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bulgular kişisel standartların kariyer değerini etkilediği bulgusuyla paralellik göstermektedir.

Diğer bir değer alt boyutu olan Entelektüel değer en güçlü yordayıcısının kişisel standartlar olduğu, bunu sırasıyla düzen, davranışlardan şüphe, hatalara aşırı ilgi, aile eleştirileri, aile beklentileri değişkenlerinin izlediği görülmektedir. Entelektüel değer ile kişisel standartlar ve düzen alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler gözlenmektedir. Entelektüel değerler alt boyutunu; beden sağlığı, akıl/ruh sağlığı, bilgi, çalışma, başarı, kişisel gelişim maddeleri oluşturmaktadır. Entelektüel değer maddelerine bakıldığı zaman

düzenli ve kişisel standartları yüksek olan kişilerin entelektüel değerlerinin de yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

Araştırma sonucuna benzer şekilde, Aluja ve Garcia (2004)' nın araştırmasında 5 boyutlu kişilik modeli ile sosyal değerler arasındaki ilişki sınanmıştır. Entelektüellik kişilik alt boyutu ile sosyal güç değeri arasında ve entelektüellik kişilik alt boyutu ile düzen değeri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Keskin ve Sağlam (2014) ın 'Sınıf Öğretmeni Adaylarının İnsani Değerlere Sahip Olma Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi' başlıklı çalışması sonucunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre insani değerlere sahip olma düzeylerine ait görüşlerinin entellektüel değerler, maneviyat ve özgürlük boyutlarında kadınlar lehine; sınıf düzeyine göre maneviyat boyutunda 2. ve 3. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Diğer taraftan sosyo ekonomik kültürel duruma göre sınıf öğretmeni adaylarının sahip oldukları insani değerlerin hiçbir boyutta farklılaşmadığını vurgulamışlardır.

Yapılan araştırma sonucunda maneviyatın en güçlü yordayıcısının düzen olduğu, bunu sırasıyla aile eleştirileri, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, kişisel standartlar, aile beklentileri değişkenlerinin izlediği görülmektedir. Maneviyat ile düzen alt boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki görülürken, anne baba eleştirisi alt boyutu ile negatif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmektedir. Ölçekte, maneviyat alt boyutunu; ibadet, din/iman, inanç/ideoloji, iç huzuru maddeleri oluşturmaktadır. İbadetleri yerine getirme, inanç ve ideolojilere uygun davranışlarda bulunmanın belli bir düzeni gerektirmesi açısından bakıldığında maneviyat ile düzen arasındaki ilişki daha kolay anlaşılabilir.

Konu ile ilgili bir araştırmada Crosby, Bates ve Twohig (2011), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ile dindarlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada uyumlu mükemmeliyetçilik eğilimi ile uyumlu dindarlık arasında,

uyumsuz mükemmeliyetçilik eğiliminin ise uyumsuz dindarlık ile arasında pozitif bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır.

Yine Flett ve diğerleri (2008), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ve aşırı içki içme eğilimleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmada, aşırı içki içme eğilimi sergileyen üniversite öğrencilerinin ebeveysel eleştiri düzeylerinin yüksek, kendine odaklı mükemmeliyetçilik düzeylerinin ise düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca bu öğrencilerin kişisel standart düzeylerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgular aşırı içki kullanımının otoriter ebeveyn tutumlarına karşı sergilenen bir tepki biçimi olduğunu göstermiştir. Bu sonuç manevi değerler ile aile eleştirileri arasındaki negatif yönlü ilişkinin sebebinin açıklar niteliktedir.

Başka bir değer olan materyalistik değerlerin en güçlü yordayıcısının aile beklentileri olduğu, bunu sırasıyla hatalara aşırı ilgi, düzen, aile eleştirileri, davranışlardan şüphe, kişisel standartlar değişkenlerinin izlediği görülmektedir. Materyalistik değer ile aile beklentisi arasında düşük düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenmektedir. Ölçekte, materyalistik değerler alt boyutunu; para, mal/mülk, statü maddeleri oluşturmaktadır. Bir bireyin bu değerlere önem veriyor olması, daha bireysel düşündüğünü, ekonomik çıkarlarını ya da statüsünü ön planda tuttuğunu düşündürmektedir. Araştırma sonucu öğrenciler üzerinde yüksek düzeyde aile beklentilerinin olmasının, yüksek statü beklentilerinin materyalistik değerleri artırdığını göstermiştir.

Materyalizm çağımızın en önemli sorunlarından biridir. Kilbourne ve Pickett (2007) materyalizmin çevreye karşı sorumlu davranışlarla ilişkisini incelemiş ve artan materyalist yaşam tarzının çevre sorunlarına duyulan kaygıyı azalttığını ortaya koymuştur. Yine Torlak ve Tilkay (2009) materyalist eğilim ile bireylerin ahlâkının olumsuz sayılabilecek eylemleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığını ortaya koymuştur. Literatürde bireylerin artan materyalist eğilimlerinin, doğrudan veya dolaylı nedenlerini araştıran birçok çalışma bulunmaktadır.

Özdemir ve Yaman (2007) yapmış oldukları araştırma ile cinsiyetin materyalistik değerler üzerinde önemli etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmaya göre kadınlar erkeklere göre alışverişten daha fazla zevk almaktadırlar. Valkenburg (2003) araştırması ile, erkek çocukların medya ve reklâmların daha çok etkisinde kaldığını ve bu sebeple kız çocuklara göre ailelerinden daha talepkâr olduklarını ortaya koymuştur. Bazı araştırmacılara göre ise materyalistik eğilimler bireyin yaşam eğrisindeki yerine bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Odabaşı (1999) na göre materyalistik eğilimler en çok orta yaş grubunda görülmektedir. Gençler etkinliklere daha çok, mal ve mülke daha az değer verebilmektedir. Yaşlıların materyalistik eğilimi ise daha çok geçmişi sembolik olarak hatırlatan eşyalara karşıdır. Nitekim Richins ve Dawson (1992) nin araştırması sonucunda orta yaş sonrasında materyalistik eğilimlerin azaldığı görülmüştür. Orta yaşlarda mal düşkünlüğü, kıskançlık en yüksek düzeylerde dir. Fakat zamanla orta yaş için geçerli olan bu durum gençlere doğru kaymakta ve bu durum büyük bir sorun haline gelmektedir. Yine bireylerin medeni halleri, eğitim durumları, gelir düzeylerinin, kültürler arası farklılıkların, toplumların refah seviyesinin materyalizmle ilişkisini araştıran pek çok araştırma vardır. Yapılan bu araştırma ile yüksek aile beklentisinin de materyalizmi artıran bir etken olduğu ortaya koyulmuştur. Bu anlamda yapılan araştırmanın literatüre önemli katkısının olduğu düşünülmektedir.

İnsan onurunun en güçlü yordayıcısının düzen olduğu, bunu sırasıyla aile eleştirileri, kişisel standartlar, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri değişkenlerinin izlediği görülmektedir. İnsan onuru ile düzen ve kişisel standartlar alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenmektedir. Ölçekte, insan onuru alt boyutunu; namus, şeref/onur, adalet (hakkaniyet) maddeleri oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuç düzenli ve yüksek standartlara sahip olmanın, insan onuruna değer vermeyi artırdığını göstermektedir. Literatürde konu ile ilgili yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla elde edilen bu bulgunun değerler literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Değerler Ölçeğinin alt boyutlarından romantik değer yordanaşına ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde yordayıcı değişken olarak belirlenen tüm değişkenlerin birlikte romantik değer alt boyutunu anlamlı düzeyde yordamadığı gözlenmektedir. Sadece kişisel standartlar alt boyutunun romantik değerin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görölmektedir. Romantik değer ile hiçbir mükemmeliyetçilik alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki görölmemektedir. Ölçekte, romantik değerler alt boyutunu; aşk, eş/sevgili, haz/zevk maddeleri oluşturmaktadır. Bu maddelere ve mükemmeliyetçilik ölçeği alt boyutlarına bakıldığında kavramlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin çıkmaması beklenen bir sonuçtur. Literatürde de romantik değerler ile mükemmeliyetçilik alt boyutları arasında ilişki bulunan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Değerler Ölçeğinin alt boyutlarından özgürlüğün yordanaşına ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde yordayıcı değişken olarak belirlenen tüm değişkenlerin birlikte özgürlük alt boyutunu anlamlı düzeyde yordamadığı gözlenmektedir. Sadece kişisel standartlar alt boyutunun özgürlüğün anlamlı bir yordayıcısı olduğu görölmektedir. Özgürlük ile düzen alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif, kişisel standartlar alt boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki görölmektedir. Ölçekte, özgürlük alt boyutunu; özgürlük/bağımsızlık, kültür, emek maddeleri oluşturmaktadır. Araştırma sonucundan elde edilen bu bulguya göre kişisel standartları yüksek olan bireylerin özgürlüğe önem verdiklerini söyleyebiliriz.

Fütüvvetin en güçlü yordayıcısının kişisel standartlar olduğu, bunu sırasıyla davranışlardan şüphe, düzen, aile eleştirileri, hatalara ilgi, aile beklentileri alt boyutlarının izlediği görölmektedir. Fütüvvet ile düzen ve kişisel standartlar alt boyutları arasında düşük ve orta düzeylerde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenmektedir. Ölçekte, fütüvvet alt boyutunu; cömertlik ve cesaret maddeleri oluşturmaktadır. Fütüvvet, kelime anlamı olarak yiğitlik, mertlik, kahramanlık, cömertlik gibi anlamlara gelmektedir. Kavram olarak fütüvvet ise, herhangi bir karşılık beklemeşiz başkalarına yardım ve iyilik etmek, başkalarını kendine tercih edip onların menfaatlerini kendi menfaatinden üstün tutmak, toplumun ve fertlerin

mutluluğu ve kurtuluşu için kendini feda etmek gibi manalara gelmektedir (Çakmak, 2005).

Standartları ulaşılması zor ya da mantıksız ya da imkansız hedeflere takıntılı bir şekilde bağlı ve kendi değerini sadece kendi verimlilikleri ve başarılarıyla ölçen kişiler olarak tanımlanan mükemmeliyetçilerin, mükemmeliyetçilik düzeyleri ile insani değerlerinin karşılaştırılmasında; düzen, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri, aile eleştirileri ve kişisel standartlarla birlikte toplam değeri anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna varılmıştır. Toplam değer en güçlü yordayıcısının düzen olduğu, bunu sırasıyla kişisel standartlar, aile eleştirileri, davranışlardan şüphe, hatalara aşırı ilgi, aile beklentileri alt boyutlarının izlediği gözlenmektedir. Toplam değer ile düzen ve kişisel standartlar alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenirken, diğer mükemmeliyetçilik alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

Meslek seçimi yaparak bunun eğitimini alan üniversite öğrencilerinin değerleri ile mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişkileri bilmek toplumun sosyal ve aile yapısının anlaşılmasını sağlar. Daha da önemlisi, bireylerin ihtiyaçlarını, beklentilerini ve algılamalarını belirlememizi ve bu yolla bireyler arasındaki iletişim düzeyinin artırılmasına yardımcı olur. Bu sebeple, mükemmeliyetçiliğin değer sistemi üzerindeki etkisini bilmek, özellikle, bireyleri yetiştirme ve yönlendirme görevi üstlenmiş kişiler, örneğin, ailede ebeveynler, okulda öğretmenler yani eğitimciler, çalışma hayatında ise yöneticiler, açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca bu iki önemli kavram arasındaki ilişkiyi bilmek bireylerin psikolojik sağlığı, uyumu ve gelişimi ile ilgilenen biz psikolojik danışmanlar içinde son derece önemlidir.

Yapılan bu akademik çalışmanın sonuçlarının psikolojik olarak sağlıklı, normal ve mutlu bireylerin yetişmesi, eğitim kurum ve kuruluşlarında eğitim kalitesinin artırılması, işinden doyum alan, erdemli çalışanların yetişmesi ve dolayısıyla sağlıklı ve huzurlu bir toplumun ortaya çıkması açısından eğitimcilere,

anne-babalara, yöneticilere, ruh sağlığı çalışanlarına ışık tutması beklenmektedir. Bu Şekilde alışma sonucunda elde edilen verilerle literatüre bir nebze olsun katkı sağlanmış olacaktır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, araştırmanın çalışma grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ve sahip oldukları insani değerler açısından incelenmiştir. Çalışma grubu, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinin değişik bölümlerinde eğitim öğretim gören 92'si erkek ve 226'sı kız toplam 318 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerini ölçmek için Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, insani değerlerini ölçmek için ise Dilmaç ve Arıcak Değerler Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde korelasyon ve regresyon analizi yapılmış ve şu sonuçlar elde edilmiştir:

Değer alt boyutlarından Toplumsal Değer ile Mükemmeliyetçilik alt boyutlarından düzen ve kişisel standartlar arasında düşük ve orta düzeylerde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Toplumsal değer ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı ilişki görülmemektedir. Toplumsal değeri en çok yordayan değişkenin düzen, bunu sırasıyla kişisel standartlar, aile eleştirileri, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri değişkenlerinin izlediği sonuçları elde edilmiştir.

Değer alt boyutlarından Kariyer Değeri ile düzen, anne baba beklentisi ve kişisel standartlar alt boyutları arasında orta düzeylerde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler gözlenmektedir. Kariyer Değeri ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı ilişki görülmemektedir. Kariyer Değerinin en güçlü yordayıcısının kişisel standartlar olduğu, bunu sırasıyla hatalara aşırı ilgi, aile eleştirileri, düzen, aile beklentileri, davranışlardan şüphe değişkenlerinin izlediği sonuçları elde edilmiştir.

Değer alt boyutlarından Entelektüel Değer ile düzen ve kişisel standartlar alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler gözlenmektedir. Entelektüel Değer ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı ilişki görülmemektedir. Entelektüel değerinin en güçlü yordayıcısının kişisel standartlar

olduğu, bunu sırasıyla düzen, davranışlardan şüphe, hatalara aşırı ilgi, aile eleştirileri, aile beklentileri değişkenlerinin izlediği sonuçları elde edilmiştir.

Değer alt boyutlarından Maneviyat ile düzen alt boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki görülürken, anne baba eleştirisi alt boyutu ile negatif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmektedir. Maneviyat ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı ilişki görülmemektedir. Maneviyatın en güçlü yordayıcısının düzen olduğu, bunu sırasıyla aile eleştirileri, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, kişisel standartlar, aile beklentileri değişkenlerinin izlediği sonuçları elde edilmiştir.

Değer alt boyutlarından Materyalistik Değer ile aile beklentisi arasında düşük düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenmektedir. Materyalistik Değer ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı ilişki görülmemektedir. Materyalistik değerlerin en güçlü yordayıcısının aile beklentileri olduğu, bunu sırasıyla hatalara aşırı ilgi, düzen, aile eleştirileri, davranışlardan şüphe, kişisel standartlar değişkenlerinin izlediği sonuçları elde edilmiştir.

Değer alt boyutlarından İnsan Onuru ile düzen ve kişisel standartlar alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenmektedir. İnsan Onuru ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı ilişki görülmemektedir. İnsan onurunun en güçlü yordayıcısının düzen olduğu, bunu sırasıyla aile eleştirileri, kişisel standartlar, hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe, aile beklentileri değişkenlerinin izlediği sonuçları elde edilmiştir.

Değer alt boyutlarından Romantik Değer ile hiçbir mükemmeliyetçilik alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmemektedir. Mükemmeliyetçiliğin Romantik Değeri anlamlı düzeyde yordamadığı, sadece kişisel standartlar alt boyutunun romantik değeri düşük düzeyde pozitif yönde yordadığı sonuçları elde edilmiştir.

Değer alt boyutlarından Özgürlük ile düzen alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif, kişisel standartlar alt boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde

istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmektedir. Özgürlük ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı ilişki görülmemektedir. Yordayıcı değişken olarak belirlenen tüm değişkenlerin birlikte özgürlük alt boyutunu anlamlı düzeyde yordamadığı, sadece kişisel standartlar alt boyutunun özgürlüğün anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Değer alt boyutlarından Fütüvvet ile düzen ve kişisel standartlar alt boyutları arasında düşük ve orta düzeylerde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki gözlenmektedir. Fütüvvet ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı ilişki görülmemektedir. Fütüvvetin en güçlü yordayıcısının kişisel standartlar olduğu, bunu sırasıyla davranışlardan şüphe, düzen, aile eleştirileri, hatalara ilgi, aile beklentileri alt boyutlarının izlediği sonuçları elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler ışığında aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Bu çalışma üniversite öğrencileri ile yapılmıştır. Mükemmeliyetçilik ve değerlerin tüm bireyleri ilgilendirdiği düşünüldüğünde araştırma farklı meslek gruplarından farklı örneklemeler üzerinde yapılabilir.
- Araştırma sonucunda mükemmeliyetçilik ve değerler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bulgular göz önünde bulundurulduğunda iki kavramın birbirleri ile ilişkili olduğu düşünülerek mükemmeliyetçilik ya da değerler ile ilgili sorun yaşayan bireylere daha etkili psikolojik danışma, rehberlik ve psikoeğitim hizmeti sağlanabilir.
- Araştırmada üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri yüksek bulunmuştur. Bu bulgudan yola çıkarak grubun özelliklerine uygun bir psikoeğitim programı hazırlanabilir ve gönüllü bireyler üzerinde uygulama yapılabilir.
- Değerler ve mükemmeliyetçilik konusunda bilgi toplamadaki hassasiyet nedeniyle yüz yüze ilişkiyle ve derinliğine bilgi toplamak yararlı olabilir.

- Değerler ve mükemmeliyetçilik konusunda yapılmış araştırmaların sınırlı olması nedeniyle farklı sosyo demografik gruplarda benzeri araştırmaların yapılması, insan değerleri konusundaki bilgilerimize katkıda bulunabilir.

KAYNAKÇA

- Acun, İ., Yücel, C., Önder, A., & Tarman, B. (2013). Değerler: Kim ne kadar değer veriyor?. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 191-206.
- Adderhold-Alliot, M. (1987). *Perfectionism: What's bad about being too good?* Minneapolis: Free Spirit Publishing.
- Adler, A. (2004). *Yaşamın anlam ve amacı* (7. Baskı). Kamuran Şipal (Çev). İstanbul: Say.
- Adler, A. (2006). *İnsanı tanıma sanatı*. Kamuran Şipal (Çev). İstanbul: Say.
- Agle, B. R.,& Caldwell, C. B. (1999). Understanding research on values in business a level of analysis framework. *Business & Society*, 38(3), 326-387.
- Akbaba-Altun, S. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 7-18.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim 2. kademedede gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktepe, V.,& Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607-622.
- Allport, G. W. (1960). *Personality and social encounter*. Boston: Beacon.
- Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth in personality*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Allport, G. W., Vernon, P. E., & Lindzey, G. (1960). *A study of values*. Boston: Houghton Mifflin.

Altun, F.,& Yazıcı, H. (2010). *Öğrencilerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiler*. In International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya-Turkey.

Altunay, E.,& Yalçınkaya, M. (2011). Öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17(1), 5-28.

Aluja, A.,& Garcia, L. F. (2004). Relationships between big five personality factors and values. *Social Behaviour and Personality*, 32 (7), 619-626.

Antony, M. M.,& Swinson, R. P. (2000). *Mükemmeliyetçilik, dost sandığınız düşman*. Aslı Açıköz (Çev.). İstanbul: Kuraldışı.

Arslan, C., Hamarta, E., Üre, Ö., & Özyeşil, Z. (2010). An investigation of loneliness and perfectionism in university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 814-818.

Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 7-14.

Ashby, J. S.,& Rice, K. G. (2002). Dysfunctional attitudes and self esteem: A structural equations analysis. *Journal of Counseling and Development*, 80, 197-208.

Ashby, J. S., Kottman, T., & Stolz, K. B. (2006). Multidimensional perfectionism and personality profiles. *The Journal of Individual Psychology*, 62 (3), 312-323.

Aslan, M.,& Acat, M. B. (2012). Yeni bir değer sınıflaması ve bu sınıflamaya bağlı olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerler. *EDAM Dergisi*, 12 (2) ,1461-1474.

Avşaroğlu, S., & Üre, Ö. (2007). Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 85-100.

- Avsaroglu, S. (2012). Value preferences of preservice teachers: A comparison of Turkey, Azerbaijan and Kyrgyzstan. *Energy Education Science And Technology Part B-Social And Educational Studies*, 4(2), 733-742.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi*, 1(3), 121-144.
- Aydın, M. (2011). Değerler, işlevleri ve ahlak. *Eğitime Bakış*, 19, 41-42.
- Ayral, A. E. (1992). *Akademisyenlerin çalışmayla ilgili değerleri*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aytaç, K. (2012). *Avrupa eğitim tarihi*. Ankara: Phoenix.
- Bacanlı, H. (2002). *Psikolojik kavram analizleri*.Ankara: Nobel.
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Balcı, N. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminin etkililiği*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bardi, A.,& Schwartz, S. H. (2003). Values and behavior: Strength and structure of relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(10), 1207-1220.
- Başçiftçi, F., Güleç, N., Akdoğan, T., & Koç, Z. (2011). *Öğretmen adaylarının değer tercihleri ile epistemolojik inançlarının incelenmesi*. In 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya, Turkey.
- Başçiftçi, F., Yanpınar, O., & Ergül, M. (2012). Öğretmen adaylarının değer yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi: Selçuk Üniversitesi Örneği. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları*, 3 (4).
- Batur, H. Z.,& Adıgüzel, O. (2015). Schein'in kariyer değerleri perspektifinde öğrencilerin kariyer tercihlerini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma: Isparta ili

fen lisesi öğrencileri örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42(42).

Bektaş, F., & Nalçacı, A. (2012). Bireysel değerler ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2), 1239-1248.

Bencik, S. (2006). *Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Benk, A. (2006). *Üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin psikolojik belirtilerle ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem.

Blankstein, K. R., Dunkley, D. M., & Wilson, J. (2008). Evaluative concerns and personal standards perfectionism: Self-esteem as a mediator and moderator of relations with personal and academic needs and estimated GPA. *Current Psychology*, 27(1), 29-61.

Blatt, S. J. (1995). The destructiveness of perfectionism: Implications for the treatment of depression. *American Psychologist*, 50(12), 1003.

Bozdemir, E. (2011). *Ergenlerin mükemmeliyetçilikleri ile mizah duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Brewin, C. R., Andrews, B., & Furnham, A. (1996). Self-critical attitudes and parental criticism in young women. *British Journal of Medical Psychology*, 69(1), 69-78.

Burns, D. D. (1980). The perfectionist's script for self-defeat. *Psychology Today*, 14(6), 34-52.

Büyükyıldırım, İ. (2013). *Siber mağdur olmanın insanı değerler ve sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya.

Camadan, F. (2009). *Ortaöğretim öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Canatan, K. (2004). Avrupa Birliği ülkelerinde değerler yönetimi. *Değerler Eğitimi*, 2 (7-8), 41-63.

Canpolat, E., Kaya M., & Küçüktağ İ. (2010). *Öğretmen Adaylarının Değer Algısı*, 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Fırat Üniversitesi, Elazığ, Turkey, 20-22 Mayıs.

Chang, E. C. (2006). Conceptualization and measurement of adaptive and maladaptive aspects of performance perfectionism: Relations to personality, psychological functioning, and academic achievement. *Cognitive Therapy and Research*, 30(6), 677-697.

Chang, E. C. (2006). Perfectionism and dimensions of psychological well-being in a college student sample: A test of a stress-mediation model. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(9), 1001-1022.

Chang, E. C., Lin, N. J., Herringshaw, A. J., Sanna, L. J., Fabian, C. G., Perera, M. J., & Marchenko, V. V. (2011). Understanding the link between perfectionism and adjustment in college students: Examining the role of maximizing. *Personality and Individual Differences*, 50(7), 1074-1078.

Chang, E. C., Hirsch, J. K., Sanna, L. J., Jeglic, E. L., & Fabian, C. G. (2011). A preliminary study of perfectionism and loneliness as predictors of depressive and anxious symptoms in Latinas: A top-down test of a model. *Journal of Counseling Psychology*, 58(3), 441-448.

Christie, P. M. J., Kwon, I. W. G., Stoeberl, P. A., & Baumhart, R. (2003). A cross-cultural comparison of ethical attitudes of business managers: India Korea and the United States. *Journal of Business Ethics*, 46(3), 263-287.

Cretu, R. Z. (2014). The Moderator Effect of Age over the Relations between Human Values and ZTPI. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 127, 897-901.

Crosby, J. M., Bates, S. C., & Twohig, M. P. (2011). Examination of the relationship between perfectionism and religiosity as mediated by psychological inflexibility. *Current Psychology*, 30(2), 117-129.

Conroy, D. E., Kaye, M. P., & Fifer, A. M. (2007). Cognitive links between fear of failure and perfectionism. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 25(4), 237-253.

Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. T. Ergene (Çev.). Ankara: Mentis.

Craddock, A. E., Church, W., & Sands, A. (2009). Family of origin characteristics as predictors of perfectionism. *Australian Journal of Psychology*, 61(3), 136-144.

Craddock, A. E., Church, W., Harrison, F., & Sands, A. (2010). Family of origin qualities as predictors of religious dysfunctional perfectionism. *Journal of Psychology and Theology*, 38(3), 205-214.

Çalıkoglu, B. S. (2009). *Üstün Zekâlı Öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ile mükemmeliyetçilik özellikleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çalışkur, E. A. (2008). *Üniversite öğrencilerinin yaşam değerleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çavdarıcı, M. (2002). *Türkiye’de sosyal değerlerin aşınması ve kültür sömürgeciliği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Çelik, E., Arıcı Özcan, N., & Turan, M. (2014). Ergenlerin yaşam doyumunu algılanan okul yetersizliğinin, sosyal kaynaklı mükemmeliyetçiliğin ve kendini değerlendirmenin yordaması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(4), 1143-1155.

Demir, S. B., & Köçer, M. (2006). *Sosyal bilgiler dersi duyuşsal amaçların gerçekleştirme düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı. 26-28 Mayıs 2005. Van: Milli Eğitim Basımevi, 111-150.

Dereli İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal gelişimine etkisi: Sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 249-268.

Develioğlu, F. (1970). *Osmanlıca-Türkçe lûgat*. Ankara: Aydın.

Devos, T., Spini, D., & Schwartz, S. H. (2002). Conflicts among human values and trust in institutions. *British Journal of Social Psychology*, 41(4), 481-494.

Devrani, K. T. (2010). Kişisel değerlerin kuramsal yapısı ve pazarlamadaki uygulamalar. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 49-70.

DiBartolo, P. M., Li, C. Y., Averett, S., Skotheim, S., Smith, L. M., Raney, C., & McMillen, C. (2007). The relationship of perfectionism to judgmental bias and psychopathology. *Cognitive Therapy and Research*, 31(5), 573-587.

DiBartolo, P. M., Li, C. Y., & Frost, R. O. (2008). How do the dimensions of perfectionism relate to mental health?. *Cognitive Therapy and Research*, 32(3), 401-417.

Dilmaç, B. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Dilmaç, B., & Arıcak, O. T. (2012). *Değerler ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması*. 2. Uluslararası Değerler Eğitimi Sempozyumu, İstanbul, 16-18 Kasım.

Dilmaç, B., Aydo, D., Koruklu, N., & Deniz, M. E., (2009). İlköğretim öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özelliklerinin mantıkdışı inançlarla açıklanabilirliği. *İlköğretim Online*, 8, (3), 720-728.

Dilmaç, B., Deniz, M., & Deniz, M. E. (2009). Üniversite öğrencilerinin öz anlayışları ile değer tercihlerinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (18), 9-24.

Dilmaç, B., Ertekin, E., & Yazıcı, E. (2009). Değer tercihleri ve öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 27-47.

Dökmen, Ü. (2002). *Varolmak, gelişmek, uzlaşmak*. İstanbul: Sistem.

Dökmen, Ü. (2004). *Küçük şeyler*. İstanbul: Sistem.

Dunkley, D. M., & Blankstein, K. R. (2000). Self-critical perfectionism, coping, hassles, and current distress: A structural equation modeling approach. *Cognitive Therapy and Research*, 24(6), 713-730.

Dunkley, D. M., Blankstein, K. R., Masheb, R. M., & Grilo, C. M. (2006). Personal standards and evaluative concerns dimensions of "clinical" perfectionism: A reply to Shafran et al.(2002, 2003) and Hewitt et al.(2003). *Behaviour Research and Therapy*, 44(1), 63-84.

Ercan, İ. (2001). *İlköğretim sosyal bilgiler programlarında ulusal ve evrensel değerler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (4), 55-72.

Erözkan, A., (2008). Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimleri ve depresyon düzeyleri. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 3 (2), 76-88.

Erözkan, A., Karakaş, Y., Ata, S., & Ayberk, A. (2011). The relationship between perfectionism and depression in Turkish high school students. *Social Behavior and Personality*, 39(4), 451-464.

Eum, K.,& Rice, K. G. (2011). Test anxiety, perfectionism, goal orientation, and academic performance. *Anxiety, Stress, & Coping*, 24(2), 167-178.

Ferrier-Auerbach, A. G.,& Martens, M. P. (2009). Perceived incompetence moderates the relationship between maladaptive perfectionism and disordered eating. *Eating Disorders*, 17(4), 333-344.

Flett, G. L., Hewitt, P. L., & Singer, A. (1995). Perfectionism and parental authority styles. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*, 51, 50-60.

Flett, G.,& Hewitt, P. L. (2002). *Perfectionism in children and their parents, a developmental analysis perfectionism: Theory, research and treatment*. Washington DC: American Psychological Association.

Forbush, K., Heatherton, T. F., & Keel, P. K. (2007). Relationships between perfectionism and specific disordered eating behaviors. *International Journal of Eating Disorders*, 40(1), 37-41.

Flett, G. L., Goldstein, A., Wall, A. M., Hewitt, P. L., Wekerle, C., & Azzi, N. (2008). Perfectionism and binge drinking in Canadian students making the transition to university. *Journal of American College Health*, 57(2), 249-256.

Freud, S., Strachey, J., & Strachey, A. (1977). *Inhibitions, symptoms and anxiety*. New York: WW Norton & Company.

- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C., & Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14(5), 449-468.
- Frost, R. O.,& Henderson, K. J. (1991). Perfectionism and reactions to athletic competition. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 13, 323-335.
- Ganske, K. H.,& Ashby, J. S. (2007). Perfectionism and career decision-making self-efficacy. *Journal of Employment Counseling*, 44(1), 17- 28.
- Gard, C. (1999). Perfectionism: What's bad about being so good?.*Current Health*, 26 (3), 30-37.
- Geçtan, E. (2006a). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar* (18. Baskı). İstanbul: Metis.
- Geçtan, E. (2006b). *Psikanaliz ve sonrası* (12. Baskı). İstanbul: Metis.
- Germaine, R. W. (2001). *Values education influence on elementary students' self-esteem*. Unpublished Doctoral Thesis. University of San Diego, U.SA.
- Gökçe, O. (1994). Türk gençliğinin sosyal ve ahlaki değerleri. *Ata*, 1, 25-30.
- Gömleksiz, M. N. (2007). *Lise öğrencilerinin toplumsal değerlere ilişkin tutumları (Elazığ ili örneği)*. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, 26-28 Kasım 2004, 727-741.
- Graves, C. W. (1970). Levels of existence: An open system theory of values. *Journal of Humanistic Psychology*, 10 (2) 131-154.
- Gül, E. S., Yılmaz, A., & Berksun, O. (2009). Mükemmeliyetçiliğin depresyon, antidepresana yanıt ve intihar düşüncesi ile ilişkisi. *Klinik Psikofarmakoloji Bulteni*, 19(1).
- Gümüş, Ö. D. (2009). *Kültür, değerler, kişilik ve siyasal ideoloji arasındaki ilişkiler: Kültürler arası bir karşılaştırma (Türkiye-ABD)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Güngör, E. (2000). *Ahlak psikolojisi ve sosyal ahlak* (4. Baskı). İstanbul: Ötüken.
- Halstead, J. M., & Taylor, J. M. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30 (2), 169-202.
- Hamachek, D. E. (1978). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. *Psychology: Journal of Human Behavior*, 15, 27-33.
- Hamarta, E. (2009) Ergenlerin sosyal kaygılarının kişilerarası problem çözme ve mükemmeliyetçilik açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3), 729-740.
- Hamilton, T. K., Schweitzer, R. D. (2000). The cost of being perfect: Perfectionism and suicide ideation in university students. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 34(5), 829–835.
- Hançerlioğlu, O. (2007). *Toplum bilim sözlüğü*. İstanbul: Remzi.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L., & Edinger, E. (1996). Perfectionism and depression: Longitudinal assessment of a specific vulnerability hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 105, 276-280.
- Flett, G. L., & Hewitt, P. L. (2002). *Perfectionism: Theory, research, and treatment*. Washington: American Psychological Association.
- Hibbard, D. R., & Davies, K. L. (2011). Perfectionism and psychological adjustment among college students: Does educational context matter?. *North American Journal of Psychology*, 13(2), 187-200.
- Hofstede, G. (1984). *Culture's consequences: International differences in work-related values*. London: Sage.
- Hofstede, G. (2011). *Cultures and organizations: Software of the mind*. London: McGraw-Hill.
- Horney, K. (2006). *Psikolojide yeni yollar*(4.Baskı). S. Budak(Çev.). İstanbul: Öteki.

- Horney, K. (1995). *Çağımızın nevrotik kişiliği*. S. Budak(Çev.). İstanbul: Öteki.
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum, algı, iletişim*. Ankara: Elips.
- İşçi, M.(2000). *Sosyal yapı ve sosyal değişme*. İstanbul: Der.
- Kağan, M., Çakır, O., İlhan, T., & Kandemir, M. (2010). The explanation of the academic procrastination behaviour of university students with perfectionism, obsessive–compulsive and five factor personality traits. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2121-2125.
- Kahraman, S., & Pedük, Ş. B. (2014). 6, 7 ve 8. sınıf üstün yetenekli öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin belirlenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 137-150.
- Karababa, A., & Kapıkıran, N. A. (2015). Psikolojik danışmanlarda olumlu-olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin iş ve yaşam doyumunu yordamadaki rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 138-147.
- Kaya, F., & Peker, A. (2016). Üniversite öğrencilerinin affetme ve mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişki: Duygusal zekânın aracı rolü. *University of Gaziantep Journal of Social Sciences*, 15(4), 1086-1094.
- Kuşdil, M. E.,& Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Kağıtçıbaşı, C. (2004). *İnsan ve insanlar*. İstanbul: Evrim.
- Karahan, T. F.,& Sardoğan, M. E. (2004). *Psikolojik danışma ve psikoterapide kuramlar*. Samsun: Deniz Kültür.
- Karakaş, Y. (2008). *Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.

Karayel, G. K. (2011). *Ergenlerde yalnızlığın yordayıcısı olarak mükemmeliyetçilik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Kawamura, K. Y., Hunt, S. L., Frost, R. O., & DiBartolo, P. M. (2001). Perfectionism, anxiety, and depression: Are the relationships independent?. *Cognitive Therapy and Research*, 25(3), 291-301.

Kearns, H., Forbes, A., & Gardiner, M. (2007). A cognitive behavioural coaching intervention for the treatment of perfectionism and self-handicapping in a nonclinical population. *Behaviour Change*, 24(3), 157-172.

Keskin, U., & Sağlam, H. İ. (2014). Sınıf öğretmenleri adaylarının insani değerlere sahip olma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 81-101.

Keskinoğlu, M. Ş. (2008). *İlköğretim besinci sınıf öğrencilerine uygulanan mesnevi temelli değerler eğitimi programının ahlaki olgunluğa ve saldırganlık eğilimine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kıral, E. (2012). *İlköğretim okulu yöneticilerinin mükemmeliyetçilik algısı ve kontrol odağı ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kobori, O., & Tanno, Y. (2008). Self-oriented perfectionism and information gathering behaviour. *Australian Journal of Psychology*, 60(1), 26-30.

Koca, A. İ. (2009). *Üniversite öğrencilerinin değerleri ve bireysel özellikleri ile kariyer tercihleri arasındaki ilişki: Çukurova Üniversitesi'nde bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.

Kontbay, E. (2010). *Yeme tutum ve davranışları ile anne-babaya bağlanma ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- Koruklu, N.,& Aktamış, H. (2012). Öğretmen adaylarının kavramsallaştırma boyutundaki değer tercihlerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (1), 1291-1307.
- Köroğlu, A. (2008). *Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özellikleri ile rekabetçi tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuçuradi, İ. (1985). *Felsefi açıdan eğitim ve Türkiye’de eğitim, insan ve değerleri*. İstanbul: Anka.
- Kuçuradi, İ. (2010). *İnsan ve değerleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kulaksızoğlu, A.,& Dilmaç, B. (2000). İnsani değerler eğitimi programı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, (199-208).
- Longbottom, J. L., Grove, J. R., & Dimmock, J. A. (2010). An examination of perfectionism traits and physical activity motivation. *Psychology of Sport and Exercise*, 11(6), 574-581.
- Lyons, S., Duxbury, L., & Higgins, C. (2005). Are gender differences in basic human values a generational phenomenon?. *Sex Roles*, 53(9-10), 763-778.
- Martin, M.,& Greenwood, C. W. (2000). *Çocuğunuzun okulla ilgili sorunlarını çözebilirsiniz*. F. Zengir Dağdır(Çev.). İstanbul: Sistem.
- Macedo, A., Soares, M. J., Azevedo, M. H., Gomes, A., Pereira, A. T., Maia, B., Pato, M. (2007). Perfectionism and eating attitudes in Portuguese university students. *European Eating Disorders Review*, 15, 296–304.
- Mahmud, S. H., Warchal, J. R., Masuchi, A., Ahmed, R., & Schoelmerich, A. (2009). Values--a study of teacher and student perceptions in four countries. *Online Submission*, 6(7), 29-44.

Magno, C. (2010). Looking at Filipino pre-service teachers' value for education through epistemological beliefs about learning and Asian values. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 19(1), 61-78.

Mısırlı, T. Ö., (2004). *Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik, sınav kaygısı, benlik saygısı, kontrol odağı, öz- yeterlilik ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Memiş, A.,& Gedik, E. G. (2010). Sınıf öğretmenlerinin değer yönelimleri. *Değerler Eğitimi*, 8 (20), 123-145.

Nilsson, J. E., Butler, J., Shouse, S., & Joshi, C. (2008). The relationships among perfectionism, acculturation, and stress in Asian international students. *Journal of College Counseling*, 11(2), 147-158.

Oğuz, E. (2012). Öğretmen adaylarının değerler ve değerler eğitimine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1309-1325.

Olson, M. L.,& Kwon, P. (2008). Brooding perfectionism: Refining the roles of rumination and perfectionism in the etiology of depression. *Cognitive Therapy and Research*, 32(6), 788-802.

Özbay, Y.,& Mısırlı-Taşdemir, Ö. (2003). *Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması*.VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, İnönü Üniversitesi, Malatya, 9-11 Temmuz.

Özdemir, S.,& Sezgin, F. (2011). Öğretmen adaylarının bireysel ve örgütsel değerler ile öğrencilerde görmek istedikleri değerlere ilişkin önem sırası algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 1-21.

Özden, M. S. (2007). *20-24 Yaş arası üniversite öğrencilerinin ve nevrotik öğrencilerin değerler açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217-230.

Özensel, E. (2004). *Türk gençliğinin değerleri: Liseli gençlik üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Özgan, H. (2011). Mükemmeliyetçi Okul Müdürlerinin Öğretmenler Üzerindeki Etkileri. *Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 904-917.

Özgüven, İ. E. (1999). *Psikolojik testler* (3. Baskı). Ankara: PDREM.

Özkan, R., & Soylu, A. (2014). Eğitim fakültesi öğrencilerinin benimsedikleri temel insani değerler (Niğde il örneği). *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 1253-1265.

Özkul, A. S. (2007). *Yaşam ve çalışma değerlerini etkileyen faktörler Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Pacht, A. R. (1984). Reflections on perfection. *American Psychologist*, 39(4), 386-390.

Palancı, M.(2004). *Üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı sorunlarını açıklamaya yönelik bir model çalışması*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

Park, H., Choi, B. Y., Nam, S. K., & Lee, S. M. (2011). The role of career stress in the relationship between maladaptive perfectionism and career attitude maturity in South Korean undergraduates. *Journal of Employment Counseling*, 48(1), 27-36.

Parker, W. D.,& Mills, C. J. (1996). The incidence of perfectionism in gifted students. *Gifted Child Quarterly*, 40(4), 194-199.

Parmaksız, İ., & Avşaroğlu, S. (2012). Examining the teacher candidates' levels of optimism and styles of coping with stress according to their self-esteem levels. *Elementary Education Online*, 11(2), 543-555.

Pearson, C. A., & Gleaves, D. H. (2006). The multiple dimensions of perfectionism and their relation with eating disorder features. *Personality and Individual Differences*, 41(2), 225-235.

Pinto de Azevedo, M. H. et al. (2009). Perfectionism and sleep disturbance. *The World Journal of Biological Psychiatry*, 10(3), 225-233.

Pirinççi, L. N. (2009). *Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Powers, T. A., Zuroff, D. C., & Topciu, R. A. (2004). Covert and overt expressions of self-criticism and perfectionism and their relation to depression. *European Journal of Personality*, 18(1), 61-72.

Rasouli, M. S., Banimahd, B., & Royae, R. A. (2015). The effect of motivational values on professionalism in accounting. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 5(1), 19-26.

Reis, S. M. (1987). We can't change what we don't recognize: Understanding the special needs of gifted females. *Gifted Child Quarterly*, 31(2), 83-89.

Rice, K. G., Ashby, J. S., & Preusser, K. J. (1996). Perfectionism, relationships with parents, and self-esteem. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory*, 52, 246-260.

Rice, K. G., & Mirzadeh, S. A. (2000). Perfectionism, attachment, and adjustment. *Journal of Counseling Psychology*, 47(2), 238-250.

Robles, D. S. (2011). The thin is in: Am I thin enough? Perfectionism and self-esteem in anorexia. *International Journal of Research & Review*, 6(1), 65-73.

- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: Free.
- Ros, M., Schwartz, S. H., & Surkiss, S. (1999). Basic individual values, work values, and the meaning of work. *Applied Psychology*, 49-71.
- Ruyter, D. J. (2002). The right to meaningful education: The role of values and beliefs. *Journal of Beliefs and Values*, 23(1), 33-42.
- Santanello, A. W., & Gardner, F. L. (2007). The role of experiential avoidance in the relationship between maladaptive perfectionism and worry. *Cognitive Therapy and Research*, 31(3), 319-332.
- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (10), 73-88.
- Sapmaz, F. (2006). *Üniversite öğrencilerinin uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerinin psikolojik belirti düzeyleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Sarioğlu, A. F. (2011). *Öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi ile mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., & Osborn, R. N. (1994). *Managing organizational behavior*. Newyork: John Wiley & Sons.
- Schiffman, L. G., Sherman, E., & Long, M. M. (2003). Toward a better understanding of the interplay of personal values and the internet. *Psychology & Marketing*, 20 (2), 169-186.
- Schultz, D. P., & Schultz, S. E. (2007). *Modern psikoloji tarihi* (2. Baskı) Y. Aslay(Çev.). İstanbul: Kaknüs.

Schwartz, S. H., & Bilsky, W. (1990). Toward a theory of the universal content and structure of values: Extensions and cross-cultural replications. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(5), 878-890.

Seki, T., & Dilmaç, B. (2015). Ergenlerin sahip oldukları değerler ile öznel iyi oluş ve sosyal görünüş kaygı düzeyleri arasındaki yordayıcı ilişkiler: Bir model önerisi. *Eğitim ve Bilim*, 40 (179), 57-67.

Selışık, Z. E. S. (2003). *The dimensions of perfectionism and their relations to helpless explanatory style*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Seo, E. H. (2008). Self-efficacy as a mediator in the relationship between self-oriented perfectionism and academic procrastination. *Social Behavior and Personality*, 36(6), 753-764.

Sevinç, M. (2006). *Evrensel ve yerel değerlerin eğitime yansımaları, ahlak ve değerler*. İstanbul: Litera.

Shafran, R., Cooper, Z., & Fairburn, C. G. (2002). Clinical perfectionism: A cognitive-behavioural analysis. *Behaviour Research and Therapy*, 40(7), 773-791.

Soares, M. J. et al. (2009). Perfectionism and eating attitudes in Portuguese students: A longitudinal study. *European Eating Disorders Review*, 17(5), 390-398.

Soysal, A., & Söylemez, C. (2014). İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin bireysel kariyer planlamalarına etki eden faktörler: Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 12.

Stoltz, K., & Ashby, J. S. (2007). Perfectionism and lifestyle: Personality differences among adaptive perfectionists, maladaptive perfectionists, and nonperfectionists. *Journal of Individual Psychology*, 63(4), 414-423.

Stöber, J.,& Joormann, J. (2001). Worry, procrastination, and perfectionism: Differentiating amount of worry, pathological worry, anxiety, and depression. *Cognitive Therapy and Research*, 25(1), 49-60.

Strip, C. A., Hirsch, G. (2000). *Helping gifted children soar: A practical guide for parents and teachers*. USA: Great Potential.

Şahin-Fırat, N.,& Açıköz, K. (2012). Bazı değişkenler açısından öğretmenlerin değer sistemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 422-435.

Şişman, M. (2011). *Örgütler ve kültürler*. Ankara: Pegem.

Tabaeian, S. R., Amiri, S., & Molavi, H. (2015). The developmental relationship between dimensions of basic human values and personality traits in three stages of adulthood in females and males. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 16 (3), 67-78.

TDK (2014). Türk dil kurumu sözlüğü. <http://www.tdk.gov.tr>. Erişim tarihi: 26.05.2014.

Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 461-486.

Timuçin, A. (1994). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: BDS.

Tire, Y. (2011). *Ön ergenlerde olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Tissot, A. M.,& Crowther, J. H. (2008). Self-oriented and socially prescribed perfectionism: Risk factors within an integrative model for bulimic symptomatology. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 27(7), 734-755.

Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Topçuoğlu, A. (2010). *Türkiye’de aile değerleri araştırması*. M. Turgut (Ed.). Ankara: Manas.

Tuncer, B. (2006). *Kaygı düzeyleri farklı üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özelliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tuncer, B.,& Voltan-Acar, N. (2006). Kaygı düzeyi farklı üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özelliklerinin incelenmesi. *Kriz*, 14 (2), 1-15.

Turan, S.,& Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri*, 6(2), 227-259.

Turner, L. A.,& Turner, P. E. (2011). The relation of behavioral inhibition and perceived parenting to maladaptive perfectionism in college students. *Personality and Individual Differences*, 50(6), 840–844.

Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Uyanık, S. (2007). *Üstün yetenekli çocuklarda, mükemmeliyetçilik, yalnızlık ve kendine saygı düzeyinin sınav kaygısı üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Uyguç, N. (2003). Cinsiyet, bireysel değerler ve meslek seçimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 93-103.

Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi* (2. Baskı). Ankara: Alkım.

Ülken, H. Z. (2001). *Bilgi ve Değer* (2.Baskı). İstanbul: Ülken.

- Xueting, Z., Hong, Z., Bin, Z., & Taisheng, C. (2013). Perceived social support as moderator of perfectionism, depression, and anxiety in college students. *Social Behavior and Personality*, 41 (7), 1141-1152.
- Ward, A. M., & Ashby, J. S. (2008). Multidimensional perfectionism and the self. *Journal of College Student Psychotherapy*, 22(4), 51-65.
- Yaman, H., Taflan, S., & Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (18), 107-120.
- Yaoar, A. A. (2008). *Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçi kişilik özelliği ile empati düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yapıcı, A., Kutlu, M. O., & Bilican, F. I. (2012). Öğretmen adaylarının değer yönelimleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (42), 129-151.
- Yavuz, M. (2004). *Eğitimle ilgili temel kavramlar*. M. Gürsel ve M. Hesapçıoğlu (Ed.). Konya: Eğitim.
- Yazar, T. (2012). Öğretmen adaylarının değerler hakkındaki görüşleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 61-68.
- Yeşilyaprak, B. (2011). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş*. Ankara: Pegem.
- Yıldırım, İ., Gençtanırım, D., Yalçın, İ., & Baydan, Y. (2008). Sınav kaygısının yordayıcıları olarak akademik başarı, mükemmeliyetçilik ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 287-96.
- Yıldız, H. Y. (2007). *Sınav kaygısı, ana-baba tutumları ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yıldız, M. (2012). *Öğretmen adaylarının benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin sahip oldukları değerler açısından incelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Yılmaz, E., Avşaroğlu, S., & Deniz, M. (2010). An investigation of teacher candidates' value preferences. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 4943-4948.

EKLER

EK I

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

İlişikte sunmuş olduğumuz anket bataryası, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalınca üniversite öğrencileri üzerinde yürütülmekte olan bir çalışmaya aittir. Değerli zamanınızdan bir süre ayırarak cevaplayacağınız bu testler sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Test üzerinde kimliğinizi belirtir herhangi bir bilgi istenmemektedir. Böyle bir kaygıdan uzak ve samimi bir şekilde vereceğiniz cevaplar, araştırmanın bilimselliğinin tek garantisidir.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Cinsiyetiniz: K () E ()

Yaşınız :

Anne eğitim durumu :

Baba eğitim durumu :

Kardeş sayısı :

Ailenizin ekonomik durumu Ailenizin yerleşim yeri

() Düşük () Köy

() Orta () İlçe

() Yüksek () Şehir

() Çok yüksek () Büyük Şehir

EK II

ÇOK BOYUTLU MÜKEMMELİYETÇİLİK ÖLÇEĞİ						
YÖNERGE: Aşağıda kişilik özellik ve davranışlarına ilişkin bir dizi ifade bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatle okuduktan sonra o görüşe ne kadar katıldığınızı belirtiniz. Sizi en iyi yansıttığınızı düşündüğünüz rakamı yuvarlak içine alınız.		Kesiminde Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesiminde Katılıyorum
1	Ebeveynlerim benim için çok yüksek standartlar belirler.	1	2	3	4	5
2	Düzen (plan) benim için çok önemlidir.	1	2	3	4	5
3	Çocukken, bir şeyi mükemmel olarak gerçekleştirmediğimde cezalandırıldım.	1	2	3	4	5
4	Kendim için en yüksek standartları belirlemezsem, muhtemelen ikinci sınıf bir insan olurum.	1	2	3	4	5
5	Ebeveynlerim hatalarımı asla anlamaya çalışmadılar.	1	2	3	4	5
6	Yaptığım her şeyde tam anlamıyla yeterli olmak benim için çok önemlidir.	1	2	3	4	5
7	Düzenli (temiz) bir insanım.	1	2	3	4	5
8	Düzenli (temiz) bir insan olmaya gayret ederim.	1	2	3	4	5
9	Okulda (iste) başarısız olursam, kişi olarak da başarısızımdır.	1	2	3	4	5
10	Hata yaparsam sinirlenirim.	1	2	3	4	5
11	Ebeveynlerim her şeyde en iyi olmamı istemişlerdir.	1	2	3	4	5
12	Kendime çoğu insandan daha yüksek standartlar koyarım.	1	2	3	4	5
13	Eğer biri okulda (iste) bir işi benden daha iyi yaparsa, kendimi bütün işlerde başarısız hissederim.	1	2	3	4	5
14	Kısmen başarısız olmam bütünüyle başarısız olmak kadar kötüdür.	1	2	3	4	5
15	Ailemde sadece mükemmel performans yeterince iyidir.	1	2	3	4	5
16	Bir amaca ulaşmada çabalarımı odaklaştırmada çok iyiyimdir.	1	2	3	4	5
17	Bir şeyi çok dikkatli bir şekilde yapmış olsam bile, çoğu zaman yeterince doğru olmadığı hissine kapılırım.	1	2	3	4	5
18	Yaptığım şeylerde en iyiden daha azını gerçekleştirdiğimde öfkelenirim.	1	2	3	4	5
19	Çok yüksek hedeflerim vardır.	1	2	3	4	5
20	Ebeveynlerim benden mükemmellik beklemekteyler.	1	2	3	4	5
21	Eğer hata yaparsam, muhtemelen insanlar beni daha az düşüneceklerdir.	1	2	3	4	5
22	Asla ebeveynlerimin beklentilerini karşıladığımı hissetmedim.	1	2	3	4	5
23	Diğer insanlar kadar iyi olamamam eksik biri olduğum anlamına gelir.	1	2	3	4	5
24	Diğer insanların kendilerine benden daha düşük standartlar belirlediğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
25	Her zaman iyi olamazsam insanlar bana saygı duymazlar.	1	2	3	4	5
26	Ebeveynlerim geleceğim konusunda daima benden daha çok beklentiye sahip olmuşlardır.	1	2	3	4	5
27	Düzenli ve temiz bir kişi olmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
28	Daima her gün yaptığım basit şeylere ilişkin şüphelerim vardır.	1	2	3	4	5
29	Düzenlilik (temizlik) benim için çok önemlidir.	1	2	3	4	5
30	Günlük işlerimde kendimden birçok insanın gösterdiğinden daha yüksek bir performans beklerim.	1	2	3	4	5
31	Düzenli (temiz) bir insanım.	1	2	3	4	5
32	Yaptığım şeyleri tekrar tekrar yinelediğim için isimde geri kalma eğilimindeyim.	1	2	3	4	5
33	Bir şeyi doğru olarak yapmam uzun zamanımı alır.	1	2	3	4	5
34	Daha az hata yaparsam, daha çok insan beni sevecektir.	1	2	3	4	5
35	Hiçbir zaman ebeveynlerimin standartlarını karşılayabildiğimi düşünmedim.	1	2	3	4	5

EK III

DEĞERLER ÖLÇEĞİ

Sayın Katılımcı,

Aşağıda 39 farklı değer ifadesi bulunmaktadır. Lütfen bu değerleri tek tek okuyup sizin yaşamınızdaki anlam ve önemine göre karşısındaki puanlama cetvelinden duygu ve düşüncenizi en iyi yansıttığını düşündüğünüz puanı daire içine alarak işaretleyiniz. Puanın düşmesi ve sıfıra yaklaşması, o değerın sizin yaşamınızdaki çok önemli yer tutmadığını; puanın yükselmesi ve dokuzaya yaklaşması, o değerın sizin hayatınızdaki çok önemli ve vazgeçilmez olduğunu düşündürmektedir. Lütfen hiçbir değer ifadesini cevapsız bırakmayın. Çalışmamıza sağladığınız katkı için teşekkür ederiz.

S.N	Değer	HİÇ ÖNEMİ DEĞİL					ÇOK ÖNEMLİ				
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Adalet (Hakkaniyet)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Akıl/Ruh Sağlığı	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Aşk	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Başarı	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Beden Sağlığı	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Bilgi	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Cesaret	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	Cömertlik	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	Çalışma	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	Dış Disiplin	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	Din/İman	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	Eğitim	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Emek	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	Eş/Sevgili	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	Haz/Zevk	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16	Hoşgörü	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
17	İbadet	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	İç Huzuru	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	İnanç/İdeoloji	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	İtibar/Saygınlık	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Kalite	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Kariyer	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Kişisel Gelişim	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Kültür	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Mal/Mülk	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	Namus	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	Nezaket	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	Öz Disiplin	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	Özgürlük/Bağımsızlık	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
30	Para	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
31	Saygı	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
32	Sorumluluk	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
33	Statü	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
34	Şeref/Onur	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
35	Tevazu (Alçakgönüllülük)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
36	Toplumsal Huzur	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
37	Tutarlılık (Davranışlarında)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
38	Yardımselik	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
39	Yaşam Hakkı	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9